

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญญาเลขที่ RDG45S0011

สิงหาคม 2545 - มิถุนายน 2546

โดย

รัตนา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญญาเลขที่ RDG45S0011

สิงหาคม 2545 - มิถุนายน 2546

โดย

รัตนา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

บทคัดย่อ

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตั้งแต่ปี 2539 โดยมีความต่อเนื่องมาจากการทำงานของกลุ่มครู และคณะผู้สนับสนุนที่เริ่มต้นดำเนินงานในเชิงสังคมสงเคราะห์ (มอบทุนการศึกษา) และกิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาเยาวชนตั้งแต่ปี 2543

กระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มได้มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดไปด้วย ซึ่งได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาคีต่าง ๆ ในจังหวัด ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาและยกระดับความรู้ความสามารถให้กับกลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นการเสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสำนึกท้องถิ่น ได้บ่มเพาะแกนนำกลุ่มคนทำงานและสมาชิกด้วย

อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และเครือข่ายก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยม และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่าย

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น ในปี 2545 รัตนา ชูแสง ฝ่ายวิชาการของกลุ่มและคณะได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) ในการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยตั้งประเด็นการศึกษามุ่งเรียนการทำงานที่ผ่านมารูปแบบ และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา มีกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนทุนพิณพิทยาคม อ.พุนพิน โรงเรียนบ้านนาใหญ่ไทรงาม บ้านทับชัน และโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม กลุ่มเยาวชน อ.คีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา เน้นการจัดเวที มีการประชุมทีมวิจัย จัดเวทีถอดบทเรียน เวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชน เวทีเสวนาการศึกษา เวทีนำเสนอบทเรียน และสรุปงานวิจัย

ในการทำงานวิจัย กลุ่มได้บทเรียนการทำงาน มีความรู้ในด้านรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาชัดเจนขึ้น สามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมได้ดังนั้น

การเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เกิดขึ้นในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาของตนเองและกลุ่ม โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ ในแนวทางที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย มีฐานการตัดสินใจที่กลุ่มเอง สามารถส่งเสริม พัฒนาระดับความรู้ความสามารถของกลุ่มเยาวชนได้ โดยกระบวนการในช่วงแรก เน้นการจัดรูปแบบการเรียนรู้ แบบฝึกอบรม การซึมซับการเรียนรู้แบบอย่างระหว่างกัน การ Dialogue สนทนา ค้นหา วิเคราะห์ เพื่อสร้างกิจกรรมแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งมักเป็นปัญหาพื้นฐานของเยาวชนในกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ความเครียดในการเรียน การปรับตัว เป็นต้น

ต่อมา กลุ่มได้เรียนรู้ในรูปแบบชุมชนศึกษา โดยการใช้โอกาสที่ครูที่ปรึกษาที่นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อย ๆ การมีสายสัมพันธ์ที่ดี กับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมด้วยการเรียนรู้ในประเด็นปัญหาในหมู่บ้านของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม มีการสำรวจชุมชน สัมภาษณ์ และร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน นำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่ ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ด้วย

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในช่วงของการพัฒนากลุ่มเยาวชน เช่นกัน โดยทางกลุ่มได้มีการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความสนใจ การศึกษาดูงาน มีการศึกษาดูงานภายในและภายนอกจังหวัด จัดโครงการดูงานระยะสั้นและจัดโครงการศึกษากระบวนการทำงานระยะยาวโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนรับเยาวชนภายในกลุ่มเข้าร่วมโครงการ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่น การพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการ มีการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุ นิทรรศการ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ทั้งนี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการเรียนรู้ในด้านการครัว พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี เป็นชาวชนบท มีความเอื้ออาทร หลายครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน มีความเรียบง่าย ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ด้านการทำงาน กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ สมาชิกมีความตั้งใจ สนใจร่วมกัน บรรยายการเรียนรู้มีความสุข มีสายสัมพันธ์ที่ดีภายในและภายนอกกลุ่ม กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องในระยะ 10 ปี มีผลในการพัฒนา ขกระดับเยาวชน และกลุ่มเยาวชนได้จริง มีการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เสริมความคิดในระบบองค์กรรวมและสำนึกท้องถิ่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ แบบแผนการปฏิบัติของตนเอง เยาวชนส่วนที่จบการศึกษาแล้วไปทำงานในหน่วยราชการ เอกชน และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินชีวิตมีปกติสุข บางส่วนยังรวมกลุ่มกันทำงานส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มต่อไป พร้อมทั้งผลด้านการยอมรับของชุมชน สังคม ภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ตามลำดับ มีเงินทุนบริจาคสม่ำเสมอ กลุ่มยังดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ งานทุนการศึกษาที่ทำมาตั้งแต่ต้น (มีทุนการศึกษาสำหรับเด็กๆ ปีละประมาณ 100 ทุน) มีผู้ร่วมงานเชิงอาสาในงานแต่ละด้าน

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงกับเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกันสร้างการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กและเยาวชน มีกรอบแนวคิด สอดคล้องกัน แต่มีขั้นตอนพัฒนาการต่างกันตามศักยภาพ สภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มที่โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม

กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ มีกระบวนการเรียนรู้ตามประเด็นสนใจของเด็ก มีผู้สนับสนุน กลุ่มแกนนำและสมาชิกที่ปฏิบัติการเรียนรู้ได้ สามารถจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา ขระดับการเรียนรู้ได้อีก โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่อไป มีการสรุปความรู้ บทเรียน วิเคราะห์และพัฒนากิจกรรมให้ตอบสนองต่อปัญหายิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลของตนเอง กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการปฏิบัติแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้จากฐานการปฏิบัติจริง โดยใช้แนวทาง บทเรียนของพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในการเคลื่อนไหว สร้างการเรียนรู้

นอกจากนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพื่อนเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ที่เติบโตมาจากพัฒนาการการส่งเสริมของกลุ่มองค์กรในจังหวัด มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่าย ในเวทีการเรียนรู้ ได้ร่วมงานกันในบางระดับ ในเชิงหนุนช่วยกัน มีการสร้างความรู้จากฐานของกลุ่มเองได้เช่นกัน เช่น กลุ่มเยาวชนอ่าวท่าชนะ กลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค กลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรรและป่า อำเภอนม กลุ่มเพื่อนสัมพันธ์ (กลุ่มเพื่อนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี) กลุ่มน้องโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ เครือข่ายนักสืบสายน้ำ โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม

การหนุนเสริมการเรียนรู้ ควรมีกลยุธามิตรการเรียนรู้ ภายในและนอกกลุ่ม ทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากวิถีชีวิตและสังคมใกล้ตัว มีการสนับสนุนความรู้ที่จำเป็นในการเคลื่อนไหวงาน มีข้อมูลที่เข้าใจได้ระหว่างกลุ่มเยาวชน มีเวทีพัฒนาการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนการเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ

นอกจากนี้กระบวนการทำงาน ทีมงานได้เรียนรู้ ดังนี้

1. ได้ความรู้ในการเก็บ วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล
2. เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการประชุมถอดบทเรียนมากขึ้น พร้อมด้วยบทเรียนในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาสำคัญคือ ศิลปะในการนำพากระบวนการประชุมไปสู่เป้าหมาย
3. มีความรู้ในการจัดเสวนา การนำเสนอ (พร้อมด้วยการแก้ไขปัญหาเช่นกัน)
4. ได้พบว่าในกระบวนการทำงานเยาวชน นอกจากมีส่วนของงานวิจัย (research) แล้วมีงานในส่วนการพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) ค่อนข้างมาก
5. การทำงานไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนดไว้ ด้วยเงื่อนไข ปัจจัยหลายด้าน เช่น ทีมงานต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ในช่วงการทำงานค่อนข้างมาก ในทีมงานมีทีมย่อยในพื้นที่ซึ่งมีความเข้าใจทักษะต่างกัน และกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์มีภารกิจในหลายด้าน
6. วิธีการทำความเข้าใจหลักการ วิธีการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มเยาวชน คือ การทำความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติจริง

กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม / เครือข่ายเยาวชน ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ได้พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้จากความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานวิจัย
2. โอกาสในการร่วมงาน มีส่วนในการเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายใน/นอกกลุ่มเยาวชน
3. กลุ่มเยาวชนมีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม การสร้างการเรียนรู้มากขึ้น
4. การจัดเวทีต่าง ๆ ช่วยให้นุคคลภายนอกรู้จักกลุ่มเยาวชนมากขึ้น เป็นช่องทางในการแสวงหาความร่วมมือ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
5. คณะทำงานได้พบรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองชัดเจน จนสามารถนำไปกำหนดแนวทางการทำงานส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีในระยะต่อไปได้

ปัญหา / อุปสรรค/แนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน

1. ปัญหาด้านเวลา ควรมีการแก้ไข ในด้านความสามารถในการทำงานของกลุ่ม / เครือข่ายเอง พร้อมด้วยการมีระบบที่ยืดหยุ่นของทางสำนักงาน
2. ทักษะการนำกระบวนการประชุม แก้ไขโดยการฝึกปฏิบัติจริงต่อไป พร้อมด้วยการสรุปความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
3. งานในพื้นที่ มีอยู่ 3 ส่วน คืองานวิจัย (research) งานพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) ควรปรับให้เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

คำนำ

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้มาแล้วช่วงหนึ่ง ได้พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเยาวชนคือการปฏิบัติแก้ไขปัญหาของเยาวชน กลุ่ม และชุมชน โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแนวทางที่ดีกระบวนการความร่วมมือกันหลายฝ่าย และมีการตัดสินใจที่กลุ่มเยาวชน

การค้นพบดังกล่าว มีปัจจัยที่สำคัญ คือความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนเยาวชนและครู ซึ่งเกิดจากการคบหากันจริงจังและต่อเนื่อง (ฟังกันยามเป็นเห็นกันยามตาย ให้กันยามทุกข์) การทำงานอย่างมีระบบ มีความสุข รู้ซึ่งถึงศักยภาพของตนเอง และสิ่งรอบข้าง

การเรียนรู้แบบนี้ คือการศึกษาในการพัฒนาชีวิตไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามคำกล่าวของท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง พร้อมด้วยผู้อาวุโสที่ห่วงใยสังคมและเยาวชน เช่น อาจารย์ประเวศ วะสี กล่าวถึงการเรียนรู้ในวิถีการปฏิบัติจริงในชีวิตและสังคม อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อการแก้ทุกข์ เป็นต้น

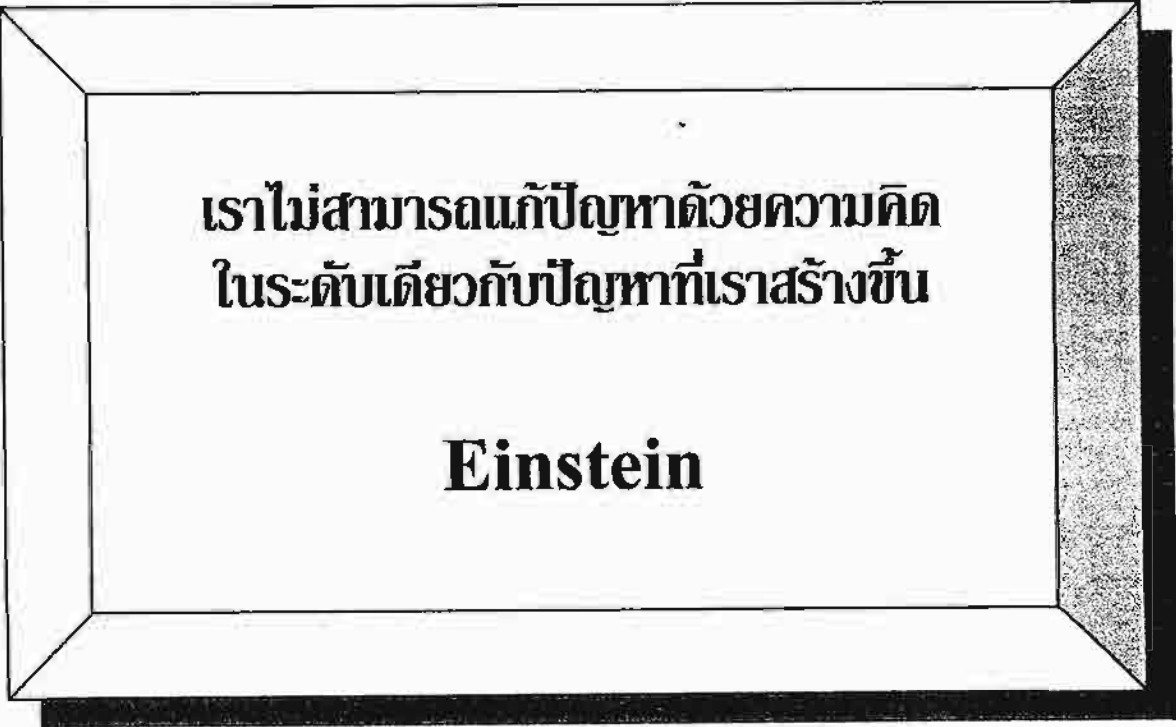
ผลึกเชิงปัญญาแบบนี้เกิดขึ้นพร้อมกับขบวนการสร้างความรู้ในระดับชุมชน และกลุ่มเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์อันน่าสนใจอย่างยิ่งของสังคมไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) และสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กรุณาสับสนุนการดำเนินงานวิจัยพร้อมด้วยการพัฒนาของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าอย่างสูงแก่เด็กและสังคม

พร้อมกันนี้ มีกัลยาณมิตรที่ร่วมสร้างสรรค์งานอันมีค่านี้จำนวนมาก (ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีรายละเอียดในเอกสารการวิจัย) อาทิเช่น มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ประชาคมจังหวัด โครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้ โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการพัฒนาชุมชนป็นสุขที่ภาคใต้ (ดับบ้านดับเมือง เรียนรู้อยู่ที่ป่าภาคใต้) กลุ่มพลเมืองเด็ก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สหทัยมูลนิธิ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ

อนึ่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้ ยังต้องมีส่วนพัฒนาต่อไป โดยการสรุปความรู้จากการปฏิบัติพัฒนากลุ่ม และเครือข่ายเยาวชน ในระยะต่อไปอีก เพื่อการนำเสนอรูปแบบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการศึกษาในการพัฒนาชีวิต เพื่อการพัฒนาชีวิตของเด็ก ๆ

ขอขอบคุณคุณครู คณะผู้อาวุโส ที่กรุณามาตลอด คืออาจารย์ชัยวัฒน์ อธิระพันธ์ อาจารย์สมเจตนา มณีโมโนย คุณหมอบัญชา พงษ์พานิช อาจารย์สุรพล นาควานิช คุณลำยอง เตียสกุล อาจารย์อารมณ์ ราษฎร์เจริญ คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ อาจารย์ประชา จันทร์ภักดี และคณะ อาจารย์ชัยรัตน์ อาจารย์นิศยา กันตะวงศ์ พร้อมด้วยท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

เราไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยความคิด
ในระดับเดียวกับปัญหาที่เราสร้างขึ้น

Einstein

ส่วนที่ 1

สรุปโครงการโดยย่อ

1.ความเป็นมา	1
2.วัตถุประสงค์	1
3.คำถามการวิจัย	2
4.พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา	2
5.วิธีการศึกษา	2
6.ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
7.รายชื่อคณะทำงานในโครงการ	3
8.ที่ปรึกษาโครงการ	4
9.งบประมาณโครงการ	4

ส่วนที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	5-15
-----------------------------	------

ส่วนที่ 3

กระบวนการศึกษาตามโครงการ

1.การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	16
- การดำเนินงานของ Node จังหวัด	
- การประชุมทีมงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	
2.การจัดประชุมในพื้นที่ / การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการกลุ่ม	17
3.การประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	18
4.การจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์	18
5.การจัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่	19
6.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานช่วง 3 เดือน	20
7.จัดเวทีเสวนาการศึกษา	21
8.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน	22

ส่วนที่ 4

ผลที่เกิดจากการดำเนินงานพร้อมด้วยการวิเคราะห์บทเรียนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1

- การประชุมคณะทำงานวิจัยด้านเยาวชน 23-28
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมประชุมคณะทำงานงานวิจัยด้านเยาวชน 29-30

กิจกรรมที่ 2

- การจัดประชุมในพื้นที่ / การเคลื่อนไหว พัฒนาระบบการกลุ่ม 31-57

กิจกรรมที่ 3

- การฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 58-64
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมการฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 65-66

กิจกรรมที่ 4

- การถอดบทเรียนกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ 67-110
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมถอดบทเรียน 110-120

กิจกรรมที่ 5

- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง 121-133
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 134-137
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม 138-150
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 150-153
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ 154-167
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 167-169
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มเยาวชนและองค์กรในอำเภอคีรีรัฐนิคม 170-186
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 186-188

กิจกรรมที่ 6

- เวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด 189-220
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 221-223

กิจกรรมที่ 7

- เวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ 224-259
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 259-260

ส่วนที่ 5

การวิเคราะห์ผลเบื้องต้น

- ลานสนสัมพันธ์...การเริ่มต้น	261-270
- สรุปการดำเนินงานช่วงปี 2534 - 2539	271-276
- ศาสนาอยุธยาสร้างสรรค์	277-278
- สร้างการศึกษาใหม่ด้วยปัญญาและความรัก	279
- รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	280-286
- บทสรุปรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์	287-289
- สานห่วงใย...สัมพันธ์	290-294
- ผลที่เกิดขึ้นเชิงสังคม (ผลในระดับนโยบาย)	294-296
- การศึกษาครั้งสำคัญ	296-298
- สิ่งที่เกิดขึ้นพบในการประชุมถอดบทเรียนระดับพื้นที่	299
โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง	299-301
โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม	302-303
โรงเรียนบ้านนาใหญ่	304
กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม	305
- พลังปัญญา สร้างการศึกษาใหม่	307-313

ส่วนที่ 6

บทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย

- บทเรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย	314
- กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม / เครือข่ายเยาวชน	315
- ปัญหา / อุปสรรค / แนวทางแก้ไข	316
- ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการทำงานวิจัยระยะที่ 1	317

ส่วนที่ 7

ภาคผนวก

- สรุปพื้นที่ศึกษางานวิจัย
- รายงานกิจกรรมของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา
- บทความเพื่อการเผยแพร่เรื่อง
 - ทุกข์การศึกษา...ของชาวสุราษฎร์
 - ชุมชนสร้างสรรค์ สร้างการศึกษาใหม่
- แผนที่เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเพื่อนเยาวชนสุราษฎร์ธานี
- รูปภาพการจัดเวทีถอดบทเรียนแต่ละพื้นที่

รายงานการวิจัย

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 1. สรุปโครงการวิจัยโดยย่อ

1. ความป็นมา

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมในด้านการพัฒนาสังคม การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 6 ปีแล้ว ที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ดำเนินงานมา กระบวนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดไปด้วย ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาคีต่างๆในจังหวัด ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาและยกระดับความรู้ความสามารถให้กับกลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นการเสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสำนักท้องถิ่น และยังเป็นการบ่มเพาะแกนนำกลุ่ม คนทำงานและสมาชิกไปด้วยในตัว แต่อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยม และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตัวเยาวชนและกลุ่มเครือข่ายเอง ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนยังไม่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ดีและหลากหลายพอ อีกทั้งการทำงานที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนเองก็ยังขาดการวางแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรให้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเยาวชนได้มีการสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นการทบทวนทิศทางและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนร่วมกันและเพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย
2. เพื่อศึกษารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายในปัจจุบัน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. คำถามวิจัย

1. การทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายเป็นอย่างไร อะไรคือจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสที่สำคัญต่อการพัฒนางานช่วงต่อไป
2. รูปแบบ / แนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้อื่นๆ เป็นอย่างไร
3. จะพัฒนารูปแบบ / แนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

1. กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ไทรงาม บ้านทับชัน อำเภอพุนพิน และโรงเรียนบ้านนาพิทยาคม อำเภอบ้านนาเค็ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ตำบลคลองน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. กลุ่มการเรียนรู้เยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. วิธีการศึกษา

1. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. จัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
3. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
4. จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่
5. จัดเวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์
6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
7. จัดเวทีสรุปบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
8. จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ช่วงเดือนที่ 1-3

1. ทีมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น รวมทั้งได้พัฒนาทักษะในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
2. ได้บทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้แก่ การก่อตั้ง กระบวนการกลไกในการทำงาน กิจกรรมที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้น จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนาต่อไป
3. ได้บทเรียนการทำงานและรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนใน 4 พื้นที่

ช่วงเดือนที่ 4-6

1. ได้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงเรียน และคณะทำงาน
2. ได้แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบทเรียนด้านการศึกษาของภาคประชาชนและเยาวชนจากผู้มีประสบการณ์
3. ได้เป้าหมายการทำงานช่วงต่อไปที่ชัดเจนร่วมกัน และได้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย

7. รายชื่อผู้ทำงานในโครงการ

1.	นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการ
2.	นางสาวภัตรา	รู้พันธ์	นักวิจัยร่วม
3.	นางสาวกนกภรณ์	สุพัศตราภรณ์	นักวิจัยร่วม
4.	นางมารศรี	สกุลพงษ์	นักวิจัยร่วม
5.	นางสาววาสนา	รามรงค์	นักวิจัยร่วม
6.	นางสาวอุษณีย์	กาญจนรุจิ	นักวิจัยร่วม
7.	นางสาวปฐิพร	ประวิช	นักวิจัยร่วม
8.	นายอมรินทร์	พลถือ	นักวิจัยร่วม
9.	นางสาวพรพิมล	ลาทัพ	นักวิจัยร่วม
10.	นางขจรศรี	ไธ่เต็กัม	นักวิจัยร่วม
11.	นางสาววาสนา	พิกุลทอง	นักวิจัยร่วม
12.	นางศรัณษา	ถาวรระ	นักวิจัยร่วม

13.	นายพินิต	แสงแก้ว	นักวิจัยร่วม
14.	นางชูลี	เทียมประทีป	นักวิจัยร่วม
15.	นายศกรินทร์	ทิพย์พินิจ	นักวิจัยร่วม
16.	นายนิวัตร	ไธ่เต็กิม	นักวิจัยร่วม

8. ที่ปรึกษาโครงการ

1. ศศ.สอรัฐ มากบุญ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
2. นายวิรัตน์ สารคง ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. นายสุกิจ ศิริภัทร ผู้ประสานงานโครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง
4. นายพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ นักวิชาการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี

9. งบประมาณของโครงการและการจ่ายเงิน

งบประมาณรวม ในวงเงิน 175,100 บาท (หนึ่งแสนเจ็ดหมื่นห้าพันหนึ่งร้อยบาท)
 แยกเป็นหมวดได้ดังนี้

ค่าตอบแทน	50,400	บาท
ค่าใช้สอย	120,700	บาท
ค่าวัสดุ	4,000	บาท
รวมทั้งสิ้น	175,100	บาท

แบ่งจ่ายเงิน ทั้งหมด 3 งวด

- งวดที่ 1 จำนวน 91,500 บาท
 (ค่าหมื่นหนึ่งพันห้าร้อยบาท)
 จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากวันลงนามในสัญญา
- งวดที่ 2 จำนวนไม่เกิน 74,600 บาท
 (เจ็ดหมื่นสี่พันหกร้อยบาท)
 จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากผู้ให้ทุนเห็นชอบกับรายงานการเงิน
 และรายงานความก้าวหน้า ฉบับที่ 1 (จำนวน 3 เล่ม)
- งวดที่ 3 จำนวนไม่เกิน 9,000 บาท
 (เก้าพันบาท)

เป็นค่าตอบแทนนักวิจัย สำหรับช่วง 1.5 เดือนสุดท้ายของโครงการ จ่ายเมื่อ
 ผู้ให้ทุนเห็นชอบกับรายงานฉบับสุดท้าย (จำนวน 5 เล่ม) และรายงานการเงินฉบับสุดท้ายแล้ว

ส่วนที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้ของเยาวชน โดยการจัดการของกลุ่มเยาวชน ภายใต้การสนับสนุนของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาชีวิตของเยาวชนเอง และครอบครัว พร้อมด้วยการแก้ไขปัญหากลุ่ม และชุมชน โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้จากฐานการปฏิบัติ นำไปสู่ การสร้างความรู้ และปัญญาได้นั้น มีการกล่าวถึงโดยผู้ใหญ่ผู้มีปัญญามาโดยตลอด

โจอัน กันตุง นักสันติวิธีที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวถึงขนาดของหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่ง มีการอ้างถึงในหนังสือปาจารยสาร ฉบับเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2542 ว่า "นี่เป็นเสียงเรียกร้องต่อ มหาวิทยาลัยยักษ์ใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักศึกษา 10,000 คน หรือกระทั่ง 100,000 คน สถาบัน เหล่านี้เหมือนกับโคโนเสาร์ มีขนาดใหญ่ และมีหัวใจน้อยยิ่งกว่า แทนที่เราจะสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้สัก 1,000 แห่ง ในแต่ละเทศบาล หรือสร้างศูนย์ที่คนสักร้อยคนจะเรียนรู้ร่วมกัน ได้ หลายๆแห่ง เรากลับไปสร้างมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ที่มีนักศึกษา 100,000 คน และมักจะถูกตัว อยู่ตามเมืองหลวง "

อาจารย์ประเวศ วะสี เสนอว่า "มนุษย์ควรเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริง จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็อยู่ในความเปลี่ยนแปลงนั้น เรียนรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้น ให้รู้พอ รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้การจกระบบชีวิต และสังคม ให้อยู่ในดุลยภาพในสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ใน สถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบ ทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทาง จิตวิญญาณด้วย" (ประเวศ วะสี : ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ,2543.)

"ใน 10 กว่าปีที่ผ่านมาเราถือว่า ความรู้อยู่ในตำรา ฟังดูก็ไม่เห็นแปลก เพราะเราถือ เซ็นนั้นมาจนเคยชิน"

การเรียนรู้ก็คือ "การเรียนรู้หนังสือ"หรือ "ท่องหนังสือ" แต่ถ้าค่อยๆสืบสาวราวเรื่องจะ เห็นว่าเรื่องนี้ฉกรรจ์มาก

ถ้าถามต่อไปว่าใครเขียนหนังสือ คำตอบก็คือคนกรุงเทพฯ คนกรุงเทพฯเอามาจากไหน เอามาจากฝรั่ง กลายเป็นว่าฝรั่งเป็นต้นธารของความรู้และคุณค่า ดังที่กล่าวมาในตอนก่อน เกิด ความครอบงำทางปัญญาและสูญเสียความมั่นใจแห่งชาติ ทำให้ชีวิตกับการศึกษาแยกจากกัน ว่า ชีวิตก็อย่างหนึ่งการศึกษาก็อย่างหนึ่ง เพราะการศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

การศึกษาแบบนี้ใน 100 กว่าปีที่ผ่านมา ได้สร้างคนไทยที่ไม่รู้จักแผ่นดินไทย ก่อความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

เมื่อเอาตำราหรือคัมภีร์เป็นตัวตั้ง - ก็เหมือนมีพราหมณ์บางคนเท่านั้นที่ท่องคัมภีร์ได้และมีเกียรติ คนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ปฏิบัติในวิถีชีวิตไม่มีเกียรติ

ทางแห่งเกียรติจึงคับแคบและไม่จริง ก่อให้เกิดความทุกข์แก่คนทั้งแผ่นดินในการตะเกียกตะกายเข้าศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย "ที่ติๆ"

ถ้าเข้าไม่ได้ก็เหมือนคนรอกหมกไหม้ ที่เข้าได้ก็ไปท่องหนังสือ แต่ไม่มีปัญญาที่จะเข้าใจชีวิตและแผ่นดินของตนเอง

ระบบการศึกษา อย่างที่มีอยู่ทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมพื้นฐาน

ศีลธรรมพื้นฐาน คือ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะของคนเล็กคนน้อย คนยากคนจน

ในสถาบันการศึกษาจะสร้างความรู้สึกลดละเวลาว่า "สถาบันมีเกียรติ ชาวบ้านไม่มีเกียรติ" คนขายกล้วยเคี้ยว คนขายของชำ ช่างผสมปูน จะมีเกียรติได้อย่างไร

ศักดิ์ศรีความเป็นคนมีความสำคัญยิ่ง ถึงจนแต่มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าของความเป็นคนก็มีความสุขได้

ถ้าถือว่าความรู้ในการปฏิบัติและอยู่ในผู้ปฏิบัติ การณ์ต่างๆจะกลับตาลปัตร เหมือนหงายของที่คว่ำ

ในทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่าชีวิตกับการศึกษาอยู่แต่เดียวกัน นั่นคือชีวิตคือการศึกษาศึกษาคือชีวิต หรือการเรียนรู้ในวิถีชีวิต หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติและจากผู้ปฏิบัติ มนุษย์เรียนรู้ที่จะยืน เดิน ทำมาหากิน อยู่ร่วมกัน ฯลฯ จากการปฏิบัติ

(ประเวศ วะสี : ยุทธศาสตร์ทางปัญญา เพื่ออนาคตของประเทศไทย :มูลนิธิสื่อสร้างสรรค์, 2546.)

อาจารย์เสน่ห์ จามริก เสนอว่า"แนวทางการพัฒนาการศึกษาควรยึดถือคุณค่าของมนุษย์เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ถือเอาตลาดจ้างงาน หรือการเติบโตของภาคเศรษฐกิจหนึ่งใดเป็นที่ตั้ง" และ "การศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงเวทีที่คนทั้งหลายต่างขึ้นมาประลองกำลังเอาแพ้เอาชนะกัน หากจะทำหน้าที่เป็นบริการออกไปสู่ประชาชน กล่าวคือไม่ใช่ประชาชนเข้ามาสู่การศึกษา และถูกกำหนดให้ต้องเรียนรู้แบบเดียวกันตามที่ตลาดจ้างงานต้องการ หากแต่หมายถึงการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างสอดคล้องกับพื้นฐาน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งย่อมมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพแวดล้อม" (เสน่ห์ จามริก "แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย บทวิเคราะห์เบื้องต้น" มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา พ.ศ.2533 หน้า 63-64)

ท่านพุทธทาส ภิกขุ ได้กล่าวถึงการศึกษาไว้มาก พร้อมด้วยการเผยแพร่ไปภายในและนอกประเทศ โดยรวมแล้ว ท่านยึดถือแนวพุทธศาสนาที่เน้นการศึกษาเพื่อการแก้ทุกข์ในกระบวนการปัญญา เช่น "เราจะต้องศึกษาถูกต้อง คือเข้าไปข้างใน อย่าดูออกไปข้างนอก รู้เข้าไปข้างในด้วยตนเอง ก็เห็นตนเอง รู้จักตนเอง แล้วจัดการกับตนเองอย่างถูกต้อง ซื่อนั้นแหละมันจะเป็นการพัฒนาจิตใจและเป็นการกำจัดสัญชาตญาณอย่างสัตว์ออกไป และก็มีภาวัญญาอย่างมนุษย์เกิดขึ้นมาแทน นี่ประโยชน์สูงสุดของการศึกษาสูงสุดอย่างนี้" (อมตพจนานุกรมพุทธศาสนิก วรรณกรรมทางการศึกษา รวบรวมโดยไพโรจน์ อยู่ฉะนิลพร สำนักพิมพ์สร้อยทอง หน้า 153)

การศึกษากายในอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่การจับเอาสิ่งที่พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ตนเองขึ้นมาเป็นออบเจกต์ของการเพ่งหาความจริงหรือศึกษาเอาโลกเป็นบทเรียนรวม หอบขึ้นเรียนทีละเรื่องเรื่อยไป เพลินดีและฝึกสมองอย่างวิเศษ ผลที่ได้ก็ตรงกับในคำรา แต่ซึมซาบ และเป็นประโยชน์แก่ตัวเราอย่างทันกาลมากกว่ากัน (บางตอนของจดหมายที่ท่านเขียนถึงสามเณร กรุณา กุศลาสัย)

นพ.เกษม วัฒนชัย ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ในแบบซึมซับไว้น่าสนใจ ในบทสัมภาษณ์พิเศษ แก่หนังสือ ชีวิตฉบับที่ 94 เดือนกันยายน 2545 มีความตอนหนึ่งดังนี้ "ผมได้อิทธิพลจากคำสอนของพ่อกับแม่มาก ผมเกิดในครอบครัวที่ยากจนมาก อยู่บ้านนอกมาตั้งแต่เด็กแต่เรามีความสุขมาก สิ่งที่พ่อสอนมาตั้งแต่เด็กคือความซื่อสัตย์สุจริต พ่อชอบมอดมากกว่ายอมเสียจุดยืนพ่อชอบออกจากงานมากกว่าไปร่วมมือกับคนโกงซึ่งพ่อเคยพิสูจน์มาแล้ว และท่านก็มีความสุขมาก ทุกคนก็เคารพท่าน ส่วนแม่สอนเรื่องความรัก โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน เราต้องดีกับเขา ต้องเอื้อเฟื้อกัน แม่มีความหวังดีกับทุกคน ซึ่งผมก็ซึมซับมาจนถึงทุกวันนี้ พ่อกับแม่บอกว่าไม่ต้องการสิ่งใดจากลูก เพียงแต่ขอให้ลูกเป็นคนดีก็พอ ซึ่งเป็นเรื่องเตือนใจผมอยู่ตลอดเวลาที่จะต้องทำแต่สิ่งดีๆ ผมจึงได้ข้อสรุปว่า แท้จริงแล้วคำสอนในครอบครัวนั้นสำคัญ เรามีคำสอนของศาสนา เรียกว่าศีลธรรม มีคำสอนสำหรับคนทั่วไป เรียกว่าจริยธรรม แต่อีกสิ่งคือคำสอนในครอบครัว

ผมว่าทุกคนมีปู่ย่าตายาย ซึ่งเคยทำอะไรที่ประทับใจเป็นสิ่งดีๆมากมายให้เราเห็นมาจนโต และยึดหลักมาตลอด ซึ่งมองให้ดีมันคือปรัชญา คืออุดมการณ์ในชีวิตเรานั้นละ อย่างน้อยปรัชญาชีวิตของผมคืออิทธิพลคำสอนของพ่อแม่ที่สั่งสมมาจนตกผลึกเป็นความคิด จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายสำหรับเด็กที่ครอบครัวแตกสลาย"

สำหรับในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบทเรียนของวิธีการศึกษาในการปฏิบัติ การพัฒนาชีวิต โดยอุงสมพร แซ่ไคว่ ซึ่งครูนิวัตร ไช้เค็กิม ได้ประมวลไว้ และได้เผยแพร่ในวารสารสะพานสายรุ้ง ของมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ฉบับที่ 63 เดือนมกราคม-เมษายน 2543 มีเนื้อหาบางตอนดังนี้ " ครอบครัวของอุงสมพรประกอบอาชีพค้าขายในช่วงแรก ต่อมาเปลี่ยนมาทำอาชีพ

การเกษตร ทำสวน ปลูกผัก คุณพ่อของคุณเป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ มีแซ่เดียวกับท่านพุทธทาส คือแซ่ไค้ว ซึ่งเป็นแซ่ของคนจีนจากมณฑลสzechuan คุณแม่เป็นคนไทยแท้ ชาวสุพรรณบุรี ทั้งสองท่านมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ เป็นตัวอย่างที่ดีของคุณๆ โดยเฉพาะคุณพ่อ มีความสนใจในทางสังคม คุณสมพรเล่าว่าที่บ้านจะมีหนังสือมาก คุณได้ฝึกหัดอุปนิสัยในการอ่านมาตั้งแต่เล็กๆ โดยจะอ่านหนังสือทุกประเภท เช่น พล นิกร กิมหงวน สามก๊ก พระอภัยมณี ฯลฯ

คุณสมพร เรียนหนังสือที่โรงเรียนประถมศึกษาใกล้บ้าน โรงเรียนมีระบบการสอนแบบครูประจำชั้น สอนทุกรายวิชา เมื่อสิ้นปี นักเรียนชั้น ป. 4 จะต้องไปสอบไล่ที่โรงเรียนในตัวเมือง เพื่อทดสอบความสามารถทางวิชาการ ซึ่งจะมีเด็กสอบตกซ้ำชั้นปีละหลายคน (คุณสมพรสอบผ่าน) เมื่อจบชั้น ป.4 คุณสมพรไม่มีโอกาสเรียนต่อ เนื่องจากครอบครัวมีฐานะไม่ดี และการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่สะดวก

คุณสมพรเล่าเรื่องราวชีวิตในช่วงนี้ว่าใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานกับครอบครัว งานหลักๆคือการทำสวนผัก ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความละเอียด การเอาใจใส่มาก ในช่วงนั้นในห้องถิ่นชนบทสุราษฎร์ธานี จะมีครอบครัวชาวจีนมาประกอบอาชีพทำสวนผักค่อนข้างมาก เนื่องจากคนไทยในถิ่นเดิมๆ ไม่มีความถนัดในการปลูกผัก ที่เรียกกันว่า "ผักจีน" ครอบครัวคุณสมพรประกอบอาชีพปลูกผักและทำสวนมะพร้าว ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้มั่นคง

ในยามว่างๆ คุณสมพรกับเพื่อนพ้อง จะเที่ยวเล่นในสวนกุหลาบในละแวกบ้านแบบเด็กๆ ในชนบทในตอนนั้น คุณเล่าให้ฟังว่าเพื่อนๆส่วนใหญ่จะชิงไหวชิงพริบเห็นแก่ตัวกันแบบเด็กๆแต่มีเพื่อนคนหนึ่งขี้น้อยๆชื่อๆ มีลักษณะขำก๊าก ขำพิจารณา ซึ่งต่อมาเพื่อนคนนี้ ได้เป็นเพื่อนที่สนิทกันมากที่สุด คือ ดร.วิระ บำรุงรักษา อดีตผู้ตรวจการกระทรวงศึกษาธิการ

วิถีเกษตรกร คือหลักสูตรการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นองค์รวม คุณสมพรมีโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติและการพิจารณาอยู่เสมอ มีการใคร่ครวญเรื่องการทำงาน การดำเนินชีวิต ในช่วงวัยต่างๆ โอกาสที่ดีที่คุณสมพรเห็นว่ามีคุณค่ามากคือการได้พิจารณาเรื่องราวต่างๆกับกัลยาณมิตร คุณสมพรโชคดีที่มีที่ปรึกษาที่ใกล้ชิดที่สุดคือครอบครัว มีกัลยาณมิตรในวัยเดียวกันหลายท่าน โดยเฉพาะที่บ้านเป็นสถานที่พบปะสนทนาของคนหลายกลุ่มหลายวัย มีกลุ่มที่สนใจทางสังคม สนใจเรื่องชีวิต เรื่องศาสนา"

"ที่นี่ คุณสมพรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสอนลูก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ถูกพันธุกรรมในระบบกระบวนการคิดแบบเก่าที่มองลูกเป็นเครื่องมือการผลิตชิ้นหนึ่ง มีการสอนให้กลัว การเสริมแรง การลงโทษ คุณสมพรเล่าให้เด็กๆฟังว่าเจ้าของลิงบางคนจะลงโทษลิงรุนแรงจนถึงตาย"

"ในการฝึกฝน (แบบกระบวนการคิดเก่า) มีองค์ความรู้เกี่ยวกับคำคุณศัพท์ถึง ถึงที่ดีจะมีลักษณะเฉพาะ เช่นดวงตาต้องแจ่มใส ขนเรียบแน่นละเอียด ขากรรไกรกว้าง หั้วโต กระดูกแข็งแรง ฟันขาว มีองค์ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการฝึก การทรมานให้เชื่อ การลงโทษให้หลบจำ การฝึกฝนจะมีแบบแผนเฉพาะทางเพื่อฝึกหัดให้เก่งในวิชาชีพเก็บลูกมะพร้าว แบบเดียวกับ

การศึกษาของคนในกระบวนทรรศน์แบบเก่า แบบที่อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ได้วิพากษ์ไว้ว่า ..การ
สอนให้คนมีความรู้เชี่ยวชาญพิเศษอย่างเดียวนั้นไม่พอ ถ้าทำอย่างนั้น คนก็จะกลายเป็นเครื่องจักรที่มี
ประโยชน์ชนิดหนึ่ง แต่ไม่เป็นบุคคลิกภาพที่ได้รับการพัฒนาอย่างประสานกลมกลืน คนที่มีแต่
ความรู้ที่เชี่ยวชาญพิเศษจะคล้ายกับสุนัขที่ฝึกดีแล้ว มากกว่าจะเป็นบุคคลเต็มคน"

"กระบวนทรรศน์ใหม่ในการฝึกฝน (ของลุงสมพร) ลุงสมพรพิจารณาวิชาชีพการฝึกฝนใน
บริบทของชีวิตซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการใช้แรงงานถึงในการเก็บผลมะพร้าว ลุงสมพรได้
ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พิจารณา ปรัชญาของกลุ่มกัลยาณมิตร อ่านพระไตรปิฎก
เกี่ยวกับสิ่งในพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องพญาวานร เรื่องของสิ่งในวรรณคดี"

"ที่สำคัญที่สุดในวิธีของการเรียนรู้ ได้เกิดมี "ไข่นุ้ย" ซึ่งเป็น "รูปธรรม" ใหม่
ขึ้นมา "ไข่นุ้ย" เป็นบางสิ่งที่ยากหายไปในช่วงยุคไทย คือความรัก หรือตัวอย่างของผลผลิตทาง
การศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ระบบการจัดการศึกษาแบบโฮมสคูล"

โดยสรุปแล้ว ลุงสมพรมีการเรียนรู้จากรูปแบบการซึมซับ การปฏิบัติแก้ไขปัญหาใน
ชีวิตประจำวัน การสนทนา Dialogue การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบ
ตัวเองของกลุ่มเยาวชนในการทำงานวิจัยเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ
เครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในปี 2545 คณะทำงานวาระประชาชน คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
(กป.อพช.) ได้เสนอวาระว่าด้วยการศึกษา โดยหลักการสำคัญดังนี้

-ให้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือของประชาชน เพื่อสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองของ
ประชาชน อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจของประชาชน และองค์ความรู้ของประชาชน

-จุดมุ่งหมายการศึกษาต้องสร้างจิตสำนึก คุณธรรม และการใช้ความรู้ไปปฏิบัติหน้าที่ เพื่อ
รังสรรค์สังคม

-ต้องกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา การกำหนดปรัชญาการศึกษา การกำหนดเนื้อหา
สาระและความรู้ รวมทั้งกระบวนกรเรียนรู้ ให้ชุมชน ปวงชน และเด็ก ได้เรียนรู้อย่างอิสระ

-ยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของระบบการศึกษา
ปัจจุบัน

คณะทำงานฯ ได้ตั้งประเด็นไว้ว่า "ปัญหาใหญ่ของระบบการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา
ในรอบ 100 กว่าปีมานี้ คือรัฐมุ่งใช้ระบบการศึกษาในแง่ของการปลูกฝังให้ประชาชนรับใช้และ
สยบยอมต่อรัฐ มากกว่าจะใช้ในด้านบูรณาการความเป็นมนุษย์แล้วที่สำคัญกว่านั้น คือการใช้
การศึกษาเพื่อการบูรณาการความเป็นมนุษย์นั้น อาจกล่าวได้ว่าล้มเหลวแทบจะสิ้นเชิง ทั้งยังไม่มี
การใส่ใจด้านนี้อย่างจริงจัง

ขณะทำงานฯ เสนอการศึกษาทางเลือก ซึ่งมีเนื้อหาสาระตั้งแต่เรื่องของตัวเอง เรื่องรอบตัว จากใกล้ตัวถึงไกลตัว จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุและธรรมชาติ จากภายใน (จิตวิญญาณ) ถึง ภายนอก เรียนเรื่องมนุษย์ สัตว์ พืช โลก และจักรวาล สุดท้ายคือเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ (การได้มาซึ่งปัจจัยสี่) โดยเห็นแก่ตัวน้อยที่สุด พึงพาคนอื่นให้น้อยที่สุด และทำร้ายผู้อื่นให้น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นตัวเรา หรือสัตว์โลก และรวมถึงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

“แค่แนวคิดใหม่ที่จะให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ต้องกลับหัวกลับหางในการจัดการศึกษา โดยให้อำนาจประชาชนเป็นตัวกำหนด ซึ่งเริ่มที่เด็ก แล้วตามด้วยผู้ปกครองและชุมชน โดยครูและโรงเรียนเป็นตัวรับไปปฏิบัติ ครูและโรงเรียนต้องหลุดจากการเป็นตัวแทนชนชั้นปกครองจาก ส่วนกลาง ถ้าทำแบบนี้ได้ก็จะจัดการศึกษาที่หลากหลาย ตามอัธยาศัย หรือตามธรรมชาติของเด็ก นั่นคือระบบการศึกษาทางเลือก คือมีทางเลือกหลายๆทางให้เด็กหรือผู้ปกครอง หรือชุมชน เลือก ทั้งรูปแบบและเนื้อหาสาระเพื่อนำไปสู่อิสระภาพของประชาชนโดยรวม (เอกสารของ คณะทำงานฯ หน้า 274)

ล่าสุดในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประจำวันจันทร์ที่ 1 ธันวาคม 2546 ได้ตีพิมพ์ บทความที่ทรงคุณค่าด้านการศึกษาในกระบวนการพัฒนาชีวิตของเด็ก อีก 2 บท คือ ในหน้าที่ 6 เป็นบทความของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ เรื่องเรียนนอกห้อง และ ในหน้าที่ 7 เป็นบทความของนายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ เรื่องเรียนครึ่งวันเริ่มได้เลย บทความดังกล่าว ได้เสนอประเด็นการศึกษาชัดเจนทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ จึงขอนำฉบับเต็มมาอ้างถึงทั้งสองบทความดังนี้

เรียนนอกห้อง

โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์

ผมไม่ทราบว่า ร.ม.ต.ศึกษาฯ เดินมาถูกทางหรือไม่ เมื่อท่านเสนอให้ลดเวลาเรียนของ นักเรียนลง

เหตุผลของท่านก็คือ นักเรียนเครียดเกินไป ฉะนั้นเรียนให้น้อยลงแล้วเอาเวลาที่เหลือไป เรียนดนตรี หรือเล่นกีฬาเพื่อคลายความเครียด

ถ้าการเรียนทำให้เครียด ก็เป็นปัญหาอย่างแน่นอน และต้องแก้ปัญหานั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความเครียดจากการเรียนเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ครูดูไปก็เครียด ครูสอนไม่รู้เรื่องก็เครียด ครูเอาแต่สอนไม่ชวนให้ขอย่อยและคิดเองก็เครียด

เรียนเพื่อแข่งกันก็เครียด เรียนวิชามากเกินไปก็เครียด ฯลฯ

โดยไม่ได้สำรวจเป็นกิจจะลักษณะ ผมเห็นด้วยว่าเด็กไทยในโรงเรียนนั้นเครียดเกินไป เพราะเด็กนักเรียนที่ผมพบและพูดคุยด้วยนับตั้งแต่มัธยมจนถึงมหาวิทยาลัยนั้นล้วนเครียด ๆ ทั้งนั้น

แต่ผมเห็นว่าสาเหตุที่เครียดมาจากระบบการเรียนรู้ที่ไม่น่าเพลิดเพลินในระบบ การศึกษาของเราเอง เช่น ต้องใช้ความจำมากเกินไป ไม่มีโอกาสย่อยความรู้ให้กลายเป็นความรู้ ของตนเอง และด้วยเหตุดังนั้นก็ไม่มีโอกาสสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้เอง

อันที่จริง การเรียนรู้นั้นเป็นการเพลิดเพลินในตนเองมนุษย์มีธรรมชาติที่ชอบเรียนรู้เพราะ การเรียนรู้เพิ่มศักยภาพของตนเองสามารถเอาไปทดลองใช้ในชีวิต แล้วก็ได้เรียนรู้ใหม่เพิ่มขึ้นจาก การทดลองใช้ วนเวียนไปไม่สิ้นสุด

ฉะนั้น หัวใจสำคัญของการลดความเครียดในการเรียนของนักเรียนลงก็คือ ฟันฟู กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ให้กลับคืนสู่ชีวิตของนักเรียน

ครับ ผมขอขำว่าคืนสู่ชีวิต ไม่ใช่คืนสู่ห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรมองชีวิตนักเรียนตลอดช่วง 24 ชั่วโมง ไม่เฉพาะแต่เวลาที่อยู่ใน ห้องเรียนเท่านั้น ทำอย่างไรจึงจะให้เวลานอกห้องเรียนเป็นเวลาแห่งการเรียนรู้ทุกเวลานาที

ห้องเรียนที่เรารู้จัก เคยชินในระบบการศึกษาไทย ให้การเรียนรู้ที่จำกัด ข้อนี้ก็หวังว่า การปฏิรูปการศึกษาจะเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ขณะเดียวกันต้องทำให้ กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วย

ตัวอย่างที่เราคุ้นเคยในเมืองไทยก็คือ การให้กลับบ้านเด็กไปทำที่บ้าน นั่นก็คือสร้างเงื่อนไข ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนนั่นเอง แต่การบ้านที่ครูมักจะให้เด็กทำนั้น เป็น กระบวนการเรียนรู้ที่จำกัด

เพราะมักเป็นเพียงแบบฝึกหัดสำหรับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น เด็กที่เรียนใน ห้องเรียนไม่รู้เรื่อง ทำการบ้านไม่ได้ เด็กที่เรียนในห้องจนรู้เรื่องปรุโปร่งแล้วก็เมื่อที่จะทำการบ้าน

ในขณะที่ชีวิตจริงของเด็ก ได้เรียนรู้อะไรนอกห้องเรียนมากกว่าแบบฝึกหัดอีกมาก แต่ ความรู้ที่เขาได้มาเหล่านี้ไม่เคยมีบทบาทในห้องเรียนเลย หรือในทางตรงกันข้าม การเรียนใน ห้องเรียนไม่กระตุ้นให้เขาออกไปหาความรู้อื่น ๆ มากไปกว่าแบบฝึกหัด

ฉะนั้น จึงควรวางแผนการศึกษาของเด็กจากชีวิตของเด็กทั้งหมด ถือว่าห้องเรียนเป็นเพียง ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก

ห้องเรียนอาจเป็นแกนกลางของกระบวนการเรียนรู้ก็ได้ และในฐานะแกนกลาง ห้องเรียนก็จะประสานการเรียนรู้ในชีวิตทั้งหมดของเด็กให้มาเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ

ครูจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงสอนหนังสือในห้องเรียน แต่ครูจะเป็นหนึ่งในตัวจักรสำคัญที่จะ จัดชีวิตแห่งการเรียนรู้ทั้งชีวิตของเด็ก ไม่ใช่เพียงแค่ให้แบบฝึกหัดไปทำเป็นการบ้านเท่านั้น แต่ เชื่อมโยงประสบการณ์ และการเรียนรู้ของเด็กนอกห้องเรียน เข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ใน

ห้องเรียนและเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนเข้ากับกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน

ทำอย่างไร ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กเล็กถึงควาย จึงสามารถเข้ามาเชื่อมต่อกับความรู้ของศาสตร์บางอย่างในห้องเรียน ก่อให้เกิดความสนใจใฝ่รู้แก่เด็กอื่น ๆ ไม่เฉพาะแต่วิชาเล็ชควาย แต่บางคนอาจเป็นเรื่อชของควาย บางคนอาจเป็นเรื่อชของเห็บที่กินเลือดควาย บางคนอาจเป็นระบบนิเวศน์ของควาย บางคนอาจเป็นเศรษฐศาสตร์ของการเล็ชควาย ฯลฯ

ในทำนองเดียวกัน ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กที่เพิ่งไปพักร้อนที่สวิสเซอร์แลนด์ กลับมา ก็น่าจะเชื่อมต่อกับศาสตร์อีกหลายแขนงในห้องเรียนได้ และก่อให้เกิดความใฝ่รู้ในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกมากมายเหมือนกัน

ผมขอออกนอกเรื่องตรงนี้ด้วยว่า ชีวิตของนักเรียนไทยนั้นมีความหลากหลายอย่างยิ่ง และถ้าคิดถึงการสร้างชีวิตที่มีกระบวนการเรียนรู้ทั้งชีวิต โดยมีห้องเรียนเป็นแกนกลาง ผมก็ออกจะสงสัยอย่างยิ่งถึงคุณค่าของโรงเรียนเป็นแกนกลาง ผมก็ออกจะสงสัยอย่างยิ่งถึงคุณค่าของโรงเรียนในฝันในแต่ละอำเภอ เพราะฝันของคนนั้นย่อมจำกัดตามอุดมคติของคนฝัน ฉะนั้น ประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ของเด็กจำนวนมากจึงไม่อาจผ่านเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ เพราะเด็กเหล่านั้นไม่ได้มีอุดมคติอย่างเดียวกับคนฝัน ในที่สุดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนก็จะขาดจากกันอย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ เหลือแต่การมูมานะเคร่งเครียด แข่งกันเข้ามหาวิทยาลัยเท่านั้น

แทนที่จะมีโรงเรียนสุตพิเศษที่มีรูปแบบและเป้าหมายดวคล้ายกันหมด สิ่งที่ขาดหายไปในระบบการศึกษาไทยคือความหลากหลายของโรงเรียนต่างหาก เพราะความหลากหลายนี้แหละที่จะทำให้โรงเรียนสามารถเป็นแกนกลางเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้กับชีวิตที่หลากหลายของเด็กไทยได้

แต่ก็เช่นเดียวกับทางแก้ปัญหาอื่นๆ ของรัฐบาลนี้ กล่าวคือ คำนึงถึงความหลากหลายของสังคมไทยน้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมาย , วิธีการ , หรือเนื้อหา

กลับมาเรื่อชการลดเวลาเรียนใหม่ ผมเห็นด้วยว่านักเรียนไทยเรียนในห้องเรียนมากเกินไป แต่ปัญหาจริง ๆ ไม่ได้ยู่ตรงนั้น หากยู่ที่ว่าห้องเรียนไม่เชื่อมโยงการเรียนรู้นอกห้องเรียนต่างหาก ทำอย่างไร จึงจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อยิบเนื่องกันระหว่างในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ลดเวลาในห้องเรียนลงเพียงอย่างเดียวเวลาที่เหลือของเด็กก็กลายเป็นเวลา "ว่าง" จากการเรียนรู้ซึ่งเด็กอาจเอาเวลานั้นไปใช้ผิดๆ อย่างที่วัดกกันก็ได้ แต่ถ้าลดเวลาในห้องเรียนแล้ว สร้างความเชื่อมโยงยิบเนื่องของกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน และในห้องเรียนให้ได้ เวล่านอกห้องเรียนของเด็กก็จะไม่ "ว่าง" จากการเรียนรู้ ไม่ว่าเด็กจะเอาเวลานั้นไปทำอะไรก็จะได้เรียนรู้มากขึ้นเสมอ

แม้แต่เอาไปเสพยาอี หรือเอาไปใช้สำหรับเพศสัมพันธ์ ผมก็เชื่อว่าถ้าเอาประสบการณ์และการเรียนรู้ทั้งสองเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ ก็จะบรรเทาปัญหาไปได้มาก

เด็กจะได้เรียนรู้คุณสมบัติทางเคมีและเภสัชวิทยาของยาอีซึ่งมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ในขณะที่ได้เรียนรู้ในมิติที่หลากหลายของเพศสัมพันธ์ ทั้งสองอย่างเป็นความรู้ที่จะช่วยการตัดสินใจดำเนินชีวิตของเด็กเองว่าเขาควรมั่วยา มั่วเพศต่อไปหรือไม่ แทนที่จะเข้าไปมั่วโดยมองมิติต่าง ๆ ของยาและเพศอย่างแคบ ๆ ก็จะเกิดศีลธรรมประจำใจที่มาจากปัญญา ไม่ใช่มาจากอำนาจและการศึกษาคืออะไรเล่าครับ ถ้าไม่ใช่ปัญญา

เรียนครึ่งวันเริ่มได้เลย

โดยนายประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นว่า นักเรียนทุกวันนี้เรียนวิชาการมากเกินไป สมควรลดการสอนเหลือครึ่งวัน

เห็นด้วยและสมควรเริ่มได้ปีการศึกษาหน้า

ระหว่างที่การปฏิรูปการศึกษาด้านโครงสร้างกรรมการชุดต่างๆ รวมทั้งเงินเดือนครูยังไม่ลงตัว หรือไม่ส่งผลในทางปฏิบัติ สิ่งที่ได้ทำทันทีคือเรียนครึ่งวัน

ทุกวันนี้ เด็กเรียนมากเกินไปจริงๆครับ วิชาที่เรียนก็ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับการดำเนินชีวิต แต่เกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพเสียมากกว่า มีหน้าซ้ำยังกีดกันการประกอบอาชีพเสียอีก

กล่าวคือเด็กทำคะแนนดีมีสิทธิเลือกอาชีพก่อน เด็กทำคะแนนไม่ดีให้สิทธิเลือกอาชีพที่หลัง เด็กทำคะแนนไม่ได้ ไม่มีสิทธิเลือกอาชีพให้ไปดิ้นรนเอาตัวรอดเอง เด็กทำคะแนนดีกลับไปเสพยา

สังคมแบบนี้ไม่ถูกหรือครับ จะเรียนเก่งหรือเรียนไม่เก่งก็คนเหมือนกัน จะเรียนหมอหรือเรียนอาชีวะก็ใช้สมองเหมือนกัน เพียงแค่เด็กหนึ่งคนทำคะแนนฟิสิกส์ เคมี ชีวะ ไม่ได้ แล้วจะตัดสินการเลือกประกอบอาชีพของเขาไปตลอดชาติ เป็นเรื่องไม่ถูกต้องแน่นอน

เด็กที่เรียนเก่ง ทำคะแนนดี เอ็นทรานซ์ได้ ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ก็ไม่มีหลักประกันว่าจะเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่คนด้อยโอกาส มองปัญหาสังคม และช่วยกันแก้ไข

อันที่จริง ผลการเรียนวิชาการอย่างคร่ำเคร่งมาสิบสองปี ทำให้เขาหมดความสามารถที่จะเห็นใจคนอื่นไปแล้ว เพราะตลอดเส้นทางแห่งการศึกษานั้น เขาจำต้องฝึกวิชาคิดกันคนอื่นมาตลอดทาง

ก็เห็นแค่นำอาชีพแย่งขามาได้ ไปสร้างความร่ำรวยให้ตนเองเสียเป็นส่วนใหญ่

ส่วนเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำคะแนนไม่ดี เอ็นทรานซ์แพ้ ก็ไร้ความสามารถในการดำเนินชีวิต เพราะตลอดชีวิตที่เรียนหนังสือ ไม่เคยเรียนอะไรเกี่ยวกับชีวิตเลย ไม่รู้เรื่องท้องถื่นของคน ไม่รู้ว่า

อะไรในท้องถื่นของคนที่ทำได้ ไม่รู้แม้กระทั่งการครองตนครองเรือน รู้อย่างเดียวคือวิชาการที่ใช้
อะไรไม่ได้ เพราะแพ้เขาไปแล้ว

ที่สำคัญคือไม่รู้ว่าจะบรรจุกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ เอ็นทรานซ์แท้ก็สร้างตนเองได้
สาเหตุของเรื่องทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นเพราะครูไม่มีเวลาทำอย่างอื่น นอกจากสอนวิชาการ
นักเรียนก็ไม่มีโอกาสเรียนอย่างอื่นเพราะเรียนแต่วิชาการ

ข้าอีกทีนะครับ วิชาการที่สอนที่เรียนไม่มีประโยชน์อะไรนอกจากนำมาถกกันการเลือก
อาชีพของผู้คนในสังคม

ทำไมเขาเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของอำเภอในภาคเหนือจึงไม่มีแพทย์ซักคนเดียว
ที่พูดภาษาของเขาได้ ไปพัฒนาระบบสาธารณสุขให้แก่วงเขา

ปัญหาของเรื่องนี้ คือยังไม่มีเด็กชาวม้งที่เอ็นทรานซ์แพทย์ได้ หากจะมีสักคนหนึ่งเด็กคนนี้
ต้องถูกอัดคั่วควาอย่างรุนแรงจึงเอาชนะคนอื่นได้ เด็กที่ชนะแล้วคนนี้ จะลืมบ้านเกิดเมือง
นอนหลังเรียนจบ แล้วก็รับประกันได้ว่าเขาจะไม่กลับไปดูแลเพื่อนร่วมเชื้อชาติตามที่ควรจะเป็น

เพราะระบบการศึกษาแบบนี้ไม่สอนให้ใครกลับบ้านอยู่แล้ว แต่สอนให้ประกอบอาชีพเพื่อ
ตนเองอย่างเดียว จะชวนเขาเผ่าไหนหรือชาวราบ้านไหน ก็ครี้อกันทั้งนั้น

ในทางตรงกันข้าม ให้คิดครั้งวันนั้น มาคืนเล็กๆ ต้องกล่าวด้วยว่าให้น้ำครั้งวันนั้นมาคืน
คุณครูจำนวนมากที่ยังมีความคิดความอ่านดีๆ มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายชาวบ้านที่ยังไม่
สูญหายไป

น้ำครั้งวันนั้นมาให้เด็กได้เรียนดนตรีเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณ เรียนศิลปะเพื่อเสริมสร้าง
จินตนาการ เรียนกีฬาเพื่อแก้กองกิเลสทำคนให้เป็นคน

น้ำครั้งวันนั้นพาเด็กๆ ไปรู้จักท้องถิ่นของคน ขุนเขาไหนเป็นของบ้านเรา น้ำสายไหนเริ่ม
ที่ไหน ไหลผ่านไปแห่งใด คนบ้านเราทำอาชีพอะไรกันบ้าง ที่ดินที่นา โรงงานบ้านเรือน
สมาคมองค์กรที่กระจัดกระจายอยู่ตามตำบลและอำเภอต่างๆ ทำอะไรกันอยู่

วัดวาอาราม ซากกำแพง ซากเจดีย์ในถิ่นที่อยู่อาศัยให้น่ามาบอกเด็กๆ ด้วย

เจื่อน โรงไฟฟ้า ทางด่วนข้ามทะเล นำมาเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งนั้น

แม้กระทั่งปัญหาสังคม เช่น มอเตอร์ไซด์เถื่อนลามก หนังสือโป๊ ก็สมควรนำมาเปิดประเด็น
ในห้องเรียน ให้เด็กๆ เขาได้เผชิญกับปัญหาของพวกเขาจริงๆ

เพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ ทำแท้ง เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรึบถกกันในห้องเรียนทุกห้อง
โดยด่วน จะเรียนฟิสิกส์ เคมี ชีวะ กันไปทำไม หากเอ็นทรานซ์เสร็จแล้วตั้งท้อง ทำแท้ง แล้วก็ทิ้ง
เปลือย ฆ่าตนเองอีกต่างหาก

การศึกษามันเราคิดพลาดเหลือรับประทานแล้ว การปฏิรูปโครงสร้างใหญ่ จัดกลุ่ม
กรรมการชุดต่างๆ เพิ่มเงินเดือนเพื่อพัฒนาครู ส่วนเป็นเรื่องควรทำทั้งสิ้น แต่อะไรที่ทำพุงนี้ได้ก็
สมควรทำทันที

ปล่อยเด็กครึ่งวันให้เรียนรู้ชีวิตและท้องถิ่นแต่ละครั้ง ค่อยให้เอ็นทรานซ์ไม่ได้ ชีวิตก็ยังมีความหวังไป อันที่จริงแล้วยังมีอาชีพอีกมากมายรองรับทุกคนในแต่ละท้องถิ่น

เรียนวิชาการพาไปหาผิ ด่วนวันอะนิตพาไปหาผ

โดยสรุปแล้ว สังคม (โดยเฉพาะผู้มีปัญญา) ได้มีข้อเสนอที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการสร้างการศึกษาที่เหมาะสมพอควรแล้ว(แต่รัฐยังไม่ได้จัดการศึกษาตามทิศทางที่ถูกต้อง)

การศึกษาวิจัยหา รูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจากบทเรียนของกลุ่มและเครือข่าย นับเป็นรูปธรรมหนึ่งที่พิสูจน์ความสำเร็จของการจัดการศึกษาในแนวทางการพัฒนาชีวิต พร้อมด้วยการเพิ่มเติมหลักการที่สำคัญและรายละเอียดที่จำเป็น เช่น การจัดการศึกษาที่ดี คือการวางแผน การจัดการของกลุ่มเยาวชนเอง ไม่ใช่การวางแผนและการจัดการของคนอื่น การศึกษาที่ดี ที่มีประสิทธิภาพคือการเรียนในการแก้ไขปัญหาชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเอง ไม่ใช่การเรียนเรื่องนอกตัว ไกลตัว การศึกษาในระบบนี้เริ่มที่ความสัมพันธ์ที่ดีของครูและศิษย์, เพื่อนกับเพื่อน และจบที่ความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น

ความรู้ของกลุ่มเยาวชนและเครือข่าย ที่เกิดขึ้นในการทำงานวิจัย เป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการทำงานการศึกษาโดยกลุ่มเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในระยะต่อไป ส่วนการส่งผลสู่ระบบนโยบายทางการศึกษา คงจะต้องอาศัยการสังเคราะห์ความรู้ นำไปสู่ปัญหาในระดับที่สูงขึ้น ด้วยความขากลับากต่อไป ตามที่วิทยากร เชิงกุล นักคิดคนสำคัญได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่าแท้จริงแล้ว ปัญหาทางการศึกษาในเมืองไทย เป็นวิกฤติทางปัญญาของชนชั้นน่านอง

ในการนี้ ท่านอาจารย์ธัญจวน อินทรกำแหง ศิษย์ท่านสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนและกลุ่มลึกเช่นกัน ดังนี้

"สิ่งที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาของชาติ พึงต้องกระทำ อย่างเร่งด่วนที่สุดขณะนี้ คือการปฏิรูปการศึกษาพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิต เพื่อชีวิตคนไทย และเพื่อชีวิตของสังคมไทย ให้อยู่รอดด้วยความสุขสวัสดิ์

การปฏิรูปการศึกษา เพียงเพื่อการพัฒนาความรู้ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจหรือเพื่อพัฒนาสังคม โดยปราศจากการปฏิรูปการศึกษาพุทธศาสนาให้ถูกต้อง จนยังลึกลับเป็นรากฐานของจิตใจเป็นผลให้สามารถนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของการอยู่ร่วมกันฉันเพื่อนมนุษย์แล้ว การปฏิรูปการศึกษาเช่นนั้น ย่อมนำไปสู่ความสูญเปล่าโดยแท้"

(ธัญจวน อินทรกำแหง "การศึกษาด้านใน" กองทุนธรรมสวัสดิ์ พ.ศ.2540 ,บทนำ)

ส่วนที่ 3 กระบวนการศึกษาตามโครงการ

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1.1 การดำเนินการของ Node จังหวัด คณะทำงานได้พัฒนากระบวนการมาโดยผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี (คุณวิรัตน์ สาระคง) และคณะ ได้จัดประชุมเวทีชี้แจงสร้างความเข้าใจด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2544 ในการประชุมดังกล่าวกลุ่มเยาวชนได้ร่วมเวทีประชุมทุกครั้ง โดยเฉพาะการประชุมในวันที่ 15 กันยายน 2544 ณ โรงแรมเสวตลักษณ์ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ร่วมนำเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับกลุ่ม/ชุมชนอื่นๆด้วย พร้อมด้วยการประชุมกลุ่มย่อย การปรึกษาให้ข้อเสนอแนะโดยคณะประสานงานวิจัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ทำให้ทีมงานมีความเข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากขึ้น จนกระทั่งมีความพร้อมในการทำงานศึกษารูปแบบ และแนวทางการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนตามโครงการ

นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาด้านการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแล้ว กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการนี้ดังนี้

- การจัดเวทีประชุม โดยคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเตรียมเวที การประชุม และสรุป ทำให้ผู้เข้าร่วมมีการเรียนรู้ได้ดี

- การเรียนรู้ด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการทำงานวิจัย โดยใช้ข้อมูลการปฏิบัติจริงของชุมชนมาทำความเข้าใจ ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ง่ายและยั่งยืน

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น

- การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในขั้นตอนการปฏิบัติจริงของทีมงาน รวมทั้งการสรุปความรู้จากการปฏิบัติ

- ควรจัดประชุมในบรรยากาศที่เป็นกันเองโดยมีข้อตกลง กติการ่วมกันพอสมควรต่อไป

1.2 การประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะทำงานได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2545 ณ ศาลาอ้อยชุมชนสร้างสรรค์ มีทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุม จำนวน 13 คน ได้ทบทวนความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และวิธีการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทบทวนความเป็นมาของโครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี บอกเล่าสถานการณ์ของพื้นที่ และร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงาน

การดำเนินงานประชุม นอกจากมีผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมแล้ว ได้เกิดผลทางการเรียนรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับบทเรียนจากการจัดประชุมของคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านบรรยากาศการประชุม กระบวนการมีส่วนร่วม และความพร้อมด้านข้อมูลของพื้นที่

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-การประชุมยังขาดการพิจารณา ชักถาม ทบทวนประเด็นร่วมกัน

-การจับประเด็นการประชุม ดำเนินการโดยผู้นำการประชุม ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้สมาชิก

ช่วยกันสรุปมากนัก ทำให้เกิดช่องว่างด้านการเรียนรู้พอสมควร

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 1 การประชุมคณะทำงานวิจัยฯ)

2. การจัดประชุมในพื้นที่/การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการกลุ่ม

ดำเนินการโดยมีพี่เลี้ยงจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมการประชุมกับเยาวชนในพื้นที่ เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน วิเคราะห์ ประเมินผล วางแผนการทำงานในระยะต่างๆ การสรุปความรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับชุมชนในช่องทางที่เหมาะสม

(มีรายละเอียด ในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 2 การจัดประชุมในพื้นที่ฯ)

นอกจากการเคลื่อนไหวงานกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

-กลุ่มได้ตระหนักในด้านความสำคัญของการประชุมทั้งในด้านการพัฒนางานและบุคลากร

-การปฏิบัติจริงเป็นฐานที่สำคัญของการวิเคราะห์ ประเมินผล และวางแผนการทำงานต่ออย่างมีความสุข

-วิธีคิด/การปฏิบัติของพี่เลี้ยง มีผลต่อความสำเร็จ/ล้มเหลวของการประชุม

-เงื่อนไขของความสำเร็จที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือกระบวนการมีส่วนร่วม การเคารพศักดิ์ศรีสมาชิกต่อสมาชิกและสมาชิกกับพี่เลี้ยง

-ระบบความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ช่วยให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายได้

-บรรยากาศของโรงเรียน ไม่เอื้อในการพบปะ พูดคุย อย่างเป็นธรรมชาติ

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-ควรจัดระบบการพบกลุ่ม ประชุม อย่างสม่ำเสมอ

-ควรใช้กระบวนการอย่างมีศิลปะ ในการประมวลสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติ การสรุปความรู้ของกลุ่มเยาวชน

-การพูดคุยส่วนตัว รวมทั้งโอกาสการพบปะกันแบบไม่เป็นทางการ มีส่วนเสริมการเรียนรู้ได้ดี

3. การประชุมที่มียุทธศาสตร์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการ โดยคณะทำงานจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2545 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม จำนวน 20 คน ได้รับความอนุเคราะห์ด้านวิทยากรฝึกอบรมโดย ผศ.สอรัฐ มากบุญ บรรยายให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติการในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (มีการบรรยายและการฝึกปฏิบัติการในการเก็บข้อมูล แต่การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการแจกเอกสารให้สมาชิกอ่านภายหลังการประชุม)

นอกจากเนื้อหาด้านการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการดังนี้

- การสื่อสารระหว่างกลุ่มที่มีพื้นฐานต่างกันต้องอาศัยเวลาในการปรับด้านภาษาพอสมควร
- สมาชิกที่มีเป้าหมายในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง มีความกระตือรือร้นในการฟัง การฝึกปฏิบัติ

-การแบ่งกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ จะมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและธรรมชาติของกลุ่มด้วย

-การบรรยาย เป็นวิธีการเรียนรู้ ที่มีประโยชน์ ในกรณีที่ใช้ร่วมกับวิธีอื่นๆ เช่น การฝึกปฏิบัติ การปฏิบัติจริง และการสรุปความรู้จากการปฏิบัติ

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- สมาชิกบางส่วนเสนอว่าสถานที่การจัดประชุมอยู่ไกล ต้องเสียเวลาในการเดินทาง
- บรรยากาศของห้องประชุมดี มีอุปกรณ์พร้อม
- สมาชิก สามารถใช้สื่อได้ดี เช่น กระดาษบุฟ แผ่นใส (หลายคนได้ผ่านการฝึกอบรมการใช้ Mind Mapping การประชุมที่สร้างสรรค์ โดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ มาแล้ว)
- การตั้งเป้าหมายการจัดประชุม ควรเหมาะสมกับเวลา และเงื่อนไขปัจจัยอื่นๆ ด้วย (การประชุมครั้งนี้ ได้แจกเอกสารเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากมีเวลาจำกัดสามารถบรรยายและฝึกปฏิบัติได้เฉพาะการเก็บข้อมูลเท่านั้น)

-ผู้เข้าร่วมประชุมที่ประกอบด้วยทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมเนื่องจาก 2 กลุ่มนี้ต้องทำงานร่วมกัน ในพื้นที่

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 3 การฝึกเทคนิคการเก็บ/วิเคราะห์ข้อมูล)

4.การจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ดำเนินการ โดยคณะทำงานจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2545 ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก มีทีมงานวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม จำนวน 42 คน ได้รับความอนุเคราะห์ด้านวิทยากรกระบวนการโดยอาจารย์สมเจตนา มุณีโมโนย และคุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์

นอกจากเนื้อหาด้านบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์แล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

-การดำเนินการประชุมของวิทยากรกระบวนการมีลักษณะยืดหยุ่นและมีวินัยพอเหมาะสม ทำให้การประชุมดำเนินไปได้ดี

-การประชุมครั้งนี้จัดในบรรยากาศธรรมชาติผู้ดำเนินการได้ผูกโยงสิ่งใกล้ตัวให้วงสนทนามีส่วนร่วมเรียนรู้

-“สิ่งที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้” เป็นประเด็นที่ต้องคิดถึงในการประชุมครั้งต่อไป (การประชุมครั้งนี้ มีคณะบางส่วนหลงป่า ในช่วงพักตอนเช้า ทำให้กลุ่มมีความกังวล ขาดสมาธิในการประชุม)

-ความสัมพันธ์ที่ดี ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จ

-เอกสารประมวลเรื่อง“กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์” ช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมประชุม ลำดับความเป็นมาของกลุ่ม และบทเรียนที่เกิดขึ้น ได้ดีขึ้น

-การจัดประชุมครั้งนี้ สถานที่จัดไกลจากตัวเมือง (ประมาณ 120 กม.) ควรมีการกำหนดการจัดการด้านการเดินทางไว้ชัดเจน เพื่อจะไม่ทำให้สมาชิกเสียสมาธิ

ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-การถอดบทเรียนยังมีข้อมูลบางด้านไม่สมบูรณ์ (เช่น จุดอ่อน ข้อจำกัด) ข้อมูลนี้ได้กำหนดในความคาดหวังการจัดประชุมแล้ว แต่นำมาวิเคราะห์น้อย

-การประชุมในบรรยากาศธรรมชาติ มีข้อดีดังที่กล่าวแล้ว แต่มีข้อจำกัดบางด้านเช่นกัน โดยเฉพาะสถานที่ธรรมชาติที่สามารถใช้ประชุมได้ มักจะมีนักท่องเที่ยวมาพักด้วย ทำให้ผู้เข้าประชุมขาดสมาธิ

-ควรให้เวลาในการทำความเข้าใจคำหลักๆร่วมกันก่อนการประชุม เช่น การเรียนรู้ การศึกษาบูรณาการ เป็นต้น

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 4 การถอดบทเรียนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์)

5. การจัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่

ดำเนินการโดยคณะทำงานแต่ละพื้นที่ ร่วมกับคณะวิจัย จัดเวทีประชุม 4 ครั้ง ดังนี้

-6 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

-12 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนพุนพิณพิทยาคม

-20 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนบ้านนาใหญ่

-18 มกราคม 2546 เวทีประชุมอำเภอคีรีรัฐนิคม

แต่ละเวทีประชุม ดำเนินการโดยคณะทำงานในพื้นที่ประสานงานกับคณะทำงานนอกพื้นที่จัดเวทีสรุปบทเรียนของกลุ่ม ในประเด็นที่สอดคล้องกัน (ได้กำหนดร่วมกันมาแล้วในเวที

การประชุมที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี เช่น ความเป็นมาของกลุ่ม กิจกรรมที่ปฏิบัติ รูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาต่อ การหนุนเสริม เป็นต้น พร้อมด้วยประเด็นเสริมของพื้นที่ เช่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และองค์กรชุมชน ปัญหาสำคัญของเยาวชน มีคณะทำงาน สมาชิกกลุ่มเรียนรู้และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม เวทีละประมาณ 35-60 คน ผู้ดำเนินการหลักของแต่ละเวทีคือคณะทำงานวิจัยในพื้นที่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 5 การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่)

ในการสรุปผลการดำเนินงานดังกล่าว คณะทำงานได้ร่วมกันสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของแต่ละพื้นที่ โดยมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

- กระบวนการสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่ ยังไม่ดีพอ เนื่องจากปัจจัย/เงื่อนไขหลายด้าน เช่น ผู้ดำเนินการประชุม (ใช้คณะทำงานในพื้นที่) องค์ประกอบของผู้เข้าร่วมประชุม
- บรรยากาศการประชุมของบางพื้นที่ค่อนข้างเป็นทางการ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการประชุม
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มเด็ก มักจะเกิดขึ้นในภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายไม่ได้นำข้อมูลบทเรียนมาวิเคราะห์ให้ชัดเจน (ก่อนการนำเสนอประเด็นแหล่งเรียนรู้ ศักยภาพของชุมชน) ทำให้มองเห็นช่วงต่อการพัฒนากลุ่มไม่ชัด

ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-ในการจัดเวทีประชุมของพื้นที่ ตามแผนระยะต่อไป (เวทีกำหนดรูปแบบ/แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้) มีข้อสังเกตว่าควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบันให้ชัดเจน (พร้อมด้วยประเด็นอื่นที่สำคัญ) ก่อนการกำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม ตามแผนงานวิจัย

-เนื่องจากการเป็นกรวิจัยเพื่อท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม มีความสำคัญทุกขั้นตอน ทุกประเด็นต้องใช้เวลา/กระบวนการในการเรียนรู้ร่วมกัน

6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด

ดำเนินการโดยคณะทำงานจัดกิจกรรมเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด เมื่อวันที่ 14 - 15 มิถุนายน 2546 ณ ห้องประชุมนางชวน โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทีมงานวิจัย ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจเข้าร่วม จำนวน 200 คน ทั้งตัวแทนจากกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อนเยาวชน ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากครูภูมิปัญญา กลุ่มครูในระบบ ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน สมาคมผู้สูงอายุ พระสงฆ์ นักวิชาการ ซึ่งในการจัดเวทีครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ

- 1.แนวทางการทำงานต่อไป โดยใช้ฐานเดิมที่มีอยู่ การปฏิบัติกิจกรรมเล็ก ๆ อย่างต่อเนื่อง
- 2.ให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ลูกหลาน
- 3.ประสานให้โรงเรียนเอื้อและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น
- 4.ร่วมสร้างหรือขยายการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่ในจังหวัดเพื่อสร้างพลังปัญญาขับเคลื่อนการศึกษานอกจากเนื้อหาแล้วกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการดังนี้

- วิทยากรผู้ดำเนินการอภิปราย (อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเป็นกันเอง ทำให้การอภิปรายดำเนินการไปได้ด้วยดี แม้จะมีกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งอาชีพ อายุ ประสบการณ์ แต่เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถเป็นไปอย่างอิสระ มีความเป็นธรรมชาติ เกิดมุมมองที่น่าสนใจ และตรงตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- การใช้เทคโนโลยีประกอบในการนำเสนอของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ยังมีข้อจำกัด ขาดความเป็นธรรมชาติ
- การบันทึกการประชุมมีการถอดเทปอย่างละเอียดทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
- จากข้อมูลด้านการศึกษาที่ได้รับ ทีมงานวิจัยจะสามารถผลักดันให้บทเรียนการเรียนรู้นี้ไปสู่การขยายแนวทางการปฏิบัติได้อย่างไร?...ต้องร่วมหารือกันอีกครั้ง

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 6 จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด)

7. จัดเวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์

ดำเนินการโดยคณะทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และทีมงานวิจัยร่วมกับทีมงานสวนโมกข์เสวนา ในวันที่ 28 มิถุนายน 2546 ณ สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทีมงานวิจัย กลุ่มเยาวชนในจังหวัด รวมถึงผู้ที่มีความสนใจ ร่วมประชุม ประมาณจำนวน 300 คน วิทยากรผู้นำการเสวนาคือ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เสวนาในหัวข้อ "การเรียนรู้ที่แท้" ดำเนินการเสวนาโดย นพ.บัญชา พงษ์พานิช

นอกจากเนื้อหาด้านบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์แล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

- การเสวนาครั้งนี้ จัดในบรรยากาศธรรมชาติ ผู้ดำเนินการได้เปิดโอกาสให้วงสนทนามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างอิสระ
- ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ก่อให้เกิดแนวความคิดที่น่าสนใจ สามารถนำไปปรับใช้ได้ในอนาคต

8.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน

ดำเนินการโดยคณะทำงาน นัดหมายสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งมีการสรุปในช่วงแรกเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 เป็นการประชุมที่ต่อเนื่องจากการประชุมกลุ่มย่อยของคณะทำงานกลุ่มยุทธศาสตร์ เพื่อร่วมกันสรุปบทเรียนจากกระบวนการทำงาน (บทเรียนที่ได้สรุปมาตั้งแต่ข้อ 1-5) และมีการสรุปในช่วงที่สอง เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2546 (ได้บทเรียนที่สรุปตั้งแต่ข้อ 6-7) นอกจากนี้ทีมงานวิจัยยังร่วมประชุมกันเป็นระยะทุกวันพุธ เพื่อทบทวนสรุปเพิ่มเติมในประเด็นที่คณะทำงานได้ค้นพบใหม่

นอกจากเนื้อหาด้านการประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานแล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

- การจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ ร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนประเด็นการเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสรุปบทเรียนการทำงาน
- จากกระบวนการเคลื่อนไหวงานวิจัยในแต่ละพื้นที่ทำให้เกิดข้อมูลเรื่องการเรียนรู้และข้อมูลในเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หลายประเด็น ซึ่งในบางครั้งทีมวิจัยไปหลงอยู่กับประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับโจทย์วิจัยที่วางไว้ ดังนั้นการมองทิศทางหลักและแนวทางการดำเนินงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาเป็นระยะ ๆ มีความจำเป็นมาก

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- ควรมีการปรับปรุงในเรื่องการจดบันทึกให้มีความต่อเนื่องและนำมาแลกเปลี่ยนสรุปร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ประเด็นต่าง ๆ ชัดขึ้น ทั้งแนวทางการทำงาน และแนวทางการหนุนเสริมพื้นที่ของกลุ่มการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- ควรมีการสรุป ทบทวนกิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่เป็นระยะ ๆ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย สามารถนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มและร่วมมองทิศทางการทำงานที่ชัดเจน ไม่ติดแนวทางเมื่อลงไปปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่
- ทีมวิจัยควรฝึกในเรื่องการเขียนให้มากขึ้น โดยนำข้อมูลที่มีการจดบันทึกไว้มาประมวลสรุปเป็นความรู้ โดยสามารถสื่อถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก
- การบันทึกเทปและถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา การอภิปราย อย่างละเอียด ในการประชุมแต่ละเวทีทำให้ข้อมูลที่ได้ครบถ้วนและเห็นถึงความเคลื่อนไหวอย่างเป็นธรรมชาติในแต่ละกิจกรรม

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานพร้อมด้วยการวิเคราะห์บทเรียนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การประชุมคณะทำงานวิจัยด้านเยาวชน (ครั้งที่ 1)

วันที่ 8 กันยายน 2545 ณ ศาลาเยาวชนสร้างสรรค์

เริ่มเวลา 10.15 - 14.00 น.

ความคาดหวังในการจัดประชุม

ทีมวิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

- ค่าอาหาร	1,000 บาท
- ค่าเอกสาร	60 บาท
รวมงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม	1,060 บาท

ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 13 คน

แนะนำผู้เข้าร่วมการประชุม

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเองว่าชื่ออะไร มาจากกลุ่มไหนกันบ้าง)

ทีมวิจัย/ตัวแทน ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 13 คน คือ

- 1.นางสาวภัสรา รู้พันธ์ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ อาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
- 2.นางสาวพรพิมล ลาทัพ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 3.นางสาวนฤมล เพชรศรี กลุ่มเยาวชนรักษ์คลองขุ่น อำเภอคีรีรัฐนิคม
- 4.นางสาววาสนา พิกุลทอง กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 5.นางสาวจันทร์ทรา รุ่งแก้ว กลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 6.นางศรัณยา ถาวระ ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 7.นายนิวัตร ใต้คุ้ม ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 8.นางขจรศรี ใต้คุ้ม ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 9.นายพินิต แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 10.นางพานี เกษเกษร ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 11.นางกลอยใจ อักษรชู ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 12.นางสาววันฉวี พรหมสนธิ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 13.นางสาวรัตนา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ หัวหน้าทีมงานวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

- ประสานงานทีมงานวิจัยในพื้นที่
- ประสานงานคณะกรรมการทำงานเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- จัดเวทีประชุมคณะกรรมการทีมงานวิจัย
- สรุปการประชุม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- การทบทวนความเป็นมา “กว่าจะมาเป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น”
- มีผู้ดำเนินการประชุมเพื่อนำพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ
- มีเลขาคอยบันทึกประเด็นสำคัญในการประชุมโดยเขียนในกระดานบรื๊ฟ
- นำเสนอกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม
- พุดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม

เนื้อหาในการจัดประชุม

- 1.แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 2.ความเป็นมาของโครงการวิจัย
- 3.สถานการณ์แต่ละพื้นที่ งาน กิจกรรมต่าง ๆ
- 4.แผนการดำเนินงานของทีมงานวิจัย

เริ่ม 10.15 น.

⇒ 1.แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูลและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้เข้าร่วมเวที)

อาจารย์นิวัตร ไช้เด็กัม ให้ข้อมูลเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยกล่าวถึงกระบวนการแสวงหาความรู้โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน เพื่อการแก้ไขปัญหาของตนเอง พร้อมด้วยการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มความร่วมมือในประเด็นปัญหานั้น

⇒ 2.ความเป็นมาของโครงการวิจัย

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูล และเปิดโอกาสให้ทีมงานซักถาม)

กว่าจะมาเป็นงานวิจัย เมื่อประมาณปี 2519 มีเพื่อนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านสังคม งานพัฒนา (ต่อมาใช้ชื่อว่า “กลุ่มเพื่อนลานสนสัมพันธ์”) เมื่อจบการศึกษาได้ตั้งกองทุนขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนทุนการศึกษา และกิจกรรมด้านเด็ก โดยมีอาจารย์นิวัตร และอาจารย์ขจรศรี ไช้เด็กัม

เป็นผู้ดูแล จากการดำเนินงานด้านทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ได้เกิดกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในด้านการเรียนรู้ ซึ่งรวมตัวกันในปี 2538 โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์” เยาวชนกลุ่มนี้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สิ่งแวดล้อม การศึกษา งานด้านการสื่อสาร การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาได้มีการขยายกิจกรรมไปหลายพื้นที่ มีงานเพิ่มขึ้นอีกหลายด้าน โดยเกิดกลุ่ม/เครือข่ายของเยาวชนในบางระดับ

อย่างไรก็ตาม ทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และเพื่อนๆในเครือข่าย ได้มีข้อสรุปร่วมกันว่า กลุ่ม/เครือข่ายยังขาดความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีพอ พร้อมด้วยการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันด้วย ดังนั้นการวิจัยสรุปบทเรียน จะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดี สามารถพัฒนางานของกลุ่มและเครือข่ายได้ต่อไป

(วัตถุประสงค์,คำถามวิจัย,พื้นที่ และรายละเอียดอื่นๆ มีในรายละเอียดของโครงการ)

วิธีการศึกษา

- 1.จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. จัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์
3. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่
- 5.จัดเวทีเสวนาการศึกษาเพื่อศึกษาแนวคิดจากผู้มีประสบการณ์
6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
7. จัดเวทีสรุปบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 8.จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

⇒ 3.สถานการณ์แต่ละพื้นที่ งาน กิจกรรมต่าง ๆ

(วิธีการ : แต่ละกลุ่มเล่าสถานการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มและพื้นที่การทำงาน โดยมีการซักถาม และแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม)

(มีรายละเอียดในเวทีสรุปบทเรียนของแต่ละพื้นที่)

โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครูจำนวน 13 คน ในอดีตการเดินทางไปโรงเรียนลำบากมากเพราะต้องเดินทางโดยทางเรือเพียงอย่างเดียว แต่ขณะนี้ตั้งแต่ปี 2545 มีถนนเข้าถึงโรงเรียนทำให้การเดินทางและการติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น สถานการณ์ในโรงเรียนมีดังนี้

- 1.การบริหารจัดการในโรงเรียน ครู นักเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือดี
2. กระบวนการเรียนรู้ที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ศึกษา

3. มีสื่อสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและชุมชน ซึ่งเป็นช่องทางในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีการทำงานด้วยใจ เสียสละเวลาและไม่ยึดติดกับงบประมาณ

5. มีอุปสรรคในการทำงานบางด้าน แต่สามารถแก้ไขและทำต่อไปได้ เช่น ปัญหาความไม่เข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับแนวการทำงานของโรงเรียน

6. มีกระบวนการสรุปและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นทั้งการจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาและรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก

โรงเรียนพูนพิทยาคม จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดกลุ่มการเรียนรู้ขึ้นหลายกลุ่มเช่น

1. กลุ่มศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ จัดกิจกรรมทดลองเก็บข้อมูล เกี่ยวกับยาสมุนไพรและการรักษาโรค

2. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น (ด้านประเพณีชุมชนและอาชีพ) มีกิจกรรมสำรวจอาชีพในชุมชน และฝึกการทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น เช่น หมาดักน้ำ

3. กลุ่มสื่อ มีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อด้านวิทยุ ได้หาข้อมูลจากกลุ่มสนใจของเพื่อน ๆ มารวบรวมจัดทำเป็นวารสาร ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรายการ “เพื่อนเด็ก”

4. กลุ่มงานบริการ จัดกิจกรรมเล่นิทานที่สวนสาธารณะเทศบาลเมืองท่าข้าม โดยร่วมงานกับพี่ ๆ จากโรงพยาบาลสวนสราญรมย์และเทศบาลเมืองท่าข้าม

5. กลุ่มกระดานสา รวบรวมกระดานที่เหลือใช้นำมาทดลองทำกระดานสา มีการพูดคุยกันเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. กลุ่มการแนะแนวสัญจร จัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษาคือสำรวจความคิดเห็นของเพื่อนๆเพื่อสรุปความพึงพอใจในการบริการข้อมูล

7. กลุ่มก้าวทันโลกการศึกษาและอาชีพ ออกแบบสำรวจความสนใจด้านการศึกษาและอาชีพ จัดหาข้อมูลอาชีพและสถานศึกษาที่น่าสนใจจัดบอร์ดนิทรรศการและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ผลจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ทำให้

- มีการขยายลงสู่ชุมชน การประสานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ เทศบาลตำบลท่าข้าม ซึ่งได้รับการร่วมมือเป็นอย่างดี

- การสื่อสารถึงกลุ่มเพื่อนครูในโรงเรียนมีการขยายผลความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินการมากขึ้น

-กลุ่มการเรียนรู้มีการพบปะกันมากขึ้น มีกิจกรรมตามความสนใจต่อเนื่อง บางกลุ่มได้ร่วมงานกับเพื่อนเครือข่ายต่างพื้นที่ด้วย

โรงเรียนบ้านนาใหญ่ มีกลุ่มการเรียนรู้ดังนี้

- 1.กลุ่มเสียงตามสาย จัดรายการวิทยุร่วมกับพี่ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และจัดเสียงตามสายในโรงเรียน
 - 2.กลุ่มการเรียนรู้จากบ้านเพื่อนกลุ่มศึกษาด้าน อาชีพ ภูมิปัญญา ชุมชน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 3.กลุ่มกิจกรรมใช้คุ้มค่า-อย่าทิ้ง รับบริจาคกระดาษเหลือใช้จากเพื่อน ๆ และอาจารย์นำมาใช้ในสโมสรมีน้อย
 4. กลุ่มกิจกรรมสโมสรมีน้อย จัดกิจกรรมวาดภาพ พับกระดาษ และเล่นเกมต่าง ๆ ในช่วงพักเที่ยง กิจกรรมนี้มีน้องๆ ระดับอนุบาลและ ป.1 มาร่วมกิจกรรมซึ่งจัดโดยพี่ๆชั้นมัธยม
- ผลจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้
- ทางโรงเรียนได้เชื่อมต่อกับชุมชนมากขึ้น ครูได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง ในการพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง
 - กลุ่มเล็กๆมีพัฒนาการน่าสนใจมีความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มคิดค้นงานด้วยตนเองได้มากขึ้น

กลุ่มเยาวชนศิรรัฐ เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อสิ่งแวดล้อมการศึกษาชุมชน ซึ่งเป็นค่ายเล็ก ๆ แต่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นอย่างดี จากกิจกรรมค่ายได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชน กิจกรรมฝึกงานในชุมชนทั้งด้านการเกษตร การทำผ้ามัดย้อม และการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทำให้เกิดความไว้วางใจร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นอย่างดี ในอนาคตจะมีการร่วมกันจัดทำแผนการทำงานกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชน กลุ่ม กศน. และชุมชน

⇒ 4.แผนการดำเนินงานของทีมวิจัย

(วิธีการ : อาจารย์นิวัตร นำเสนอแผนการทำงานโดยละเอียด หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความชัดเจน)

กระบวนการของงานวิจัยเน้นที่การเปิดเวทีย่อยๆเพื่อมีการสรุปองค์ความรู้ออกมาเพื่อให้โดยมีแผนงานในช่วงแรก ดังนี้

- 1.ประชุมทีมงานวิจัย
- 2.การจัดอบรมเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.จัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
- 4.จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มต่าง ๆ

- เป็นเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ และเชิญผู้เกี่ยวข้องเช่น อบต. หมอพื้นบ้าน ครูภูมิปัญญาในชุมชน ศิษย์เก่า มาให้เห็น

- กำหนดจำนวนเวทีละประมาณ 30 คน (สามารถยืดหยุ่นได้) มีงบประมาณสนับสนุน กลุ่มละ 5,000 บาท (จ่ายตามจริง)

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

ร่วมดูช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บข้อมูล

กำหนดวันที่ 29 กันยายน 2545 (อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง)

วิทยากร อาจารย์สอรัฐ มากบุญ

สถานที่ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

- 1.ผู้ดำเนินการประชุม ไม่มีสมาธิขาดการซักถามในประเด็นย่อยที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมต้องมีการซักถามต่อ ในประเด็นที่สำคัญเพื่อค้นให้ถึงสาเหตุและปัจจัยรายละเอียดปลีกย่อย มองปัญหาร่วมกัน ควรมีการดูแลกระบวนการมากขึ้น และนำการพูดคุยให้มีประสิทธิภาพ

- 2.ทีมงานยังขาดการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมต้องมีการประเมินสถานการณ์ มีการเตรียมตัวและใช้สติในการจับประเด็น ต้องมีสมาธิ พยายามอ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วอย่าสรุปความเร็วหรือช้าเกินไป ควรฝึกการสังเคราะห์ความรู้ใหม่ๆ

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมประชุมทีมงานวิจัย ครั้งที่ 1

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เป็นไปตามความคาดหวัง เพราะผู้เข้าร่วมประชุมเป็นคณะทีมงานวิจัย มีการทำความเข้าใจในแต่ละพื้นที่มาแล้วระยะหนึ่ง ทำให้สามารถสร้างเข้าใจได้ชัดเจน

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ มีความเหมาะสม คือ มีบรรยากาศร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนทำให้ผู้เข้าร่วมมีสมาธิในการฟังและทำความเข้าใจร่วมกันได้ดี

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ มีการนัดหมายในวันหยุด และแจ้งกำหนดการล่วงหน้า สมาชิกมีเวลาเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมประชุมได้ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุม ได้ส่งตัวแทนจากพื้นที่มา

งบประมาณ มีความเหมาะสม คือ ใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์อย่างประหยัด

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ มีทีมงานวิจัย เข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องงานวิจัย และแนวทางการทำงานของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินการ

มีความเหมาะสม คือ เริ่มจากการร่วมพูดคุยในแต่ละพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัย และมีการกำหนดช่วงเวลาร่วมกัน หลังจากนั้นคณะทีมงานวิจัยก็ร่วมกันจัดเตรียมสถานที่และดำเนินกิจกรรมตามวัน เวลา และกำหนดการที่กำหนดไว้ และมีการสรุปการดำเนินกิจกรรมในการจัดประชุมครั้งนี้

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

มีความเหมาะสม คือ มีการพูดคุยและนำเสนอโครงการโดยละเอียดอย่างมีขั้นตอนรวมถึงยกตัวอย่างรูปธรรมสิ่งใกล้ตัว สื่อให้สมาชิกเข้าใจชัดเจนขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถซักถามแลกเปลี่ยน(การใช้ภาษาถิ่นในการพูดคุยทำให้บรรยากาศการพูดคุยมีความเป็นกันเอง)

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวที

มีความเหมาะสม คือ มีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของงานวิจัยให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นลำดับความเคลื่อนไหว การพัฒนางาน รวมถึงแนวทางการทำงานที่สมาชิกจะร่วมกันดำเนินการต่อไป เนื้อหาไม่มีความซับซ้อนมากนักทำให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามที่คาดหวังคือ

1. ทีมงานร่วมกันกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บข้อมูลในวันที่ 29 กันยายน 2545 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี โดยเชิญวิทยากรคือ อาจารย์สอรัฐ มากบุญ (แต่ไม่เป็นไปตามแผน มีการเลื่อนวันจัดกิจกรรมเป็นวันที่ 4 ตุลาคม 2545 เนื่องจากทีมงานวิจัยจากโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องติดภารกิจในพื้นที่)

2. ทีมงานวิจัยในแต่ละพื้นที่ กลับไปทำความเข้าใจและหารือร่วมกันอีกครั้ง ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้คุยกัน เพื่อดำเนินการตามแผนงานต่อไป

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ผู้ดำเนินการประชุม ขาดการซักถามเพื่อลงลึก ทีมงานยังขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่ได้มา ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อปรับปรุงในการทำงานครั้งต่อไปได้

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนมุมมอง รวมถึงการเล่าเรื่องราวที่กลุ่มพื้นที่ของตนกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะจากกลุ่มเพื่อนที่เข้าร่วม เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

ทีมงานวิจัยมีความเข้าใจในการทำงานมากขึ้นแม้ว่าจะเป็นงานใหม่สำหรับทุกคนและทราบถึงแนวทางในการทำงานของแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินการต่อไป แต่ยังต้องอาศัยการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นระยะ ๆ

กิจกรรมที่ 2. การจัดประชุมในพื้นที่/การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการกลุ่ม

ดำเนินการ โดยมีที่เลี้ยงจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมการประชุมกับเยาวชนในพื้นที่ เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน วิเคราะห์ ประเมินผล วางแผนการทำงานในระยะต่างๆ การสรุปความรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับชุมชนในช่องทางที่เหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรม มีเพื่อนสมาชิกร่วมประชุม 24 คน และครูที่ปรึกษา 1 คน จากการพูดคุยทำให้กลุ่มมีแผนในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้น

2 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง (กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น) เพื่อร่วมกันวางแผนกิจกรรมการสำรวจป่าห้วย บ้านคุณลุงเสนอ วารีเพชร

ค.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์ผู้สนใจเข้าร่วมอีก 2 ท่าน คืออาจารย์พานิ เกษเกษร และอาจารย์มาลินี เจริญศิริลปี จากการพูดคุยสมาชิกของกลุ่มให้ความสนใจมากเพราะได้กำหนดสิ่งที่ตัวเองอยากจะเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการวางแผน หาข้อตกลงร่วมกัน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อประชุมสรุปความคืบหน้าการจัดกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 40 คนจากการประชุมแต่ละกลุ่มได้นำเสนอสิ่งที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและร่วมกันวางแผนการกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มย่อยต่อไป

4 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ประชุมทบทวนแผนกิจกรรม (ต่อ) สมาชิกเข้าร่วมประชุม 20 คน การพูดคุยร่วมกันในครั้งนี้ทำให้สมาชิกเข้าใจแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น

5 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ “ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ” โรงเรียนพุนพินพิทยาคม พุศุคยเรื่องสถานการณ์ภายใน/นอกกลุ่ม ร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่กลุ่มสนใจเพื่อ ดำเนินการต่อไป มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 7 คน

7 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จัดกิจกรรมศึกษาป่าห้วย พันธุ์ไม้ แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ศึกษาการทำผลิตภัณฑ์จากหอย เรียนรู้ระบบนิเวศน์ของ แหล่งน้ำ ณ บ้านคุณลุงเสนอ วารีเพชร ด.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีอาจารย์เข้าร่วม 3 คน คืออาจารย์พนิต แสงแก้ว อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์มาลินี เจนจิตศิลป์ และสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ 30 คน จากกิจกรรมทำ ให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้ทราบถึงแนวคิดของคุณลุงที่ใช้พื้นที่ประมาณ 80 ไร่ ในการอนุรักษ์ป่าห้วยและพันธุ์ไม้หายากไว้เพื่อให้คนได้เรียนรู้

10 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนศิริรัฐนิคมและร่วมพูดคุยกับ ลุงจำนงค์ ประวิษ ผู้นำ ท้องถิ่นผู้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนเรื่องเกษตรแบบครบวงจรและ กิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในหมู่บ้านสมาชิกร่วมกิจกรรม 15 คน

13 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมกันสรุปการเรียนรู้จากกิจกรรมที่มี การปฏิบัติในภาคเรียนที่ผ่านมา มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 30 คน

14 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ “กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ” โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ร่วมกันสรุปการเรียนรู้จากกิจกรรมสำรวจแหล่งภูมิปัญญาด้านสุขภาพในชุมชน และแนวทางการแก้ไขปัญหาลุप्तรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ผู้เข้าร่วม 7 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ และประชุมร่วมกับกลุ่มครู เจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลท่าโรงช้าง ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมค่ายด้านสุขภาพ โดยมีการ วางเป้าหมาย กระบวนการทำงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผู้รับผิดชอบ

15 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มเสียงตามสาย" โรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมต่อไป และคิดหาวิธีการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจมากขึ้น มีสมาชิกร่วมประชุม 7 คน

16 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ สรุปการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนางานของกลุ่มต่อไปเยาวชนเข้าร่วม 15 คน พร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์กลอยใจ อักษรชู
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ และกลุ่มกระดาศสา" โรงเรียนพุนพิทยาคม สรุปการทำงาน/แนวทางในการพัฒนางานต่อเนื่อง สมาชิกเข้าร่วม 12 คน

18 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มสื่อเสียงตามสายโรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมจัดรายการวิทยุชุมชนในช่วงเพื่อนชุมชนสร้างสรรค์ คลื่น 89.75 เมกกะเฮิร์ต ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาชิกร่วมกิจกรรม 4 คน

19 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มกระดาศสา"โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกระดาศสา สมาชิกร่วมกิจกรรม 17 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ณภาพร ชูทอง
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมค้นหาพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งการเรียนรู้ของกลุ่มสนใจ พร้อมทั้งพูดคุยสรุปการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา มีเยาวชนเข้าร่วม 20 คน

20 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมคิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจเพิ่ม มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 25 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ขจรศรี ใต้คุ้ม

23 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม สรุปจากการดำเนินกิจกรรมในช่วง 2 สัปดาห์ วิเคราะห์สถานการณ์/ความเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนในกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 40 คน พร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ณัฏฐ์ ใต้คุ้มและ อาจารย์ศรัณยา อวระ

24 – 25 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กิจกรรมค่ายสรุปบทเรียนการเรียนรู้ ชุมชุมเพื่อนแนะแนวเพื่อนเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิทยาคม (ทดลองสรุปการเรียนรู้ก่อนการเปิดเวทีถกคบทเรียน) จัดที่รุ่งอรุณรีสอร์ท ต.พุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี สมาชิกร่วมกิจกรรม 42 คน

26 - 27 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ทบทวนเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความคาดหวังในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกร่วมกิจกรรม 25 คน

28 สิงหาคม 2545

- ๒๕ ประชุมสรุปประมวลสถานการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละพื้นที่ คือ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มเยาวชนศิริรัฐนิคม โรงเรียนพูนพิทยาคม กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีทีมงานวิจัยเข้าร่วม 5 คน

29 - 31 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กิจกรรมค่าย “คนรุ่นใหม่ ใส่ใจชีวิต พิชิตสารเสพติด” โดยเยาวชนกลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กิจกรรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน และ โรงพยาบาลท่าโรงช้าง จัดที่สถานีพัฒนาและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี มีนักเรียนผู้สนใจเข้าร่วม 35 คน

5 กันยายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม นำเสนอกิจกรรม บทเรียนที่เกิดขึ้น ในช่วงนี้ เข้าร่วมจำนวน 40 คน

8 กันยายน 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเสียงตามสาย ฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ช่วงเพื่อนเยาวชนสร้างสรรค์ คลื่น 89.75 เมกกะเฮิร์ต มีเยาวชนเข้าร่วม 3 คน

10 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พุทธศุขเกี่ยวกับสถานการณ์การดำเนินงาน ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม และร่วมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมต่อ มีเยาวชน เข้าร่วมจำนวน 22 คน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกระดาศา กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่ม เลี้ยงตามสาย เยาวชนที่เข้าร่วมจำนวน 25 คน

14 กันยายน 2545

๒๕ ประชุมทีมงาน เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์การจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ ทั้งโรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โรงเรียน พุนพินพิทยาคม กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐนิคม มีทีมงานวิจัยในพื้นที่เข้าร่วมจำนวน 6 คน

16 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง สรุปการดำเนินงานของกลุ่ม ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา สมาชิกและผู้สนใจร่วมกิจกรรม 25 คน

17 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ปรึกษาหารือด้านการปรับปรุง กระบวนการในกิจกรรมต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น (เน้นการมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรม) มีผู้เข้าร่วม 12 คน

18 กันยายน 2545

๒๕ ทีมที่เลี้ยงประชุมเพื่อการประเมินสถานการณ์ความเคลื่อนไหวกิจกรรมของแต่ละ พื้นที่ ความคืบหน้า และข้อปรับปรุงในการส่งเสริมกิจกรรม ทีมงานวิจัยร่วม พุทธศุข 5 คน

๒๕ ติดตามกิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนคีรีรัฐและร่วมพุทธศุขแลกเปลี่ยน แนวทางการดำเนินงานกิจกรรมในชุมชนโดยมีแกนนำเยาวชนเข้าร่วม 9 คน

19 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงาน กิจกรรมของแต่ละกลุ่ม กำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยเน้นการพบกลุ่ม สม่่าเสมอ การจดบันทึก และพัฒนารูปแบบการนำเสนอ สมาชิกร่วมประชุม จำนวน 42 คน

20 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนศิริรัฐ ทบพวนเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน (พร้อมด้วยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศิริรัฐนิคม)

24 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ฝึกปฏิบัติการทำกระดาษสา และการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ ร่วมกันสรุปความรู้มีสมาชิกกลุ่มและผู้สนใจเข้าร่วม 23 คน

29 กันยายน 2545

๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม ฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรายการวิทยุชุมชน คลื่น FM 89.75 เมกะเฮิรต์ มีเยาวชนเข้าร่วม จำนวน 3 คน

2-3 ตุลาคม 2545

๒๕ พี่เลี้ยงทีมวิจัยเยาวชน 2 คน ร่วมประชุม และอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีงานวิจัย โดยทีมงาน สกว.ภาค จัดที่ รุ่งอรุณรีสอร์ต อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

4 ตุลาคม 2545

๒๕ ทีมงานวิจัย 20 คน ฝึกอบรมการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล และทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพิ่มเติม กิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

7-8 ตุลาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปการเรียนรู้ ทบพวนแผนกิจกรรม สมาชิกร่วมกิจกรรม 23 คน

9 ตุลาคม 2545

๒๕ ทีมงานวิจัยประชุมหารือเกี่ยวกับแนวทางการสรุปบทเรียนของกลุ่มพื้นที่ ณ สถานีวิจัยชุมชนสร้างสรรค์

10 ตุลาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมค่ายผู้นำแห่งการเรียนรู้ สมาชิกร่วมกิจกรรม 16 คน

11 – 14 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ค่ายผู้นำแห่งการเรียนรู้ เครือข่ายเพื่อนชุมชนสร้างสรรค์ร่วมกิจกรรม 35 คน
เรียนรู้เรื่องสิทธิเด็กและแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเยาวชนในท้องถิ่น ณ
สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

16 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมและ
วางแผนกิจกรรมในวันหยุด ตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน
- ๒๕ ประชุมคณะทำงานวิจัยเพื่อรายงานสถานการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละพื้นที่
เพื่อร่วมมองทิศทางการก้าวเดินร่วมกัน มีคณะทำงานเข้าร่วมจำนวน 7 คน

17 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ประชุมตัวแทนจากกลุ่มสนใจเรื่อง
การนำเสนอกิจกรรม ประสพการณ์และข้อคิดจากการเรียนรู้ เพื่อนำเสนอ
แลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมผู้นำเยาวชน ซึ่งจัดโดยมูลนิธิ
การเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคมจังหวัดกาญจนบุรี ตัวแทนเยาวชนร่วมพูดคุย 7 คน

18 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เตรียมความพร้อมของคณะตัวแทน
ผู้เข้าร่วมอบรมผู้นำเยาวชน และพบกลุ่มการเรียนรู้กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ
เพื่อทบทวนปัญหาในการดำเนินกิจกรรม มีตัวแทนร่วมพูดคุย 5 คน

20 ตุลาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มสนใจเสียงตามสายเพื่อการจัดรายการ
วิทยุชุมชน คลื่น Fm 89.75 MHz ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีตัวแทนเยาวชนร่วมจัดรายการ 3 คน

21 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง นัดกลุ่มสำรวจภูมิปัญญาชุมชน
ไปร่วมพูดคุยเรียนรู้กับลุงอ้น ทิพย์บรรพต เรื่องความเป็นมาของหมู่บ้านและ
ทรัพยากรในอดีตที่มีในชุมชน มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 8 คน

22 ตุลาคม 2545

- ๒๕ นัดประชุมทีมงานวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม สรุปความเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ สถานการณ์แต่ละกลุ่ม เตรียมความพร้อมในการจัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ การจัดประชุมครั้งนี้ใช้สถานที่ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี ทีมงานร่วมประชุม 7 คน

23-24 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ทีมงานเพื่อนชุมชนร่วมจัดเตรียมเอกสาร จัดนิทรรศการ เตรียมอุปกรณ์ ในการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ที่ศาลาเอนกชนวน จำนวน 10 คน

25-29 ตุลาคม 2545

- ๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้เข้าร่วมจำนวน 42 คน

30 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อประชุมวางแผน สรุปการเรียนรู้ของกลุ่มสำรวจ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น หาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไปของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 11 คน

31 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ทีมงานในการจัดเวทีถอดบทเรียนกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์จำนวน 12 คน ร่วมประมวลและเตรียมความพร้อมการดำเนินงานกิจกรรมอีกครั้ง

1 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินงานของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 15 คน

7 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม แลกเปลี่ยนบทเรียนระหว่างกลุ่ม รับทราบการดำเนินการของกลุ่มย่อยและอุปสรรคปัญหา สมาชิกร่วมกิจกรรม 36 คน

9 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ ทีมงานวิจัยจำนวน 8 คน ร่วมประชุม พูดคุยแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงาน
แนวทางการ ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่ต่าง ๆ ใช้สถานที่สวนโมกขพลาราม

10 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษ เพื่อร่วมพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน
แบบมีส่วนร่วม สถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม และการ
วางแผนการทำงาน ในขั้นตอนปัจจุบัน สมาชิกร่วมกิจกรรม 11 คน

12 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกันเรื่องการ
แบ่งเวลาที่เหมาะสมระหว่างการเรียนในชั้นเรียน กับการทำกิจกรรม และความ
รับผิดชอบตนเอง สมาชิกร่วมประชุม 22 คน
- ๒๕ ประชุมร่วมกับกลุ่มครู โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อรับฟังสถานการณ์การ
ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน และพบกลุ่มการเรียนรู้ ร่วมสรุปบทเรียนการ
ทำงาน หาแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่อไป ชาวชนเข้าร่วม 25 คน

13 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ ประชุมทีมงานวิจัย กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่ม
การเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ และหาแนวทางในการเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของ
กลุ่มเยาวชน มีผู้เข้าร่วมพูดคุย 4 คน

14 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษเพื่อร่วมสำรวจแหล่งการเรียนรู้ และพูดคุย
กับครูภูมิปัญญาในชุมชน คือลุงจันทน์ ประวิช เกี่ยวกับการจัดทำแปลง
เกษตรผสมผสาน การอนุรักษ์พันธุ์ปลา และกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน มีเยาวชน
สนใจเข้าร่วมจำนวน 9 คน

15 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง และกลุ่มครู ร่วมกันวางแผน
การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โดยมี
ครูเข้าร่วมจำนวน 11 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้ 5 คน

16 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมจัดเตรียมสถานที่ของกลุ่มการเรียนรู้สโมสรน้องน้อย และวางรายละเอียดแผนการดำเนินงานของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วม 10 คน

18 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอคีรีรัฐนิคม ร่วมประชุมสถานการณ์การเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในชุมชน จัดประชุมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน

19 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ (กลุ่มภูมิปัญญาด้านอาชีพและกลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ) จำนวน 14 คน โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ร่วมพูดคุย วิเคราะห์กิจกรรม การเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มได้จัดทำ แก้ไขปัญหาและหาแนวทางการดำเนินการต่อ

20 พฤศจิกายน 2545

๒๕ ทิมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ มีตัวแทนเข้าร่วม 5 คน

21 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม สรุปการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้และเพื่อวางแผนการดำเนินงานขั้นต่อไป เยาวชนเข้าร่วม 15 คน

22 พฤศจิกายน 2545

๒๕ ประชุมทิมงานวิจัยหารือเกี่ยวกับการเขียนสรุปเวทีการเรียนรู้ และวางแผนการดำเนินการต่อไปในแต่ละพื้นที่ มีตัวแทนเข้าร่วม 7 คน

23 พฤศจิกายน 2545

๒๕ กลุ่มการเรียนรู้ด้านสื่อ โรงเรียนพุนพินพิทยาคม จัดรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี คลื่น FM 89.75 เมกะเฮิรต์

28 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม แลกเปลี่ยนสถานการณ์ และ ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์ กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 35 คน

1 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่อำเภอกีร์รฐนิคม เพื่อร่วมพูดคุยแผนการดำเนินงาน การวิจัย และร่วมกิจกรรมค่ายสร้างศูนย์เด็กเล็ก ค.ถ้ำสิงขรณ์ ร่วมกับเยาวชน อาสาสมัครชาวสิงคโปร์ โดยมีแกนนำเยาวชนร่วมพูดคุยจำนวน 7 คน พร้อม ด้วยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกีร์รฐนิคม

3 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปประมวลการเรียนรู้และร่วมจัดทำ นิทรรศการเพื่อนำเสนอในเวทีการถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ โดยมี การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบด้านต่างๆ เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 22 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มกระดาศา และกลุ่ม ภูมิปัญญาร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไปของแต่ละกลุ่ม ปรึกษากับอาจารย์ ประจำกลุ่มเพื่อร่วมหาแนวทางในการส่งเสริมต่อไป เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 15 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คืออาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์กลอยใจ อักษรชู อาจารย์มาลินี เชนจิตรศิลป์

4 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอกีร์รฐนิคม ประชุมเตรียมงานการจัดเวทีการ เรียนรู้ สมาชิกกลุ่มร่วมกิจกรรม 9 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ร่วมสรุปการเรียนรู้ในกลุ่มสนใจ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 11 คน

5 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มสนใจเรื่องสื่อ โรงเรียนพูนพิทยาคม วางแผนการ สรุปงาน สมาชิกร่วมกิจกรรม 8 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอกีร์รฐนิคม ร่วมพูดคุยเตรียมความพร้อมในการจัดเวที ถอดบทเรียน โดยมีข้อสรุปว่าจะเลื่อนกำหนดการจัดไปอีกระยะหนึ่งเพื่อเตรียม ความพร้อมให้มากขึ้น

6 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6
ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี (มีรายละเอียดในสรุปเวทีถอดบทเรียน)

7 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอคีรีรัฐนิคมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเรื่องหลักการ/แนวทางการสรุปบทเรียนการเรียนรู้ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน

8 ธันวาคม 2545

๒๕ กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐ ที่สนใจงานสื่อร่วมจัดรายการวิทยุชุมชน โดยพูดคุยนำเสนอการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนในอำเภอ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เวลา 17.00 -18.00 น. คลื่น Fm 89.75 เมกะเฮิรต์ มีตัวแทนเยาวชนเข้าร่วมจัดรายการ 3 คน

10 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อปรึกษาด้านการทำงาน ปัญหาอุปสรรค การปรับตัว โดยมีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ กลุ่มการเรียนรู้จากต่างโรงเรียนด้วย มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 12 คน

12 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พุดคุย เตรียมความพร้อม ในการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ มีเยาวชนเข้าร่วม 22 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ขจรศรี ใต้คุ้ม

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เตรียมการนำเสนอบทเรียนในการจัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่ม มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 20 คน

13 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนพุนพินพิทยาคม (มีรายละเอียดในสรุปการถอดบทเรียน)

16 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เตรียมความพร้อมในการสรุปบทเรียนการเรียนรู้ มีเยาวชนเข้าร่วม 17 คน

17 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อเตรียมการนำเสนอข้อมูลของกลุ่มการเรียนรู้ (ต่อ) และจัดเตรียมเอกสารในการจัดการประชุมถอดบทเรียน มีเยาวชนเข้าร่วม 17 คน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เครือข่ายเยาวชนคีรีรัฐ เพื่อร่วมวางแผนและจัดเตรียมการดำเนินการเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ของกลุ่ม และร่วมแลกเปลี่ยนสถานการณ์ของกลุ่มเพื่อนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวแทนเยาวชนเข้าร่วม 6 คน

18 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จำนวน 20 คน เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอ บทเรียนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมเรื่องสถานที่ ณ โรงพยาบาลท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยประสานกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล คือ คุณวชิรา แยมมณี และคุณศุภชัย นวลสุทธิ

20 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ณ โรงพยาบาลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน

22 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สนใจเรื่องผักปลอดสารพิษ โดยมีการวางแผนเรื่องการทำปุ๋ย และทำแปลงผัก มีทีมงานวิจัยเข้าร่วมจำนวน 13 คน

24 ธันวาคม 2545

๒๕ ประชุมทีมงานวิจัย เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนทางประสานงานกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ การเตรียมสรุปเอกสารการถอดบทเรียน สรุปการเรียนรู้จากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีทีมงานเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน

2 มกราคม 2546

๒๕ ประชุมครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เรื่องแนวทางการหนุนเสริมกลุ่มการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มครูทั้งโรงเรียน จำนวน 13 คนเข้าร่วม ประชุม นำการประชุมโดยอาจารย์พินิต แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน

7 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนอำเภอดุสิตวิทยานิคมเพื่อร่วมดูประเด็น และเตรียมความพร้อมในการนำเสนอขบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ ซึ่งมีตัวแทนกลุ่มจำนวน 12 คน เข้าร่วม

8 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปบทเรียนการเรียนรู้และสิ่งที่เกิดขึ้นจากเวทีการสรุปบทเรียนในพื้นที่ มีแกนนำกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 14 คน

13 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนอำเภอดุสิตวิทยานิคมเพื่อร่วมดูประเด็น และเตรียมความพร้อมในการนำเสนอขบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ (ต่อ) ซึ่งมีตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมจำนวน 9 คน

14 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนห้วยปลี้องเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

15 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาพร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไป โดยมีตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน

16 - 17 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอดุสิตวิทยานิคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา ร่วมปรึกษาแนวกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนรักศคลองยัน ร่วมจัดทำนิตรรศการเพื่อนำเสนอในเวทีการสรุปบทเรียน โดยมีตัวแทนเข้าร่วม 9 คน

18 มกราคม 2546

๒๕ เวทีสรุปบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มเครือข่ายเพื่อนเยาวชนติววิทยานิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน จากกลุ่มเยาวชนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มผู้นำในท้องถิ่น ครูหมอพื้นบ้าน และผู้สนใจ

20 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานต่อไปของคณะครูในโรงเรียนหลังจากมีการจัดเวทีถอดบทเรียนพื้นที่ซึ่งมีครูเข้าร่วมพูดคุย 4 คน

21 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

22 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม พบกลุ่มย่อยและร่วมกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งหาแนวทางในการดำเนินการกิจกรรมต่อไป โดยมีตัวแทนเข้าร่วม 6 คน

23 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อร่วมพูดคุยในวงเพื่อนแบบเป็นธรรมชาติในเรื่องบทบาทของผู้นำและร่วมแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ไปดำเนินการมาในช่วงอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 17 คน

24 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

26 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน กิจกรรมของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมค้นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และร่วมหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 คน

28 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องพบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมค้นหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 9 คน

31 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ศิริรัฐนิคม เพื่อร่วมพูดคุยและเยี่ยมบ้านสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ และร่วมดูแผนการทำงานในช่วงต่อไปของกลุ่ม โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 9 คน

2 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสโมสรน้อยน้อย พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมทั้งสิ้น 6 คน

5 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน และร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มแกนนำในเรื่องการขยายกิจกรรมการเรียนรู้สู่กลุ่มเพื่อนที่สนใจ นอกเหนือจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 22 คน

6 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสื่อ และกลุ่มการเล่านิทาน ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อ มีสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

11 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง "การทำกิจกรรม การเรียนรู้ การเรียนหนังสือ" โดยเยาวชนที่เข้าร่วมได้มีการพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ และได้นำประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเจอมาแลกเปลี่ยน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน

14 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านดอนหญ้างำปั้งพบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมค้นหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 16 คน

16 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้กลุ่มเยาวชนรักษ์ดินน้ำ เพื่อร่วมกิจกรรม "คืนดินไม้ให้ป่า" โดยร่วมกันปลูกป่าและตัดป่าอนุรักษ์บริเวณคลองคว่ำเต่า ซึ่งเป็นเขตป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน และร่วมพูดคุยถึงแนวทางการจัดกิจกรรมในระยะต่อไป มีเยาวชนผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่มีความสนใจและกลุ่มเพื่อนเครือข่ายเยาวชนสร้างสรรค์เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 35 คน

18 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมดูแผนของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน

19 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหว ของเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ และร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน โดยจะมีการจัดกิจกรรมการฝึกผู้นำเยาวชนในหมู่บ้าน ซึ่งจะร่วมหารือกันอีกครั้ง

20 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ กลุ่มเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 15 คน จัดกิจกรรมเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยมีการไปศึกษาเรื่องการจัดทำการเกษตรแบบครบวงจร ที่บ้านลุงจันทน์ ประวิข ศิลปอาจารย์ภาคใต้

25 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่พบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อยเพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมสรุปการเรียนรู้ที่ได้ในในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 10 คน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง พบกลุ่มย่อยเพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ สรุป วางแผนการก้าวต่อไป โดยมีเยาวชนเข้าร่วม 16 คน

28 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 6 คน เพื่อร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในช่วงต่อไป และเยี่ยมบ้านสมาชิกของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้

1 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 6 คน เพื่อร่วมสรุปเอกสารที่สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ได้เขียนถึงสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ สิ่งที่น่าสนใจ และสิ่งที่อยากจะเพิ่มเติมในการเรียนรู้ครั้งต่อไปเพื่อเป็นส่วนประกอบในการวางแผนกิจกรรมของกลุ่ม

2 มีนาคม 2546

๒๕ ตัวแทนเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ 3 คน ร่วมจัดรายการวิทยุชุมชน 89.75 MHz เพื่อบอกเล่าผลสรุปจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 7 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์อุทัย กาญจนรุจิ ทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องการจัดทำเอกสารสรุปกิจกรรมและเอกสารการเงิน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นของทีมงานในพื้นที่

6 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จำนวน 14 คนเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่มย่อย และสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ร่วมปรึกษากับอาจารย์เพื่อขอสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

7-8 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 22 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น บ้านลุงจ๋านงค์ ประวิช เพื่อร่วมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องระบบนิเวศน์ของกลุ่มน้ำคลองยัน การจัดทำเกษตรครบวงจร และข้อมูลเรื่องการจัดทำแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาของหมู่บ้าน

9 มีนาคม 2546

๒๕ สมาชิกกลุ่มย่อยโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มการเรียนรู้เรื่องการทำเกษตรปลอดภัย จำนวน 5 คน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสมาชิกซึ่งสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยงานทางบ้านอยู่ในวิถีชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ เช่น ช่วยหาปลา ขนมะพร้าว ร่อนน้ำผัก ซึ่งทีมวิจัยและสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ได้ลงไปช่วยสมาชิกทำงานด้วย

10 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 18 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้
บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ที่ได้ทำมาว่าสมาชิกผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้อะไรบ้าง
คิดจะทำอะไรกันต่อไป เพื่อจัดทำแผนที่ชัดเจนขึ้น

11 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จำนวน 10 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรม
การเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา และร่วมวางแผนการก้าวต่อของแต่ละกลุ่ม
การเรียนรู้

14 มีนาคม 2546

๒๕ พบผู้นำชุมชน ครู ทีมวิจัยในพื้นที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จำนวน 15 คน
เพื่อร่วมฟังการวางแผนการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น
ซึ่งจะมีการหารือร่วมกันอีกครั้งในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

17 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละ
กลุ่มย่อยในช่วงที่ผ่านมาพร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อมีสมาชิกเข้าร่วม
ทั้งสิ้น 12 คน

22 มีนาคม 2546

๒๕ ทีมงานวิจัย 7 คน ร่วมสรุปแนวทางการทำงาน กิจกรรมการเคลื่อนไหวใน
แต่ละพื้นที่ เพื่อร่วมสรุปสถานการณ์และวางแผนการดำเนินงานช่วงต่อไป

24 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละ
กลุ่มย่อยในช่วงที่ผ่านมา พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินต่อในช่วงปิดเทอมมีสมาชิก
เข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

26 มีนาคม 2546

๒๕ พบทีมงานวิจัยและกลุ่มครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง และผู้นำชุมชนจำนวน
14 คน เพื่อร่วมวางแผนการประชุมเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยจะมี
การนัดประชุมร่วมกันอีกครั้งในโอกาสต่อไป

28 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนคีรีรัฐ เพื่อร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน โดยร่วมฟังการประชุมเรื่องการจัดการวิสาหกิจชุมชน ณ วัดถ้ำสิงขรณ อำเภอกีรีรัฐนิคม มีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมทั้งสิ้น 8 คน พร้อมด้วยชาวบ้าน และแกนนำในชุมชน จำนวน 28 คน

1-3 เมษายน 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนคีรีรัฐ ร่วมจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของนักศึกษา กศน. คีรีรัฐ ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนที่สนใจในท้องถิ่นสามารถร่วมเรียนรู้และร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นได้ มีสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 30 คน โดยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ และผู้นำชุมชนสนับสนุนกิจกรรม จัดที่หมู่ 4 ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม

10 เมษายน 2546

๒๕ ทีมงานวิจัย 5 คน ร่วมสรุปสถานการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนการดำเนินงานช่วงต่อไป

16 เมษายน 2546

๒๕ เยี่ยมสมาชิกกลุ่มย่อยโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านครูภูมิปัญญาในชุมชน

24 เมษายน 2546

๒๕ ประชุมทีมงานวิจัยเพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนชุมชน มีสมาชิกเข้าร่วม 8 คน ณ ศาลาเอนกชุมชนสร้างสรรค์

26 เมษายน 2546

๒๕ กลุ่มชุมชนและเครือข่ายเพื่อนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา และร่วมประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินงานรวมถึงสิ่งที่กลุ่มจะดำเนินการต่อในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งมีตัวแทนเยาวชนเข้าร่วม 25 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

12-13 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้คีรีรัฐนิคม ร่วมสำรวจป่าชุมชนของหมู่บ้านบริเวณบ้านน้ำราด ค.บ้านท่าเนียบ และร่วมพูดคุยในเรื่องการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของเยาวชนในชุมชน มีเยาวชนทั้งในหมู่บ้านและในเมืองเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 15 คน ซึ่งจะมีการปรึกษาร่วมกันอีกครั้งในโอกาสต่อไป

15 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปความคืบหน้าตามแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนมีสมาชิกเข้าร่วม 9 คน ณ ศาลาถ้อยเยาวชนสร้างสรรค์

21 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง(กลุ่มย่อยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น) เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมกันหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

22 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 20 คน

23 พฤษภาคม 2546

พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มภูมิปัญญาร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 12 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์กลอยใจ อักษรฐ อาจารย์มาลินี เจนจิตรศิลป์

24 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ กลุ่มเยาวชนและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนาโดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี ในประเด็นเรื่อง "วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21" หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนเยาวชนได้มีกิจกรรมภาคกลางคืนคือการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินงาน ซึ่งมีเพื่อนเยาวชนเข้าร่วม 30 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

25 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปความคืบหน้าตามแผนการดำเนินกิจกรรมและแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วม 12 คน ณ ศาลาเยาวชนสร้างสรรค์ ตั้งแต่เวลา 13.00 - 16.30 น.

26 พฤษภาคม 2546

- ๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง "การทำกิจกรรม การเรียนหนังสือ การเรียนรู้เรื่องของท่านอื่น " โดยเยาวชนที่เข้าร่วมได้มีการพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ และได้นำประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเจอมาแลกเปลี่ยนกัน มีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน
- ๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่จำนวน 13 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา และร่วมวางแผนการก้าวต่อของแต่ละกลุ่ม

27 พฤษภาคม 2546

- ๒๗ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนกับกลุ่มแกนนำในเรื่องการขยายกิจกรรมการเรียนรู้สู่กลุ่มเพื่อนที่สนใจและร่วมหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

29 พฤษภาคม 2546

- ๒๙ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 42 คน

30 พฤษภาคม 2546

- ๓๐ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของกลุ่มสำรวจ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มกระดาสา กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและแนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กต่อไป สมาชิก 23 คน และครูที่ปรึกษา คือ อาจารย์กลอยใจ อักษรชู อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์มาลินี เจริญจิตศิลป์ อาจารย์ณภาพร ชูทอง และอาจารย์พนิด แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน

31 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม ร่วมประชุมสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของ กลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน จัดประชุมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน และที่ปรึกษาคืออาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ

3 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน และร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 22 คน

4 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อร่วมพูดคุยในกลุ่มแบบเป็นธรรมชาติในเรื่องบทบาทของตนเองคือครอบครัวและรายงานกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ไปดำเนินการมาในช่วงอาทิตย์นี้ สุดท้ายแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based โดยมีทีมวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 18 คน

5 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based เพิ่มเติม และร่วมวางแผน เตรียมการนำเสนอ กิจกรรมการเรียนรู้โครงการวิจัยในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 28 คน

8 มิถุนายน 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยพร้อมด้วยที่ปรึกษาและคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี 9 คน ร่วมหารือและรายงานความเคลื่อนไหวในการเตรียมความพร้อมเวทีนำเสนองานวิจัยประเด็นเยาวชนทั้งในเรื่องรูปแบบ เนื้อหาในการนำเสนอ และผู้เข้าร่วมในเวที

9 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based และร่วมวางแผนเตรียมความพร้อมในการนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้โครงการวิจัยในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานสมาชิกและที่ปรึกษา เข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

10 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based เพิ่มเติม และร่วมวางแผนการนำเสนองานการเรียนรู้ของกลุ่มทั้งการนำเสนอบนเวที การนำเสนอผ่านรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มภายในชมรม โดยมีทีมวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 19 คน

12 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมเตรียมการแสดงละครหุ่นนิทรรศการ การนำเสนอบนเวที และกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม ในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

14-15 มิถุนายน 2546

- ๒๕ เวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
ณ ห้องประชุมนางชวน โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

17 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมสรุปการเรียนรู้ของกลุ่มในการร่วมเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงาน ณ โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

20 มิถุนายน 2546

- ๒๕ เวทีนำเสนอบทเรียนโครงการวิจัยในระดับจังหวัด 5 โครงการ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดชั้น 5 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

27 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคมเพื่อร่วมสรุปการเรียนรู้ของกลุ่มในการร่วมเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงาน ณ โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 18 คน

28 มิถุนายน 2546

- ๒๕ กลุ่มเยาวชนและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนาโดย ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย ในประเด็นเรื่อง "การเรียนรู้ที่แท้" โดยกลุ่มเยาวชนได้ร่วมนำเสนอบทเรียนการเรียนรู้จากการวิจัยในช่วงซักถามแลกเปลี่ยน หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนเยาวชนได้จัดกิจกรรมภาคกลางคืน คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินการและพูดคุยในประเด็นเรื่องการเรียนรู้ที่แท้ต่อ ซึ่งมีเพื่อนเยาวชนเข้าร่วม 35 คน
ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

2 - 3 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จัดกิจกรรมเดินเยี่ยมบ้านครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน โดยมีครู และเยาวชนที่สนใจจำนวน 15 คน เพื่อพูดคุยหารือร่วมกันในเรื่องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียน

11 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมหาแนวในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไป โดยมีตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม และร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่อ มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 16 คน

12 - 13 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ ตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง 2 คน (กลุ่มกระดาศา) จัดกิจกรรมถ่ายทอดวิธีการทำกระดาศาให้กับกลุ่มเพื่อนเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 30 คน ณ บ้านคุณพวงแข ชัยดำรงฤทธิ์ อ.ท่าชนะ

16 กรกฎาคม 2546

๒๕ ทีมงานวิจัยพร้อมด้วยที่ปรึกษาและคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ และผู้ประสานงานจากสำนักงานภาค รวม 18 คน ร่วมประชุมสรุปการดำเนินงานและข้อเสนอจากเวทีนำเสนองานวิจัยและหารือแนวทางในการดำเนินงานในช่วงต่อไป ณ โรงแรมเมอร์ไท์ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

17 กรกฎาคม 2546

๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม แลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์ และร่วมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 42 คน

18 กรกฎาคม 2546

๒๗ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อประชุมวางแผน สรุปกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้และหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไปของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 11 คน

20 กรกฎาคม 2546

๒๘ ประชุมทีมงานวิจัย เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนทางการประสานงานกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ การสรุปเอกสารการถอดบทเรียน สรุปการเรียนรู้จากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีทีมงานเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน

22 กรกฎาคม 2546

๒๙ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 13 คน

25 กรกฎาคม 2546

๓๐ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์และร่วมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 35 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา

26 กรกฎาคม 2546

๒๕ กลุ่มชุมชนฯและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนา โดย คุณชูค ศรีอาริยะ ในประเด็นเรื่อง "พุทธศาสนา - อนาคตศาสตร์ กับ Theory of Everything" หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนชุมชนได้จัดกิจกรรมภาคกลางคืน คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นที่ได้มีการเสวนาในวันนี้และเพื่อเติมเต็มและ ทำความเข้าใจในส่วนที่ไม่เข้าใจนอกจากนี้มีการแลกเปลี่ยนร่วมกันในสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินการซึ่งมีเพื่อน เยาวชนเข้าร่วม 25 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

กิจกรรมที่ 3 การฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

4 ตุลาคม 2545 เวลา 10.00 – 16.00 น.

ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุมครั้งนี้ คือ

คณะทีมงานวิจัยมีความรู้เกี่ยวกับการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- ค่าอาหารกลางวัน	1,000	บาท
- ค่าอาหารว่าง	718	บาท
- ค่าถ่ายเอกสาร ,ค่าอุปกรณ์	551	บาท
- ค่าวิทยากร	1,000	บาท
- ค่าสถานที่	-	บาท
- ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม	1,700	บาท

รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 4,969 บาท

แนะนำผู้เข้าร่วมการประชุม 10.30 น.

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเอง)

ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 20 คน คือ

1. อาจารย์ศรัณยา ถาวระ ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ที่โรงเรียนพุนพิทยาคม ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
2. นายชนชัย ชัยวิจิตร กลุ่มเยาวชนคนรักบ้าน จัดกิจกรรมการอนุรักษ์และร่วมกับกลุ่มนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคีรีรัฐนิคม จัดกิจกรรมกับเพื่อนผู้พิการ สอนคอมพิวเตอร์
3. นาย เกรียงศักดิ์ คงสุทธิ กลุ่มเยาวชนคนรักบ้าน จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในชุมชน ปลูกต้นไม้ และอนุรักษ์คลองคว่ำเต่า
4. นายจันทรัตน์ ฐิพันธ์ นักศึกษาราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนา
5. นายจักรพงษ์ จารุภมม เยาวชนคนรักบ้าน ทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกับเยาวชนในพื้นที่ซึ่งมีเครือข่ายอยู่ที่บ้านท่าเนียบ
6. นางสาวจุไรรัตน์ คำขลิ้ง สนใจกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในการส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้

- 7.นางสาววาสนาพิศุทธอง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ชุมชนต้นกล้านาใหญ่
- 8.นางสาวจันทร์ภา รุ่งแก้ว โรงเรียนบ้านนาใหญ่ชุมชนต้นกล้านาใหญ่กลุ่มกิจกรรมสโมสรม้องน้อย
- 9.นางสาวภัสรา ฐิพันธ์ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ อาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
- 10.อาจารย์มาลินี เจนจิตรศิลป์ ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ทำกิจกรรมในกลุ่มเยาวชนและหมู่บ้าน
- 11.อาจารย์พานิ เกษเกษร ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 12.นางจันทร์ทอง คำเจริญ ตัวแทนจากชุมชนคลองน้อย ริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในหมู่บ้าน ร่วมกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์มาตั้งแต่ต้น
- 13.อาจารย์จรรยา ใสได้กิม ครูโรงเรียนบ้านนาใหญ่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และเป็นที่ปรึกษาแก่นักเรียนชุมชนต้นกล้านาใหญ่
14. นางสาววนิดา แก้วหมื่น สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เคยทำกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านนาวิทยาคมใช้ชื่อ"กลุ่มพลังสร้างสรรค์" ต่อมาได้รวมกลุ่มเพื่อนฯจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายด้าน
- 15.นางสาวกนกภรณ์ สุพัตรภรณ์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กลุ่มพลังสร้างสรรค์
16. นางสาวอุบลรัตน์ สุขแก้ว สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กลุ่มพลังสร้างสรรค์
- 17.อาจารย์นิวัตร ใสได้กิม ครูโรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ส่งเสริมเยาวชนด้านการเรียนรู้ ที่ปรึกษาแก่นักเรียนชุมชนสร้างสรรค์
- 18.นางชูลี เทียมประทีป อบต. ต.คลองน้อย เหนืออู่ฉกคณะกรรมการสตรีจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอาชีพทำสวน เคยไปศึกษาดูงานที่ประเทศอินเดียเมื่อหลายปีก่อนเห็นว่าโรงเรียนของเขาแม้ว่าเศรษฐกิจแย่นแต่การศึกษาของเขาดี จากการทำงานในชุมชน เห็นว่า อบต.จะค่อนข้างเน้นวัตถุมากพยายามใช้งบประมาณไปในการสร้างถนนซึ่งขณะนี้ตัวเองก็พยายามผลักดันให้มีงบประมาณทางด้านการส่งเสริมการศึกษา และกิจกรรมของเด็ก และในปีนี้มีมีการตั้งงบประมาณสำหรับเด็กไว้ส่วนหนึ่งแล้ว
- 19.นางสาวรัตนาชูแสง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ หัวหน้าโครงการวิจัย
- 20.นางสาววาสนา รามรงค์ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำงานด้านสิทธิเด็ก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- ติดต่อประสานงานวิทยากรและสถานที่
- ติดต่อประสานงานทีมงานวิจัย
- ดำเนินงานตามแผนกิจกรรม
- สรุปการดำเนินกิจกรรม

เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- บรรยายเรื่องการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผ่นใส
- แจกเอกสารการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์
- แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นในแต่ละพื้นที่
- มีวิทยากรกระบวนการประจำแต่ละกลุ่ม
- นำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มโดยใช้กระดานรูป
- พุดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

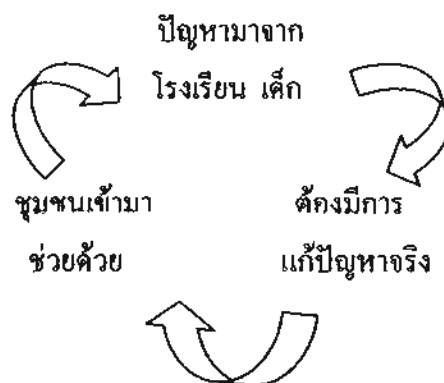
- งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- เทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เบื้องต้น
- แนวทางการทำงานของกลุ่ม

เริ่ม 10.00 น.

⇒ 1.นำเสนอข้อมูลงานวิจัยและบททวนโครงการวิจัย

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูล บททวนโครงการ และพุดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมในเวที)

อาจารย์นิวัตร ไธศักดิ์ม พุดถึงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาโดยกล่าวว่า งานวิจัยที่มีการจัดทำมีจำนวนมากเกือบ 10,000 ชิ้น แต่งานวิจัยเหล่านี้นำมาใช้ประโยชน์กับชุมชนได้น้อยมาก เราจะทำอย่างไรให้ งานวิจัย สามารถเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

จากโครงการวิจัย

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พื้นที่ในการศึกษา คือ โรงเรียนพุนพิทยาคม โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนห้วยปลีอง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละที่ก็มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตัวเองอยู่อย่างหลากหลาย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ ในช่วงที่ผ่านมา
2. เพื่อศึกษารูปแบบ/แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในปัจจุบันของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบ/แนวทาง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย เน้นการเปิดเวทีสรุปบทเรียน

การเก็บข้อมูล เก็บจากข้อมูลเอกสารของกลุ่ม แล้วนำเสนอในเวทีการประชุมสรุปบทเรียน

1. ข้อมูลจากบทเรียนที่เด็ก ๆ ได้ทำมา ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความหลากหลาย
2. ข้อมูลเพิ่มเติมจากชุมชน ทั้งผู้นำ ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา

⇒ 2. ร่วมทำความเข้าใจโจทย์คำถามของโครงการวิจัย (ระดมความคิดเห็น 2 ข้อ)

(วิธีการ : แบ่งกลุ่มย่อย โดยแยกตามพื้นที่ เพื่อให้สมาชิกพูดคุยทำความเข้าใจโจทย์คำถามและร่วมระดมความคิดเห็น โดยแต่ละกลุ่มมีวิทยากรประจำกลุ่ม)

ช่วยกันลงมติโจทย์เพื่อให้เกิดความชัดเจน

1. การสรุปบทเรียนที่ผ่านมา เราจะดูประเด็นอะไรบ้าง ?
2. รูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในปัจจุบัน เราต้องค้นอะไร ?

ภาคบ่าย 13.30 น. นำเสนอเรื่องการตีประเด็น จากโจทย์ภาคเช้า 2 ข้อ

(วิธีการ : ตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อสรุปจากการระดมความคิดเห็นให้กลุ่มใหญ่ทราบ มีการซักถามและเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจในการจัดเวทีพื้นที่)

โรงเรียนบ้านนาใหญ่

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การเกิดกลุ่มเป็นมาอย่างไร แรงบันดาลใจ ความคาดหวัง วัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่ม สิ่งที่กลุ่มได้ทำและเรียนรู้ อุปสรรคและปัญหาของการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม บรรยากาศและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานกลุ่ม

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งบ้านเพื่อน สถานีวิทยุ โรงพยาบาล บุคคลที่สนับสนุนกลุ่ม ภูมิปัญญาของคนในชุมชน การถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น การเข้าร่วมเวทีการประชุม อบรม การอ่านหนังสือ

กลุ่มเยาวชนอำเภอศีร์ษะเกษ

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การก่อเกิดของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่มในการทำงานที่ผ่านมา กลุ่มเป้าหมายที่เราได้ลงไปจัดกิจกรรมร่วม เครือข่ายที่ทางกลุ่มของเรามีอยู่ในขณะนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร กิจกรรมของเพื่อนเราแต่ละเครือข่ายที่ทำอยู่เป็นอย่างไร ลักษณะและวิธีการทำงาน งบประมาณที่เราได้รับการสนับสนุน ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม และ ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมา

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง การเรียนรู้จากท้องถิ่นของเรา การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ของเราที่ผ่านมาเช่น การสอนเพื่อนที่พิการและขาดโอกาสทางการศึกษา การสอนเสริมให้เพื่อนนอกระบบ เรียนรู้เรื่องอาชีพในชุมชน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

โรงเรียนพุนพิทยาคม

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การก่อเกิดของกลุ่ม กลุ่มทำอะไรกันมาบ้าง ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มได้รับ ผลที่เกิดขึ้น เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิด

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง กลุ่มเพื่อนเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เราสัมพันธ์อยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาเรียนรู้ได้

โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น ศึกษาในประเด็นความเป็นมา กลุ่มเป้าหมายที่ทำ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานที่ผ่านมา งบประมาณที่ใช้ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในชุมชน หน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบในชุมชน ทั้ง อบต. และชุมชน วิธีการทำงานได้ดำเนินการมาอย่างไร

สรุปประมวลทั้งหมด

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การเกิดกลุ่ม ใครทำอะไร มาอย่างไร ค้นคว้าหาเป้าหมาย การจัดการของกลุ่ม เครือข่าย ระบบการเงิน คน กิจกรรม กลุ่มของเราทำอะไรมาบ้าง ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มประสบ ผลที่เกิดขึ้น เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดเช่นนั้น ความสัมพันธ์ในกลุ่ม ความคิดและอุดมการณ์ของกลุ่ม ช่องทางในการพัฒนาต่อ

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ สภาพการเรียนรู้ของกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ทั้งบุคคลและกิจกรรม ข้อมูลเรื่องหลักสูตร สถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะจัดการเรียนรู้ได้ มีอยู่ตรงไหน ข้อมูลชุมชนเบื้องต้น แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

ภาคบ่าย 13.50 น.

อาจารย์สอรัฐ มากบุญ บรรยายเรื่องการเก็บข้อมูลในกระบวนการทำวิจัย

(วิธีการ : บรรยายพร้อมนำเสนอแผ่นใส และร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเปิดโอกาสให้มีการซักถาม)

การวิจัยเป็นกระบวนการหาความรู้ และในการหาความรู้เราต้องมีการออกแบบการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ดังนั้นจึงต้องมีการทำความเข้าใจร่วมกันทั้งประเด็นโจทย์ รูปแบบที่จะทำ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่าย

การที่จะได้มาซึ่งความรู้เราต้องมีการมองสภาพปัจจุบันของแต่ละกลุ่ม ซึ่งขณะนี้จะเห็นว่าแต่ละกลุ่มมีข้อมูลพื้นฐาน ดังนั้นเราต้องมีการสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มที่ผ่านมา และการพัฒนาของเครือข่ายว่าเป็นอยู่อย่างไรแล้วจะทำอย่างไรกันต่อไป

หากเราจะศึกษาประเด็นเรื่องเครือข่าย สิ่งที่เราต้องรู้ คือ

1. ข้อมูลปัจจุบัน เช่น เราเป็นเครือข่ายธรรมชาติ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกัน
2. การจัดการเครือข่ายของเราเป็นแบบไหน เราต้องรู้ภาพรวมของเครือข่ายเรา ว่ามีอะไรบ้าง
3. การเรียนรู้ ที่เราต้องศึกษา ทางด้านองค์ความรู้ การจัดการเพื่อให้เรียนรู้ รวมถึงปัจจัยประกอบ เราต้องค้นคว้า ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
4. การวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง เราเชื่อมกับใครบ้าง ต้องมีการสังเกต สัมภาษณ์ รวมถึงการจัดการประชุมเอง

การสรุปบทเรียนจากอดีตเพียงอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการทดลองทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ออกแบบเพื่อเข้ากับสิ่งที่อยากรู้ในแต่ละห้องที่ คำตอบเดียวอาจจะไม่ใช่ ต้องมีความหลากหลาย เช่น

อยากรู้อะไร	ผู้เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เครื่องมือ(ตัวชี้วัด)	การสังเกต
อยากรู้อะไร	จะเอาข้อมูลจากใคร	ทำอย่างไร	ความละเอียด	ความรู้ที่ได้รับ
ข้อมูลที่ผ่านมา 1.ความเป็นมาของ กลุ่ม - วันไหน - สมาชิก	- ทำเนียบสมาชิก - สมาชิก - ที่ปรึกษา - รุ่นพี่ - เอกสารที่ประชุม	- สัมภาษณ์ - เก็บข้อมูล	- แบบสัมภาษณ์	?
2.ความสำเร็จ (ความพอใจ)	- ผู้สนับสนุน - เด็กเยาวชนใน ท้องถิ่น	- สัมภาษณ์	- แบบสอบถาม - ไปสัมภาษณ์ - โทรศัพท์	

ถ้าสมาชิกได้เก็บ รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นก่อนเปิดเวทีแต่ละเวที จะทำให้มีความชัดเจน

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

- 1.แต่ละกลุ่มไปดูประเด็นศึกษา ให้มีความชัดเจน บางประเด็นต้องเตรียมข้อมูลก่อนเปิดเวที (โดยอาจจะได้มาจากเอกสาร การสัมภาษณ์)
- 2.การขยายผล พี่เลี้ยงต้องลงพบแต่ละกลุ่ม วางแผนการเปิดเวทีย่อย เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบของกลุ่มและเครือข่ายที่ชัดเจน
- 3.แต่ละกลุ่มลงไปดูร่วมกันว่าจะใช้วิธีการอะไรในการถอดบทเรียนของตนเอง

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

- 1.การสื่อสาร มีการใช้ศัพท์ทางวิชาการทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจต้องมีการอธิบายใหม่
ข้อเสนอแนะ ควรมีการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายคำศัพท์ทางวิชาการเพื่อให้ทีมงานสามารถเข้าใจชัดเจน
- 2.ผู้เข้าร่วม ยังมีการพูดคุยและนำเสนอไม่ชัดเจน
ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมและทีมงานต้องมีการกระตุ้นให้พูดคุยในประเด็นและมีการลงรายละเอียดในการพูดคุยสำหรับประเด็นที่น่าสนใจ
- 3.สถานที่จัดประชุม ไกลจากพื้นที่ ทำให้สมาชิกผู้เข้าร่วมเสียเวลากับการเดินทาง
ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดเวทีการประชุมในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยที่วางไว้เพื่อให้ทีมงานจากต่างพื้นที่ได้เห็นถึงพื้นที่เป้าหมายของการทำงานวิจัยร่วมกันและสะดวกในการเดินทาง

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

มีการเปลี่ยนแปลง คือ จากเดิมจัดให้มีการบรรยายและฝึกการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล แต่กิจกรรมครั้งนี้จัดได้เพียงการบรรยายการเก็บข้อมูลในกระบวนการทำวิจัย

เหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะ เวลาในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีน้อยประกอบกับพื้นฐานของทีมงานวิจัยที่มีความต่างกันดังนั้นจึงต้องมีการทำความเข้าใจเรื่องเหล่านี้มาก่อนในระดับหนึ่ง

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ บรรยายาของห้องประชุมดีเหมาะกับการประชุมมีอุปกรณ์พร้อม แต่ไกลจากพื้นที่ทำให้สมาชิกต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก

ข้อเสนอแนะ ควรจัดหาสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการเดินทางของสมาชิก

ช่วงเวลา เวลาน้อยเกินไปไม่เหมาะกับเนื้อหาที่วางไว้ จึงไม่สามารถจัดเนื้อหาได้ครบ

ข้อเสนอแนะ ควรจัดเนื้อหาให้เหมาะกับเวลาและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เข้าร่วม

งบประมาณ มีความเหมาะสมคือ มีบริการอาหารกลางวันและอาหารว่าง พร้อมด้วยการช่วยค่าเดินทางสำหรับผู้เข้าร่วมที่ต้องเดินทางไกล

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือเป็นคณะทีมงานที่จะดำเนินงานต่อไปในแต่ละพื้นที่ เข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจแนวการทำงานของแต่ละพื้นที่ให้มีความชัดเจนขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือ มีการเตรียมความพร้อมโดยการประสานงานในแต่ละพื้นที่ ติดต่อสถานที่ วิทยากร ซึ่งคณะทำงานได้ร่วมกันวางแผนและประชุมประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

การบรรยาย มีความเหมาะสมกับเวลา แต่มีการใช้คำศัพท์ทางวิชาการจึงทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจ ต้องมีการยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย

การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นของแต่ละพื้นที่ มีความเหมาะสมดี โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกระตุ้นและทำความเข้าใจ

การนำเสนอของแต่ละกลุ่ม มีความเหมาะสมดี บางกลุ่มใช้การเขียนลงกระดาษบรูฟ ส่วนบางกลุ่มนำเสนอโดยใช้แผ่นใส

การอภิปรายแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ มีความเหมาะสมดี เพราะผู้ที่มีข้อสงสัยหรือยังเข้าใจไม่ชัดเจนก็มีโอกาสซักถามทำความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งได้

เนื้อหาในการจัดประชุม

การระดมความคิดเห็นแนวทางการจัดเวทีในแต่ละพื้นที่ มีความเหมาะสม คือแต่ละกลุ่มได้คิดจากพื้นฐานของตนเองทำให้ลงรายละเอียดต่าง ๆ ได้

การบรรยายเรื่องเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง คือมีการบรรยายโดยใช้ศัพท์ทางวิชาการทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจดังนั้นจึงควรจัดเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานของสมาชิกและควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่วางไว้

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือแต่ละกลุ่มจะมีการกลับไปพูดคุยปรึกษากับทีมงานในพื้นที่อีกครั้งว่าจะมีการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ของคนอย่างไร เน้นอะไรในการทำงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะ

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น คือการสื่อสาร ผู้เข้าร่วมเวทีประชุม และสถานที่ ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไปได้

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปด้วยดี คือผู้เข้าร่วมให้ความสนใจและมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยมากขึ้น

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

- ทีมงานวิจัยในแต่ละพื้นที่สามารถคิดค้นประเด็นที่จะไปศึกษา
- เห็นแนวทางและวิธีการในการเก็บข้อมูลของแต่ละพื้นที่
- ทีมงานรู้จักการวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงาน
- คณะทำงาน มีความชัดเจนในกระบวนการวิจัยมากขึ้นเห็นถึงความเกี่ยวเนื่องแต่ละประเด็น มองเห็นถึงการวางแผนก้าวต่อไปของงาน

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบเรียนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

วันที่ 25 – 27 ตุลาคม 2545

ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดกิจกรรม

เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เช่น การก่อตั้ง กระบวนการทำงานกิจกรรมที่ทำมา ผลที่เกิดขึ้น จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัดและโอกาสในการพัฒนางาน

งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- ค่าอาหาร	16,465 บาท
- ค่าสถานที่/ ที่พัก	2,900 บาท
- ค่าถ่ายเอกสาร ค่าจัดส่งเอกสาร	221 บาท
- ค่าอุปกรณ์	1,785 บาท
- ค่าวิทยากร	3,000 บาท
- ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม	9,700 บาท
- ค่าบันทึกภาพ	400 บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 34,471 บาท	

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 42 คน

ขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน

- จัดประชุมคณะทีมงานโดยตัวแทนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และที่ปรึกษา
- กำหนดกรอบการสรุปงานร่วมกันระหว่างตัวแทนและที่ปรึกษา
- จัดทำเอกสารติดต่อสถานที่ อาหาร ที่พัก
- จัดส่งเอกสารเชิญเข้าร่วมประชุม
- จัดเตรียมความพร้อมเรื่องสถานที่และการเดินทางอีกครั้ง
- ดำเนินงานตามแผน
- สรุปกิจกรรม จัดพิมพ์เอกสาร

เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

- การอภิปราย
- แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น
- ใช้เทคนิคการนำเสนอแบบ Mind map , FSC และการพูดคุยซักถาม
- การ Dialogue ร่วมกัน

เนื้อหาในการจัดประชุม

- ทบทวนการทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำอะไรมาบ้าง ทำอย่างไร
- ทบทวนรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มจากการดำเนินการที่ผ่านมา
- ทบทวนผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านการเรียนรู้การพัฒนาตนเองและสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของแต่ละคน
- ทบทวนความสัมพันธ์ ความเกี่ยวเนื่องระหว่างกลุ่มและกลุ่ณมิตร
- ร่วมวางรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- แนวทางการหนุนเสริมจากส่วนต่าง ๆ ทั้งรุ่นพี่ชุมชน ที่ปรึกษาและกลุ่มผู้ใหญ่

เริ่มกิจกรรม วันที่ 26 ตุลาคม 2545

แนะนำผู้เข้าร่วมกิจกรรม 09.00 น.

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเอง ชื่ออะไร มาจากไหนบ้าง ขณะนี้ทำอะไรอยู่ และเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้อย่างไร)

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 41 คน คือ

1.นางสาววันเพ็ญ เกิดสุวรรณ เจ้าหน้าที่ พอช. ทำงานด้านเยาวชน ได้ติดตามงานของ “ชุมชนสร้างสรรค์” ผ่านการพูดคุยและร่วมกิจกรรมมาทางโอกาส สนใจกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับประถม เป็นตัวแทนคณะกรรมการนักเรียนมาโดยตลอด เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมก็ร่วมกลุ่มทำกิจกรรมและได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการนักเรียนและเมื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ได้รับคัดเลือกเป็นนายกองค์การนักศึกษาจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตลอด

2.นายเจษฎา นาคเขียว โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชุมชนฯ คือ มีที่ ๆ ไปจัดค่ายสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และหลังจากนั้นที่ ๆ ก็ลงไปส่งเสริมให้พวกเราคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เราสนใจ กิจกรรมที่กลุ่มทำขณะนี้คือ

1.) กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะนี้มีการลงไปทำประวัติดินในท้องถิ่น หักทำหมาดักน้ำ เดียวหม้อไม้กวาด ทำตุ๊กตาจากวัสดุท้องถิ่น นกหวีดจากดินเหนียว

- 2.) **กระดาษสา** มีการนำเอากระดาษที่ไม่ใช้แล้วในโรงเรียนมาทำกระดาษสา
- 3.) **กลุ่มเสียงตามสาย** มีการจัดทำในโรงเรียนตอนเที่ยงทุกวันเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวต่าง ๆ ของชุมชนและมีการนำเสนอเรื่องที่น่าสนใจเช่น เดี๋ยววัยรุ่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิทยาศาสตร์ .
- 4.) **กลุ่มการเกษตรปลอดสารพิษ** มีการทำปุ๋ยหมักใช้ที่โรงเรียนและนำกลับไปใช้ที่บ้าน
- 5.) **กลุ่มนักสำรวจ** คอยตรวจสอบความสะอาดในโรงเรียน กิจกรรมนักสืบสายน้ำ

3.นายเอกราช ชัยดำรงฤทธิ์ กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ มีการรวมกลุ่มโดยพี่ ๆ NGOจากโครงการการจัดการชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งเข้ามาส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์กับผู้ใหญ่ จึงเกิดความสนใจจึงรวมกลุ่มเล็กๆบ้าง มีโอกาสมาร่วมกิจกรรม และรู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการแนะนำของพี่เลี้ยง (พรพิมล รัตนกุล) และมาร่วมกิจกรรมค่ายที่เยาวชนสร้างสรรค์จัด หลังจากนั้นก็เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยขึ้นบางครั้งก็มาช่วยพี่ ๆ จัดกิจกรรมให้น้อง ๆ ในโรงเรียนอื่น กิจกรรมที่กลุ่มทำขณะนี้คือค่ายเยาวชนรอบอ่าวท่าชนะ การทำผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อวางขาย ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนแก้ปัญหาที่ตัวเองเจออยู่ขณะนี้ที่ไม่สามารถทำงานกลุ่มได้เต็มที่คือ “การเรียนและครอบครัว เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม”

4.นายอนุช เพชรรัตน์ เรียนอยู่ที่โรงเรียนพุนพิทยาคม (ชั้น ม.3) เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่แรก ๆ โดยการไปร่วมค่ายกับพี่ ๆ ที่จัดในโรงเรียน ชุมชนต่าง ๆ รู้สึกสนุกและได้รับความรู้กับตัวเองจึงร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด ขณะนี้ทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อนเรียนรู้ เรื่องภูมิปัญญาด้านสุขภาพและศึกษาเรื่องการแพทย์แผนไทย ทำให้รู้จักสมุนไพรต่างๆและต่อไปจะพัฒนาสู่เรื่องของการฝึกโยคะและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

5.นางสาววนิดา แก้วหมื่น ขณะนี้เรียนอยู่ที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กำลังจัดทำโครงการเพื่อช่วยน้อง ๆ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์คือเมื่อปี 2542 อาจารย์มารศรี อาจารย์สมศักดิ์ สกุลพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาได้พามาฟังพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์สรุปงานกันที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เห็นพี่ ๆ ทำแล้วรู้สึกสนใจจึงกลับไปทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียนใช้ชื่อว่ากลุ่มพลังสร้างสรรค์ มีผลงานที่น่าสนใจหลายอย่างเช่นรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม จัดค่ายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีพี่ ๆ จากกลุ่มเยาวชนฯและอาจารย์คอยให้คำปรึกษา

6.นางสาวคนางค์อักษรณ์ เอี่ยมสะอาด เรียนอยู่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ช่วยงานทุกอย่างของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มตั้งแต่สมัยเรียนมัธยมปลาย (ม.5) มีโอกาสได้รับทุนการศึกษาจึงมาห้องแนะแนวบ่อย ได้เจอเพื่อน ๆ ซึ่งนัดทำกิจกรรมต่าง ๆ กัน ทั้งการพูดคุย งานค่ายได้ร่วมกิจกรรมทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกชอบจึงช่วยงานมาโดยตลอด ในช่วง 6 ปี ที่ผ่านมามีทำหน้าที่กรรมการกลุ่มมาหลายสมัย

7.นางสาวมาลี ฐปັນติ ขณะนี้เป็นเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาและฟื้นฟูป่าดงลาน จังหวัดขอนแก่นร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่ค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ครั้งแรกทำกิจกรรมร่วมกันมาโดยตลอด มีบทบาทในกลุ่มหลายอย่างทั้งด้านการประสานงานคณะทำงาน ขณะนี้ไปเป็นอาสาสมัครของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม รุ่นที่ 24 ประจำอยู่ที่โครงการฟื้นฟูป่าดงลาน จังหวัดขอนแก่น ยังติดตามงานของกลุ่มอยู่ตลอด การทำงานกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งในการไปทำงานเพื่อสังคม รู้สึกว่ากิจกรรมครั้งนี้ให้อะไรกับตัวเองซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก

8.นางสาวกรรณิกา อนุสนธิ์อติสัย จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันทำงานธุรกิจส่วนตัว เป็นกรรมการกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ฝ่ายเลขานุการ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่การจัดค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ครั้งแรกที่สวนโมกข์ การทำงานทำให้มีโอกาสได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น ได้นัดเจอกันที่ห้องแนะแนวเป็นประจำ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดต่างๆร่วมกัน รู้สึกมีประโยชน์เพราะในการทำงาน เราได้สรุปข้อบกพร่องของตนเองได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันบ่อยๆ มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติและชุมชน รู้สึกภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

9.นายวินัย อินศิริ เยาวชนบ้านสองแพรก อำเภอนวม เป็นกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ทำเรื่องการอนุรักษ์ป่าในหมู่บ้านไม่ให้ชาวบ้านทำลายป่า มาครั้งนี้เพื่อร่วมเรียนรู้กับพี่ ๆ เพื่อน ๆ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของลุงสอ สุขนาด ที่ปรึกษาของกลุ่มซึ่งรู้จักกับกลุ่มเยาวชนก่อนหน้านี้และได้แนะนำให้มาร่วมกิจกรรม ช่วงแรกรู้สึกกังวลเพราะกลุ่มเยาวชนบ้านสองแพรกเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน มีโอกาสเรียนหนังสือน้อย เมื่อมาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ พี่ๆ ซึ่งเรียนมาเยอะกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับเพราะผมไม่มีความรู้ แต่ปรากฏว่าเพื่อนๆ พี่ๆ ทุกคนในกลุ่มเยาวชนฯได้ให้โอกาสผมร่วมกิจกรรมดีมาก ไม่รู้สึกถึงความแตกต่าง และยังให้ความสนใจกับกิจกรรมที่กลุ่มทำอยู่ในหมู่บ้านอีกด้วย

10.นางสาววลัยพร ทองจันทร์ อดีตทำหน้าที่เป็นเลขานุการของกลุ่มเยาวชนฯ (รุ่นก่อนกรรณิกา อนุสนธิ์อติสัย) เกี่ยวข้องกับเยาวชนมาตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด ห่างหายไปบ้างตอนที่ไปเรียนที่จังหวัดสงขลา (ม.ทักษิณ) แต่ก็ติดตามและมาเยี่ยมเยียนกลุ่มอยู่เสมอ ขณะนี้ทำงานเป็นครูและช่วยประสานงานอยู่ที่สวนอนันตะ-สยามะ จ.ชุมพร ดูแล/สอนเด็กกำพร้าเด็กด้อยโอกาส ในมูลนิธิมีการฝึกโยคะ สมาธิ ทานอาหารเจ เด็กที่นี่มีความหลากหลาย บางคนถูกทำร้ายและมีผลกระทบทางจิตใจรุนแรง บางคนถูกพ่อแม่ทิ้ง บางคนกระทบกระเทือนทางสมองต้องดูแลเป็นพิเศษ พื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้กับกลุ่มเยาวชนฯ เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจทำงานที่นี่

11.นางสาวภัทรา ฐิพันธ์ เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ทำงานเลขานุการกลุ่ม (รุ่นหลังจากกรณีศึกษา) ฝ่ายการเงิน เป็นประธานกลุ่มปี 2542 ได้ใช้ฐานพื้นที่บ้านของตนเอง คือ ชุมชนบ้านทับชันเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อนมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2539 มีความฝันอยากทำงานเด็กและเยาวชน ขณะนี้เป็นอาสาสมัครของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ทำงานเคลื่อนไหวแแกนนำและคนทำงานเยาวชนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ นอกจากนี้ได้ร่วมงานกับเครือข่ายเด็กและเยาวชนในจังหวัด เช่น เวทีสมัชชาเยาวชน การประชุม ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน

12.นายนิรุช อินศิริ เยาวชนบ้านสองแพรก อยากทำงานอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานต่อไป อยากเห็นทรัพยากรป่าไม้เหลืออยู่มาก ๆ เพราะหากไม่มีป่าก็ไม่มีสมุนไพร เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการแนะนำของลุงสอ สุนทาค ที่ปรึกษาของกลุ่มพามาร่วมกิจกรรม กับพี่ๆ รู้สึกประทับใจมาก

13.นายโกสินทร์ แซ่ฉั่ว สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ค่ายลูกกตัญญู (ปี 2536 ,ก่อนจะมีค่ายเยาวชนสร้างสรรค์) รู้สึกว่ากิจกรรมที่ทำมีประโยชน์จึงเข้าร่วมและช่วยทำงานทุกอย่างของกลุ่มเยาวชนฯ รู้สึกภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมที่ดีให้กับสังคมประกอบกับตัวเองเป็นคนอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แปลกๆ จึงร่วมงานมาโดยตลอดเมื่อมีโอกาส

14.นายธนชัย ชัยวิจิตร เยาวชนจากคีรีรัฐ กลุ่มผู้ลี้ภัย ทำกิจกรรมอนุรักษ์ลุ่มน้ำคลองยัน ร่วมกับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชน สอนเด็กด้วยโอกาสในชุมชนทั้งเด็กพิการ และผู้ที่ไม่ได้เรียนในระบบ สอนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม และมีการประสานงานกันในลักษณะการช่วยงานกิจกรรมการเรียนรู้

15.นายจันทรัตน์ ฐิพันธ์ สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ขณะนี้เรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 วิชาเอกพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่มมาตลอดเช่นกัน โดยมีพี่สาว (ภัทรา ฐิพันธ์) แนะนำ ในการทำงานกลุ่มได้เรียนรู้พัฒนาตนเองมาตามลำดับ โดยเฉพาะการร่วมเรียนรู้ในกระบวนการปฏิบัติจริงหลายๆด้าน

16.นางสาววาสนา พิฤทธอง ชุมชนต้นกล้าขนาดใหญ่ ขณะนี้มีกิจกรรมในโรงเรียนคือ

- 1.)กิจกรรมใช้คุ้มคำอย่าทิ้ง รับบริจาคกระดาษที่ใช้แล้วหน้าเดียวในโรงเรียน
- 2.)กิจกรรมสโมสรมื้อน้อย นำกระดาษที่รับบริจาคมาให้น้องๆ ระดับประถมศึกษาภาพในตอนพักกลางวัน
- 3.)กิจกรรมศึกษาจากบ้านเพื่อน ลงไปศึกษาชุมชนและอาชีพของชุมชนต่าง ๆ ที่ผ่านมามีการไปเก็บงา/ข้าว ที่หมู่บ้านทับชัน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 4.)กิจกรรมเสียงตามสาย กำลังเริ่มฝึกอยู่และมีการไปร่วมจัดรายการวิทยุกับพี่ ๆ ในเทอมหน้าจะเริ่มดำเนินการในโรงเรียนให้ชัดเจนขึ้น

เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยครูจรรยา ไร้เด็กัม แนะนำให้รู้จักพี่ๆ ซึ่งทำกิจกรรมอยู่ประกอบกับตัวเองมีความสนใจในกิจกรรมเหล่านี้จึงคิดทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ โดยมีครูและพี่ๆ คอยให้คำแนะนำ การสรุปความรู้เป็นระยะ

17.นางสาวจันทรา รุ่งแก้ว โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนร่วมกับเพื่อนๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเมื่อปี 2545 รู้สึกดีใจที่ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งดี ๆ ที่ไม่มีในห้องเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ากับตัวเองมากรู้สึกประทับใจที่ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเหล่านี้

18.นางสาวพวงเพ็ญ ลักษณะรู โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของรุ่นพี่ให้เข้าชุมนุมของครูจรรยา เมื่อเข้ามาได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆและได้รับคำปรึกษาจากครูและพี่ๆ ก็รู้สึกชอบจึงคิดทำและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆมาโดยตลอด

19.นางสาวศรีสุดา จิตกุล โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเล่นนิทานในสวนโดยร่วมกับพี่ๆ จากโรงพยาบาลสวนสราญรมย์และเทศบาลเมืองท่าข้าม กิจกรรมที่ทำได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเพราะอยู่ในชุมนุมเพื่อนเรียนรู้มีพี่ๆ คอยให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรม จึงร่วมกิจกรรมกับพี่ๆ มาโดยตลอด

20.เด็กหญิงสุมาลี ชูแสง ประธานกรรมการนักเรียนระดับชั้น ม.2 ทำเกี่ยวกับเรื่องธนาคารขยะจัดกิจกรรม"จับเข้าคุยก้นนะเพื่อน"ในระดับชั้น ม.2 เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยมีพี่ๆกลุ่มเยาวชนไปจัดค่ายในชุมชนคลองน้อยมีความสนใจอยากทำกิจกรรม และมีพี่อยู่ในกลุ่ม (รัตนา ชูแสง) จึงได้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมได้บอกรู้สึกว่าตัวเองชอบวิธีการเรียนรู้แบบที่พี่ทำอยู่ไม่ต้องเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว และได้หาความรู้ในสิ่งที่อยากรู้ด้วยตัวเอง

21.นางสาวโชติมา แซ่เจ้า โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเล่นนิทานในสวน เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเพราะอยู่ในชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ แรก ๆ เห็นว่าเป็นชุมนุมที่แปลกดีเมื่อเข้ามาก็มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับพี่ๆ ได้มีการเชื่อมโยงกับเพื่อนๆ ในที่ต่าง ๆ เห็นกิจกรรมที่หลากหลาย รู้สึกว่าตัวเองได้เรียนรู้ความแปลกใหม่มากขึ้นมากกว่าอยู่ในห้องเรียน และรู้สึกว่าได้เติบโตทางความคิดขึ้นมาในอีกระดับหนึ่ง รู้จักคิดถึงผู้อื่นบ้างไม่ได้มองอยู่เพียงตัวเองเหมือนเมื่อก่อน

22.นางสาวเกียรตินิธิ มีสิทธิ์ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของรัตนา ชูแสง (สนใจที่เห็นเพื่อนสหายขำม ดูสวยดี เลตามมาทำกิจกรรมดูบ้าง) เมื่อเข้าร่วมรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวเอง และได้เรียนรู้อะไรเยอะมีโอกาสช่วยงานกิจกรรมหลากหลายซึ่งประทับใจและชอบกิจกรรมเหล่านี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจสมัครเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม ปัจจุบันทำงานอยู่ที่มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน จ.น่าน แม้จะอยู่ไกลก็ยังติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง หากมีโอกาสจะกลับมาร่วมงานด้วยอีก

23. **นายสุริยา นาคใหญ่** อดีตเป็นประธานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ รุ่นที่หนึ่ง "รู้สึกดีที่ได้ทำหน้าที่ตั้งแต่ประธานถึงการโรง" ร่วมงานกับครูอุ๊มาตั้งแต่ต้น เป็นนักเรียนทุนกลุ่มแรกของโครงการ ทำหน้าที่ช่วยประสานงานเพื่อน ๆ นักเรียนทุน และนักเรียนที่สนใจจัดการเรียนรู้มาโดยตลอด ตอนนี้เป็นครูสอนที่โรงเรียนกาญจนาภิเษก อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี มีความสุขที่ได้รับใช้ผู้อื่นรู้สึกว่าตัวเองได้พัฒนาศักยภาพหลายด้าน ทั้งการทำงานและจิตใจ ประทับใจในสายสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่ยังมีให้เห็นชัดเจน เช่นในขณะที่อยู่ไกล แม่ไม่สบายก็จะมีเพื่อน ๆ ไปคอยดูแลให้ พาไปโรงพยาบาล นอนเฝ้าไข้ เป็นความรู้สึกที่ดีมาก

24. **นายธรรมบุญ แก้วใหญ่** อดีตประธานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ (ต่อจากสุริยา) ปัจจุบันเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนบางสวรรค์วิทยา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสนใจในกิจกรรมและรู้สึกว่าชีวิตคุณค่าที่ได้มีโอกาสมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมดี ๆ ได้เรียนรู้งานกับกลุ่มเยาวชนในหลายด้านสามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ มีความสุขเมื่อได้ไปค่ายและทำงานร่วมกับเพื่อนๆ

25. **นางสาวรัตนา บุณย** ทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์มาโดยตลอด รับผิดชอบงานวิชาการ ทำกิจกรรมเสียงตามสายในโรงเรียน (ร่วมงานกับภัสรา ฐิพันธ์ และเพื่อนๆ) จัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม ร่วมโครงการกลุ่มมาก่อนข้างมาก เช่น งานค่าย การฝึกอบรม ศึกษาผลงาน เป็นที่เลื่องลือกลุ่มน้อยๆ ปัจจุบันทำหน้าที่หัวหน้าโครงการวิจัยฯ ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่

ทีมผู้ใหญ่

26. **รศ.รพีพรรณ คำหอม** อดีตทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อนลานสนสัมพันธ์ ปัจจุบันเป็นรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การทำงานที่ผ่านมาเหมือนได้เจอเพื่อนที่อยู่ในแวดวงมาโดยตลอด ตั้งแต่การเข้าไปติดต่อประสานเรื่องทุนการศึกษากับมูลนิธิแอริ่ ดูแรนซ์ (มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม) ก็มีโอกาสดูเจอกับคุณปู (ลำยอง เดียสกุล) ไปเวทีผู้สูงอายุก็ได้รู้จักกับน้องเพ็ญ (วันเพ็ญ เกิดสุวรรณ) ส่วนพี่มีบ ครูอุ๊ ครูจิบ (พรณทิพย์ เพชรมาก, นิวัตร ขจรศรี ไธเคี่ยม) ก็รู้จักสนิทสนมกันมากตั้งแต่สมัยทำกิจกรรมในชมรมอาสาพัฒนามาด้วยกันที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี เริ่มดำเนินงานชมรมมาด้วยกันในสมัยที่กิจกรรมนักศึกษาถูกกำหนดกรอบหลายอย่าง มีบรรยากาศของสังคมการเมืองยุคหลัง 6 ตุลาคม 2519 พวกเราด้วยกันจัดระบบความคิดกันมาตลอด เพราะเชื่อว่าการพัฒนาต้องมาจากความคิด เมื่อครูอุ๊ ครูจิบ ไปทำงานในระบบโรงเรียนก็ส่งข่าวเกี่ยวกับการทำงานให้ทราบ เลยมานั่งทบทวนว่าปัญหาการศึกษาบ้านเรามีมากมายโดยเฉพาะ การศึกษาไม่ได้เข้าถึงคนที่ควรจะได้โอกาส จากนั้นจึงได้เริ่มประสานเพื่อนๆ ทั้งอาจารย์ธนศ คร.ชัยพฤกษ์ คร.ทวีศักดิ์ (ผศ.ธนศ เรืองณรงค์, คร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, คร.ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี) มองว่าเพื่อนเราส่วนใหญ่ก็อยู่ในแวดวง

การศึกษา ทำเรื่องของการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ครูจิบและครูอุ๊ดเองก็เป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษา จึงเริ่มมีการนัดคุยกัน พบว่ามีเด็กที่ควรได้รับทุนการศึกษาจำนวนหนึ่งจึงเริ่มหาช่องทางในการสนับสนุนโดยการวางแผนขอรับบริจาค และมีการพาเด็กไปสวน โมกข์เพื่อพัฒนาในด้านคุณธรรม พัฒนาระบบความคิดแล้วค่อยๆ ขยับกันไปเรื่อย ๆ ช่วงแรกไม่มีเงินแต่เมื่อคุยกันในกลุ่มเพื่อนก็ได้ข้อสรุปว่า

" การทำงานอย่าเพิ่งคิดถึงเรื่องเงินแต่ให้มีความชัดเจนในการทำก่อน " ดังนั้นเมื่อมีแผนการทำงานแล้วในช่วง 2 ปีแรก ก็เริ่มเขียน โครงการส่งไปยังผู้ที่รู้จัก และระดมทุนจากหมอ พยาบาล ในกองทุนวันละบาท(มีรายชื่อผู้มอบทุนปีแรกในเอกสารของกลุ่ม) ซึ่งมีการตามกิจกรรมที่ครูอุ๊ดทำกับกลุ่มเด็กด้วย โดยเราพยายาม **เน้นให้ทุนการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือ หัวใจหลักในการทำเพื่อการพัฒนาเด็ก** กิจกรรมในช่วงแรก ครูอุ๊ดได้เป็นผู้ติดตามลงไปพูดคุยกับเด็กและผู้ปกครองถึงบ้าน โดยการประสานกับทีมแนะแนวในโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี มีเพื่อนร่วมงานที่เข้มแข็ง จริงจัง คืออาจารย์ศรัณยา ถาวร และอาจารย์วรมน ทองอินทร์ ในการทำงานเราไม่ปฏิเสธระบบโรงเรียนแต่ทำอย่างประสานกันต่อมาท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง และแม่ชีดังฤดี จันทระประภา ได้กรุณาสนับสนุนในเรื่องทุนและการปรึกษา พัฒนางาน ได้มีพี่ๆ น้องๆ มาร่วมงาน ร่วมสนับสนุนอีกมาก แต่ละปีได้เห็นพัฒนาการค่อนข้างเร็ว

เราต้องการทำงานเชิงความคิด ค่อยๆ ไป ค่อยๆ โด ในช่วง 3 ปีแรก มีความติดขัดมาก ครูอุ๊ดจะเป็นผู้รายงานผลโดยตลอด จากการนั่งพูดคุยก็เริ่มมองว่าสิ่งที่เราทำอยู่ยังไม่เพียงพอ จึงได้เริ่มคุยกับมูลนิธิแอสรี คูเรนซ์ เพื่อช่วยเหลือ ซึ่งขณะนั้นทางมูลนิธิเองก็ต้องการขยายพื้นที่ทำงานมายังภาคใต้พอดีจึงมีการสานงานกันต่อระหว่างมูลนิธิแอสรีและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พี่ๆ ที่สนับสนุนจึงเริ่มทยอยออกมาแต่ยังคงติดตามตลอด มีการสนับสนุนด้านอื่นๆ ค่อยๆ ทยอยมาเรื่อยๆ ทุนทำกิจกรรม ช่วยคิด วางแผนงานเป็นระยะๆ หลังจากนั้นมีการติดต่อกับบริษัท JSL สนับสนุนบ้านพักสำหรับเยาวชน โดยการประสานงานของเพื่อนในกลุ่มเช่นกัน คือสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และพี่มืบเอง (พระรณทิพย์ เพชรมาก) ก็ได้ให้ทุนการศึกษามาอย่างต่อเนื่องในโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ ดีใจกับน้อง ทุกคนที่มีการศึกษานที่หลากหลายขึ้น มีพัฒนาการก้าวหน้ามาต่อเนื่อง

28. คุณพระรณทิพย์ เพชรมาก หัวหน้าหน่วยสนับสนุนการวิจัยเพื่อการพัฒนา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)ติดตามงานของกลุ่มมาโดยตลอดในส่วนของลานสนสัมพันธ์ก็มีรายละเอียดแล้วจากพี่ที่แป่ว (รศ.รพีพรรณ คำหอม) เล่ามา พี่เองก็เป็นคนทำงานชมรมสังคมนาศาสตร์ มอ.ปัตตานี ร่วมงานกับพี่อุ๊ด พี่จิบ และเพื่อนๆ มาตั้งแต่กลุ่มเพื่อนนักศึกษา รวมกลุ่มทำกิจกรรม โดยชื่อลานสนสัมพันธ์และยังคงเชื่อมสายสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เห็นการทำงานที่ชัดเจนขึ้นของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ในวันนี้มีความเชื่อว่า **"หากเราทำอะไรต่อเนื่อง แล้วงานจะชัดขึ้นเอง เพราะหากเกิดจากอุปสรรคย่อมจะมีข้อสรุปที่ชัดกว่าการได้มาจากภายนอก "**

29.คุณฉ่ำของ เคียตกุล ผู้ช่วยผู้จัดการ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเมื่อได้มาทำงานกับกลุ่มเครือข่ายครูทางภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้

เมื่อประมาณปี 2539 ได้เข้ามาทำงานกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ขอมลาออกจากงานเดิมเพราะสนใจเรื่องการพัฒนาเด็ก (เดิมทำหน้าที่ฝ่ายติดตามอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม) อยากจะเจอเพื่อนใหม่ในการทำงานกับกลุ่มครู แรกๆ ของการมาทำงานคิดไว้ว่าไม่น่าจะมีอะไรซับซ้อนแต่เมื่อมาทำจริง ๆ กลับมีความซับซ้อนมาก

ในช่วง 7 ปี ที่ผ่านมา ได้หนุนเสริมด้านทุนการศึกษาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ การฝึกอบรม ร่วมกิจกรรมกับเยาวชนมา ตั้งแต่หลายคนยังเรียนระดับมัธยม ได้เห็นพัฒนาการในส่วนของคุณคณ กลุ่ม และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เป็นจริง โดยเฉพาะเครือข่ายเยาวชน 4 ภาค ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนไหวณรงค์ การจัดค่ายเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ฯลฯ

ขณะนี้การศึกษาภาคประชาชน เป็นสิ่งที่มูลนิธิกำลังให้ความสนใจ เพราะเด็ก ๆ จะได้มีโอกาสเป็นเจ้าของงานการศึกษา และสิ่งที่ทำอยู่เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ผู้ใหญ่ต้องมอง “การที่เด็กๆ จากอำเภอพนมบอกที่ไม่มีความรู้ แต่ต้องการจะอนุรักษ์ป่าสองแพรก ในความหมายของระบบการศึกษาคงใช่ แต่ในความหมายที่เรากำลังทำอยู่ไม่เป็นเช่นนั้น”

ในเวทีการถอดบทเรียนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ จะช่วยให้มองเห็นถึงการขยายผลที่กว้างขึ้น กระบวนการเหล่านี้เราคงจะถอดออกมาได้จะเป็นประโยชน์กับกลุ่มเองและเป็นบทเรียนส่งต่อได้ด้วย

สำหรับทางมูลนิธิเอง ยินดีสนับสนุนกลุ่มต่อไป โดยการร่วมคิด ร่วมทำ และสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ดีตาม เห็นด้วยว่างานด้านการศึกษาต้องค่อยๆ ทำ ค่อยๆ โด ต้องเน้นที่เล็ก ๆ มากกว่าการคำนึงถึงด้านอื่นๆ

30.อาจารย์สมศักดิ์ ตฤณพงษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม ประธานกลุ่มน้ำใจครู ที่ปรึกษากลุ่มพลังสร้างสรรค์ ในกระบวนการทำงานหากได้ทำเองจะเห็นถึงสิ่งที่ยุ่งยาก และการแก้ไขปัญหามา สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับครูผู้ดีและกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่ผ่านมามีสำคัญคือ “ระบบการทำงานที่เชื่อถือได้ ทำให้คนที่ร่วมงานมีความมั่นใจ”

ในสมัยเริ่มทำกิจกรรมในโรงเรียนช่วงแรก มีการจัดกิจกรรมค่ายให้เด็กโดยเน้นกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นค่ายด้านยาเสพติด ระยะเวลาที่มีความคิดว่า เด็กสุราษฎร์ไม่รู้จักสวนโมกข์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ควรศึกษา จึงได้นำเด็กกลุ่มหนึ่งไปจัดกิจกรรมที่สวนโมกข์ (ตอนนั้นยังไม่รู้จักครูอุ๊ด) มีการร่วมมือกับหมวดสังคม เมื่อไปจัดค่ายก็ได้มีโอกาสรู้จักกับท่านอาจารย์บุญจวน อินทรกำแหง และแม่ชีดังฤดี จันทระประภา เมื่อมีค่ายอีกครั้งแม่ชีจึงแนะนำให้รู้จักครูอุ๊ด-ครูจิบ หลังจากนั้นก็มีการจัดค่ายร่วมกันตลอด และมีค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ตามมา เป็นการเริ่มต้นรู้จักกลุ่มเยาวชนฯ

โดยมีอาจารย์จากโรงเรียนประจักษ์วิทยาคมเข้าร่วมด้วย (อาจารย์สมชาย มโนธัม) แต่ช่วงหลังมานี้ส่วนใหญ่จะไปจัดกิจกรรมค่าย ที่วัดศานติ-โมตรีเพราะการเดินทางสะดวก มีกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กๆ ในชื่อกลุ่มพลังสร้างสรรค์ ขณะนี้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ ทำงานแทบทุกฝ่ายในโรงเรียน งานส่วนใหญ่เป็นงานทางด้านวิชาการและปกครอง เรื่องทุนการศึกษา ส่วนใหญ่อาจารย์มารศรีเป็นผู้ดูแล ขณะนี้ทุนในโรงเรียนมีมากขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการและความจำเป็นของเด็ก

31. **อาจารย์นิวัตร ไช้เต็กิม** โรงเรียนพุนพิทยาคม ทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยร่วมกับเพื่อนๆ ลานสนสัมพันธ์ เมื่อมีโอกาสมาเป็นครูก็ได้มีการส่งเสริมด้านกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงแรกเน้นในด้านทุนการศึกษา ต่อมาก็มีการปรับให้มีการเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็ก เมื่อเด็กๆ มีพัฒนาการ ก็ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา สนับสนุนต่อ

32. **อาจารย์ปรีชา จันทรภักดี** ครูโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา ชอบสอนให้เด็กเถียงเนื้อหาในหลักสูตร ขณะนี้กำลังทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (ช่วยราชการงานประจักษ์รัฐ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี) เข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์เพราะรู้จักกับครูอุ๊ ทำงานสมาคมครูมาด้วยกัน (อาจารย์ปรีชา จันทรภักดี เป็นประธานสมาคมครูฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครูอุ๊เป็นผู้ช่วยเลขฯ) ติดตามดูพัฒนาการของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนงานด้านต่างๆของกลุ่มมาตลอดเช่นกัน

ฝากประเด็นไว้ว่า ทำไมชีวิตของเราถึงมีปรากฏการณ์บางอย่างเหมือนกัน ดั่งนั้นอยากให้เราทุกคนช่วยกันมองให้ลึกถึงปรากฏการณ์นี้ มันมีเหตุอะไรซ่อนอยู่ พยายามดู พยายามช่วยกันค้นหา มีบทเพลงหนึ่งที่ชอบมาก บอกถึงปรากฏการณ์ที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เห็นด้วยตา แต่เบื้องลึกยังมีอะไรอีก นั่นคือบทเพลง “ชายขึ้นมา” บางครั้งบทเพลงหลายเพลงก็สามารถสร้างและถ่ายทอดเรื่องราวให้เราได้หลายอย่าง ต้องเรียนรู้กันไป

33. **คุณวราวุธ วุฒิ** บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ชนได้ คิดว่ามุมหนึ่งของการมานั่งคุยเรื่องในอดีตเหมือนจะเป็นคนแก่ แต่แท้จริงมันคือการทบทวนเพื่อการก้าวเดินไปข้างหน้า มองว่าสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นวิถีคิดของเยาวชนคือ การเข้าสู่จิตใจ อะไรคือความคิดของเราที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ซึ่งดำเนินกิจกรรมมาโดยตลอด ช่วงนี้มีการคิดทำเรื่องงานวิจัยนับว่ามีการก้าวขึ้นอีกระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ อยู่ที่การยกระดับ การพัฒนา และการเรียนรู้ในบางครั้งต้องมาจากการต่อสู้ด้วย การพัฒนาของคนแต่ละวัยมีความสำคัญมากพื้นฐานการกำหนดกฎเกณฑ์ของชีวิตคนส่วนมากของประเทศอยู่ตรงไหน เราควรมีการตั้งคำถาม หากตอบอย่างมีพลังทั้งด้านบวก และลบที่สำคัญ ค้นหาให้พบว่า คุณค่าและมูลค่า ของการทำงานมันอยู่ตรงไหน การทำงานด้านนี้ไม่สามารถวัดเป็นเชิงธุรกิจได้ เช่น การที่คนกลุ่มหนึ่งในอำเภอพระแสงมีการรักษาป่ามูลค่าสูงกว่า 800 ล้านบาท หรือการรักษาป่า

แก่กรุง มีมูลค่ามากมายเราสามารถรักษาไว้ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่า เมื่อสีขาวจะชัดได้ต้องมีสีดำ เราต้องมีการยกระดับความเคลื่อนไหวสร้างพื้นที่ขาวในพื้นที่ดำ สร้างเยาวชนที่มีความคิด นี่คือการงานที่มีคุณค่ามากไม่สามารถตีเป็นมูลค่าได้ ขอเพียงเรากล้าหาญที่จะคิดสิ่งใหม่ กล้าหาญที่จะทำสิ่งดี นี่คือการงานที่สำคัญ

ในส่วนตัว รู้จักครูอุ๊มานาน ร่วมงานกับกลุ่มตั้งแต่กิจกรรมแรกๆ รู้สึกตัวว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และมั่นใจว่าจะร่วมกันก้าวเดินต่อไปอีก

34.อาจารย์นารศรี ธกุดพงษ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กๆ ในโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม และดูแลเด็กนักเรียนทุน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากที่ผ่านมามีทั้งจากภายนอกและภายในตัวเองเราต้องเรียนรู้ทั้งสองทาง เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่มีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ที่สวนโมกข์ แต่ก่อนหน้าก็จัดกิจกรรมร่วมกันตลอด เห็นการพัฒนาของทีมงานเยาวชนทุกคนเป็นสิ่งที่ตีคุณค่ามาก

35.อาจารย์ขจรศรี ไธเต็กัม การเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีลำดับความเป็นมาเช่นเดียวกับเพื่อนครูกลุ่มน้ำใจครู ก่อนหน้าในช่วงที่เรียนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมงานกับเพื่อนๆ กลุ่มลานสนสัมพันธ์ ทำหน้าที่ประธานชมรมอาสาพัฒนาชนบท และร่วมเคลื่อนไหวกิจกรรมหลายๆ ด้าน

ความรู้สึกรับรู้ของการได้มาอยู่ตรงนี้ ไม่เคยนึกฝัน แม้ตัวเองจะเป็นเพียงส่วนช่วยหนุนเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ แต่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ในหัวใจ ครั้งนี้ได้มีโอกาสมาเจอกลุ่มเพื่อนทั้งครูเล็ก ครูเอียด คุณป๊ นื่องม๊ีบ พี่แป้ว ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สร้างทางให้เกิดกลุ่มนี้ขึ้นมา รู้สึกว่าตัวเองได้เติบโต โดยการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ๆ บางครั้งอยากทำอะไรหลาย ๆ อย่าง แต่ต้องอาศัยการนั่งคุยและเรียนรู้ร่วมกันอีกเยอะ

“มั่นใจว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เราร่วมสร้างกันมาได้ เราได้เรียนรู้ไปกับเด็ก ๆ จริง ๆ หากมีเพื่อนคอยหนุนทางก็จะก้าวเดินในเส้นทางสายนี้ต่อไป ตราบสิ้นลมหายใจ”

36.คุณอุณงศอด สุขนาท รู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ผ่านการบอกเล่าของทีมงานป่าและทะเลเพื่อชีวิต ซึ่งทำงานในเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ คือพื้นที่ป่าอนุรักษ์คลองชะอุ่น อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี อดีตเคยร่วมขบวนการต่อสู้กับสหยาในพรรคคอมมิวนิสต์ ถูกจับปี 2526-2527 เมื่อออกมา ทางพรรคได้จัดพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพให้ 10 ไร่ ต่อมาได้ขยายซื้อเพิ่มเติม ปัจจุบันประกอบอาชีพเกษตรกรรมและช่วยเหลืองานทางสังคม ติดตามงานด้านสิทธิที่ทำกิน และเป็นประธานเครือข่ายเหล่าพื้นบ้านภาคใต้ ได้ตั้งปณิธานไว้แน่วแน่ว่า

“ช่วงชีวิตนี้ จะขอมวยเพื่องานส่วนรวม”

สำหรับเรื่องการศึกษา มองว่าในอดีตมีการเรียนรู้จากชุมชน วัด โรงเรียน ใกล้บ้าน ได้ค้นไม่ โดยผู้รู้ในชุมชน ทั้งพระ พ่อแม่ ครู จะเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ มีทั้งการท่องจำและปฏิบัติ ตามและจากการซึมซับมาจากครูผู้สอน แต่ปัจจุบันการศึกษาของเราดิ้นคน ดิ้นเด็กออกห่างชุมชน

ไม่รู้จักชีวิต ไม่รู้จักวิถีชุมชน การศึกษาคควรส่งเสริมให้คนกลับมาถิ่นเดิมและเรียนรู้วิถีชีวิตเดิม ๆ ตั้งแต่การกินเพราะตอนนี้ลูกหลานของเราต้องกินสารพิษที่ปนเปื้อนเป็นจำนวนมากจากอาหารประเภทต่างๆ และผู้ใหญ่เองก็ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม บางครั้งจะเห็นว่าบางคนเรียกร้องประชาธิปไตยในสังคมมากมาย แต่ภายในครอบครัวกลับไม่ได้ส่งเสริม เช่น เมื่อวางแก้วน้ำไว้แล้วลูกสะดุดก็ตำหนิว่าลูกชน เคนไม้คู่ ไม่ได้เรื่อง แต่เมื่อพ่อสะดุด กลับดูอีกว่าใครนำแก้วมาวางไม่เป็นที่ จะเห็นว่าหากเราเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศมากมายแต่เราไม่ได้ทำในระดับครอบครัวก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

ต่อไปเราควรจะต้องให้มีการเรียนรู้แบบพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน ลดการแข่งขันทางวัตถุ และยอมฟังเสียงของเค็่มากขึ้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งด้านความคิด ชีวิต สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ระหว่างกัน เพราะเด็กในวันนี้ก็สามารถบอกหรือสอนผู้ใหญ่ได้ในหลายเรื่อง ผู้ใหญ่เองก็มีเรื่องดี ๆ ที่ควรถ่ายทอดให้เด็ก ๆ หลายเรื่องเช่นกัน หากนำเอาสิ่งเหล่านี้มาหลอมรวมกันก็สามารถสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ต่อไปได้ ขอเป็นกำลังใจให้เด็ก ๆ ทำงาน คิด และพัฒนาสิ่งดี ๆ ต่อไป ส่วนตนเองแน่นอนว่าชีวิตนี้จะขออุทิศให้กับงานเพื่อส่วนรวมจนกว่าจะตาย

37.อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย อดีตครูโรงเรียนวิเชียรมาตุ ลาออกจากราชการตั้งแต่ปี 2544 เพื่อจาริกแสวงบุญ ในความหมายของการได้เห็นประชาชนรวมกลุ่มกันช่วยเหลือตนเองหรือกระทำการสิ่งที่ดีงาม อาจารย์สมเจตนา เป็นนักเขียนหลายนามปากกา เช่น พันดา ธรรมดา เจ้าของบทกวี "โสกนาฏกรรมแห่งเทือกเขาบรรทัด" ได้รับรางวัลกวียอดเยี่ยมจากสมาคมภาษาและหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2525 (ก่อนมีรางวัลซีไรต์), นามปากกาสิงคสิงห์ นาคหิ์ค้อม เขียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเชิงสังคม ฉบับพิมพ์รวมเล่ม "มาแต่ครั้ง ไม่หนักก็โนราห์"

ปัจจุบัน นอกจากงานเขียน ได้ร่วมงานกับเพื่อนคนทำงานในภาคใต้ ในนาม "สถาบันสถาตัน" และ"ประชาคมทักษิณ" มีภารกิจด้านการฝึกอบรม เคลื่อนไหวส่งเสริมการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาระดับชุมชนรากหญ้า เชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวในส่วนกลางหลายภาคี เช่นสถาบันพัฒนาประชาสังคม สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น ได้รู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยมีเค็ๆในกลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ การพบปะสนทนา ได้ช่วยเหลือแนะนำด้านชีวิต การงาน การศึกษา ตามโอกาสอยู่เสมอ

อาจารย์สมเจตนา เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระดับภาคใต้ ที่ได้พิจารณามอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

38. คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ อดีตนักวิชาการ สำนักงานเกษตรภาคใต้, ผู้จัดการสำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคใต้, มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลายยุคสมัย เช่น กรณีเขื่อนแก่งกรุง นิคมอุตสาหกรรมบ้านนาเดิม เคลื่อนไหวงานประชาสังคมภาคใต้ในนามประชาคมทักษิณ สถาบันสถาตัน (มีคณะทำงานหลักๆเช่นพิชัย ศรีใส สมเจตนา มุณีโมไนย ละม้าย มานะการ)เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม/

องค์กรในจังหวัด/ภาคได้ เชื่อมโยงการเคลื่อนไหวยระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น ได้สนับสนุนการทำงานในด้านการฝึกอบรม การดำเนินการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่นชุมชนต่างๆเพื่อการยกระดับการเคลื่อนไหวยสู่การเรียนรู้ การสร้างปัญญา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของประชาคมทักษิณ

มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการศึกษาด้านการทำงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ เช่นการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ วิชิตเชิงระบบ พร้อมด้วยการร่วมเวทีเรียนรู้กับเด็กๆ ตามโอกาสอย่างสม่ำเสมอเช่นกันเช่นเวทีเสวนากิจกรรมเยาวชนในพื้นที่

คุณทวีศักดิ์ เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระดับภาคใต้ ที่ได้พิจารณามอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

39.นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช อดีตนายแพทย์สาธารณสุขเทศบาลนครศรีธรรมราช, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, องค์ปาฐกฐาโกมลคีมทอง ปัจจุบันทำงานสังคมและวัฒนธรรมหลายด้าน เช่นเป็นกรรมการและเลขานุการศูนย์รัตนาลนิธิ คณะทำงานชมรมเพื่อนร่วมพัฒนาภาคใต้,กรรมการสวนสร้างสรรค์ นาค-บวรรัตน์ กรรมการและเลขานุการโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ (ฉบับบ้านคับเมือง เรียนรู้วิถีที่ปากใต้)

คุณหมอบัญชา เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่ม มาตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มลานสนสัมพันธ์ โดยสมาชิกกลุ่มลานสนฯคนหนึ่ง (คุณสมมาตร บรรจงรัตน์) ได้แนะนำให้เพื่อนๆในกลุ่มไปศึกษาดูงานที่สวนสร้างสรรค์ นาค-บวรรัตน์ (ประมาณปี 2531) ต่อจากนั้นเพื่อนครูกลุ่มน้ำใจครู และเด็กๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้พบคุณหมอที่สวนโมกข์ในโอกาสที่ไปปฏิบัติธรรม และคุณเลอาการอาหารของท่านอาจารย์พุทธทาสอยู่เสมอ คุณหมอได้แนะนำด้านการทำงานกลุ่มเยาวชน พุดคุยกับเด็กๆและติดตามส่งเสริมกระบวนการงานต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้โอกาสทำงานสำคัญๆของทางสวนโมกข์หลายครั้งเช่นการจัดนิทรรศการแสดงงานท่านอาจารย์พุทธทาส, กิจกรรมพุทธทาสเสวนา พร้อมด้วยการช่วยเหลือด้านเงินทุน คำแนะนำแนวทางการทำงานกลุ่มเยาวชนในช่วงที่สำคัญ

คุณหมอบัญชา เป็นผู้ประสานงานคณะกรรมการสรรหาบุคคล/องค์กร เพื่อพิจารณา มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545

คณะที่มาเยี่ยม/สังเกตการณ์

40.คุณวิรัตน์ ธาระคง นักวิชาการสำนักงานเกษตรอำเภอคีรีรัฐนิคม ปัจจุบันเป็นผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุราษฎร์ธานี สนับสนุน ให้คำแนะนำด้านกรอบคิดในการวิจัยของกลุ่มเยาวชนและปรึกษาการทำงานมาโดยตลอด

41.คุณสมบุรณ์ อภากาศกิจ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ ที่ปรึกษาการทำงาน
ของเยาวชนและชุมชน ได้สนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ในการสรุปลองค์
ความรู้ และการพัฒนากลุ่มต่อไปได้

42. อาจารย์รัฐ การกรณ์ ครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี สมาชิกกลุ่ม
ถนอมสนสัมพันธ์ ร่วมงานกลุ่มในช่วงก่อตั้ง ปัจจุบันให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและการ
ปฏิบัติงาน

พักกลางวัน 12.15 น. รับประทานอาหารร่วมกัน

ช่วงบ่าย 13.15 น. เริ่ม

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช ได้ตั้งประเด็นสำคัญสำหรับ"ชุมชนสร้างสรรค์" ดังนี้

1.เรื่องคุณค่าชีวิต เราควรกำหนดช่วงจังหวะชีวิตของตนเองให้เหมาะสม อย่าข้ามขั้น
ดังคำกล่าวที่ชาวอินเดียมีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า ชีวิตมนุษย์มี 4 ช่วง เรียกว่า อาศรม 4 คือ

- 1.) พรหมจรรย์ คือช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ ต้องการแสวงหา มีความบริสุทธิ์
- 2.) ภฤหัสถ์ คือช่วงวัยแห่งการทำงาน
- 3.) วรรณปริสถ์ คือช่วงวัยที่เริ่มละวางจากงานหนักเพื่อเข้าสู่ความเป็นธรรมชาติ
- 4.) สันยาสี คือช่วงวัยแห่งการเดินทางเพื่อแสวงบุญตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อค้นหา
ความเป็นคนเต็มตัว

หากเราก้าวเดินเร็วเกินไปหรือหลงอยู่กับช่วงวัยไหนนานก็จะขาดการก้าวต่อสู้อย่างอื่น

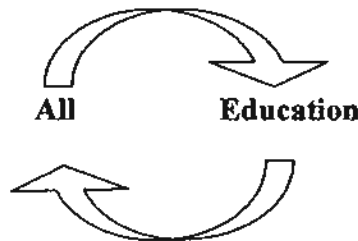
2.เรื่องการพึ่งตนเอง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ในอดีตเคยมีกิจกรรมการระดมทุนเพื่อ
พึ่งตนเอง เราควรนำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาต่อไป เพื่อในอนาคตเราไม่มีทุนสนับสนุนเราก็สามารถ
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อย่าเป็นเหมือนดอกบัวผุดที่ต้องอาศัยข่านไถ่ดัมในการดำรงชีวิต
เมื่อข่านไถ่ดัมตายดอกบัวผุดก็ไม่สามารถอยู่ได้ (คุณหมอได้กล่าวถึงธรรมชาติ การสืบพันธุ์ของ
ดอกบัวผุดที่พัฒนาไปมาก จนกระทั่งไม่มีระบบการพึ่งตนเองเหลืออยู่เลย โดยดอกบัวชนิดนี้
อาศัยอาหารจากข่านไถ่ดัมดังกล่าวในการดำรงชีวิต)

3.เรื่องสถานการณ์คุกคาม ทุนข้ามชาติที่กำลังโหมเข้ามาอย่างหนัก เราต้องเรียนรู้และ
เข้าใจ อย่าหลงไปตามกระแสเหล่านั้น เพราะจะทำให้ไม่สามารถยืนด้วยตนเองได้ต่อไป
สถานการณ์คุกคามเหล่านี้เปรียบเสมือนเซลล์มะเร็งร้ายที่ชอบเกาะอยู่ตามอวัยวะสำคัญและแพร่
เชื้อสู่อวัยวะอื่น ไม่นานก็ต้องเสียชีวิต เราต้องมีความรู้เท่าทันกับเหตุการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งใช้
ปัญญาในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เวลา 14.15 น.

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมโนย

การคิดทางบวก Positive Thinking ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา

หากเรามองว่า ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ เราก็จะได้เรียนรู้ แม้กระทั่งคอกบฏเราก็สามารถเรียนรู้ว่านำมากินได้ ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายเชื่อว่าหากนำนกมากินจะทำให้ไม่หิวไม่อ่อนเพราะมีแป้งที่มีเส้นใย อย่าคิดว่าหากอะไรที่เป็นชาวบ้านแล้วจะเป็นสิ่งที่โง่หรือเขยเพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหากเราต้องการจะเรียนรู้ควรอยู่อย่างสงบ เป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งนั้นและต้องมองเห็นถึงข้อดีของสิ่งนั้น เช่น หากเราจะร่วมงานกับใครก็ควรหาจุดดีของเขา ต้องดูแลจิตใจของกันและกันอย่างปรารถนาดีเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง

เราคงเคยได้ยินมาบ้างว่า พระพุทธเจ้ามองเห็นส่วนดีของทุกคน แม้กระทั่งองค์คูลีมาร พระองค์ก็ทรงโปรดจนสามารถบรรลุพระอรหันต์ได้ ท่านพุทธทาสได้กล่าวไว้ว่าคนที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องเหมือนกับนกเค้าแมว (ลักษณะของนกเค้าแมว นกเค้าแมวมีลักษณะตาโตมองเห็นในตอนกลางคืนได้ดี มีขนอยู่บนหัวคล้ายหูสามารถรับฟังเสียงได้ดี และมีปากที่แหลมคม) เรียกได้ว่าปราชญานกฮูก คือ

- 1.การฟัง ต้องฟังให้เต็มหู ฟังแล้วสามารถสังเคราะห์ได้ เรื่องที่พูดวาวๆเราฟังแล้วได้อะไร
- 2.การดู ต้องดูให้เต็มตา และต้องมีการมองอย่างรอบด้านและเป็นธรรม
- 3.การพูด ต้องพูดจาให้แหลมคม ซึ่งไม่จำเป็นต้องพูดมาก คิดก่อนที่จะพูดออกมา

เราควรเรียนรู้ทุกอย่างด้วยความรัก มีวิธีคิดแบบมองในแง่ดี แง่ลบ แล้วใช้สิ่งเหล่านี้ในการพูดคุยกดตลอดในการทำกิจกรรมนี้

จากการดำเนินงานที่ผ่านมานี้มีผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์คือ

1. กลุ่มครูที่ปรึกษา มีความเกี่ยวเนื่องกับกลุ่มเยาวชนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่ม โดยมีพัฒนาการมาตามลำดับตั้งแต่กิจกรรมกลุ่มลานสนสัมผัสพันธ์ กลุ่มน้ำใจครู หลังจากนั้นก็ได้สนับสนุน แนะนำและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง (มีเอกสารประกอบ)

2.องค์กรและมูลนิธิ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนโดยผ่านงานที่องค์กรรับผิดชอบ เมื่อได้มีการร่วมกิจกรรมก็ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆมากขึ้น ช่วงหลังมีความเกี่ยวข้องกับมากกว่างานที่ต้องรับผิดชอบเพราะในกลุ่มมีการดูแลกันในเรื่องจิตใจ ความทุกข์ ความสุข มีความเป็นพี่น้อง จึงร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอย่างต่อเนื่อง พร้อมด้วยการสนับสนุนเงินทุน คำแนะนำต่างๆ

3.ผู้สนับสนุน ผู้ใหญ่ มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยให้ความช่วยเหลือเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรม สนับสนุนด้านทุนการศึกษาแก่สมาชิกกลุ่ม มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและเข้าร่วมในบางกิจกรรม รวมถึงการเป็นเพื่อนกับครูที่ปรึกษาของกลุ่มทำให้ได้เข้ามารู้จัก ร่วมงาน

4.พี่ๆองค์กรพัฒนาเอกชน รู้จักและเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เมื่อครั้ง มีการรณรงค์คัดค้านการสร้างโรงงานนิคมอุตสาหกรรมที่ ต.ทรัพย์ทวี อ.บ้านนาเดิม จ.สุราษฎร์ธานี แปลกใจที่เด็ก ๆ เข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้ จึงเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งกิจกรรมงานค่าย งานรณรงค์ และการเรียนรู้อื่นๆ

5.ผู้นำชุมชน ผู้สนใจ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยอาศัยการบอกเล่าของหลายกลุ่มคน จึงอยากรู้จักและเข้าร่วมกิจกรรม บางครั้งก็นำเด็กๆ ในชุมชนมาร่วมด้วย เด็กๆ ที่เข้าร่วมเกิดความสนใจและกลับไปทำงานกันต่อไปในพื้นที่

6.เครือข่าย เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพราะมีพี่ น้อง ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในกลุ่ม เห็นเส้นทางบ่อยมีเรื่องสนุก ๆ กลับมาเล่ามากมายจึงสนใจขอลงเข้าร่วมบ้าง

7.เพื่อน ๆ ทั้งในสถาบันและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการรับฟังเรื่องราวของกลุ่ม และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม เห็นว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี มีค่า หาไม่ได้ในชั้นเรียน จึงมาร่วมกิจกรรมเมื่อมีโอกาส

8.กลุ่มเยาวชนในชุมชน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยผ่านกิจกรรมค่ายในชุมชนที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ไปจัด เมื่อจบค่ายก็อยากทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนของตนเองบ้าง จึงมีการรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้ให้คำปรึกษา

9.กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยได้รับคำบอกเล่าและแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ

10.เพื่อนนักเรียนทุน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยอาศัยกิจกรรมค่ายนักเรียนทุนเป็นสื่อในการทำกิจกรรมที่สนใจอย่างต่อเนื่องร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

แรงบันดาลใจในการร่วมจัดกิจกรรม

1.อยากเห็นระบบการศึกษาที่ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจนอกเหนือจากหลักสูตรที่ผู้ใหญ่กำหนด

2.อยากเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ตามที่ตนเองสนใจ

- 3.ครอบครัว โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดโอกาสในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ
- 4.อยากเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลและร่วมเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น
- 5.อยากเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มีการเรียนรู้ด้วยความสุขไม่เคร่งเครียด

งานการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ในช่วงปี 2539-2544 กลุ่มเยาวชนฯดำเนินงานหลายด้านด้วยกัน เช่น การเคลื่อนไหวณรงค์เผยแพร่ข้อมูล อย่างไรก็ตามภารกิจหลักของกลุ่มคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง (รายละเอียดในภาคผนวก) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมปีละประมาณ 1,000 คน จากโรงเรียนและชุมชนต่างๆ ทั้งในส่วนของกิจกรรมตามวาระและกิจกรรมประจำของกลุ่มเยาวชน โดยสามารถจัดหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์ร่วมกัน ได้ดังนี้

การศึกษาชุมชน

กิจกรรมการศึกษาชุมชน กลุ่มได้มีโอกาสไปศึกษาในชุมชนบ้านทับชัน บ้านคลองน้อย ศึกษาถึงเรื่องราววิถีชีวิต สังคม (มีการจัดทำข้อมูลชุมชนเบื้องต้น) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน ร่วมประชุม วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีชุมชนอื่นๆ ที่กลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสไปศึกษาเรียนรู้ คือ ชุมชนชาวประมง อำเภอนาทม และอำเภอนิคมพัฒนา ชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลที่เกิดขึ้น ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีความตระหนักเห็นคุณค่ามากขึ้น สมาชิกบางส่วนได้นำประเด็นที่พบเห็นมาพูดคุย สร้างความเข้าใจกันต่อในกลุ่ม

จุดเด่น ทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่เราเข้าไปเรียนรู้ ทราบถึงแหล่งภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน และในการไปศึกษาชุมชนก็ได้รับการยอมรับจากชุมชนต่างๆ เพิ่มขึ้น

จุดด้อย กิจกรรมการศึกษาชุมชนที่ทำอยู่ไม่ได้มีการลงลึกมากนัก บางครั้งดูเหมือนไม่มีความชัดเจน ประกอบกับการลงศึกษาชุมชนแต่ละครั้ง เราต้องมีการจัดกระบวนการการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ค่อนข้างซับซ้อนจึงยังมีข้อจำกัดในการไปเรียนรู้ในแต่ละท้องถิ่น

ข้อสังเกต ปัญญาชนสาธารณะ ส่วนมากจะเรียนรู้มาใกล้กับชุมชน หากเยาวชนได้เรียนรู้ด้วย วิธีนี้จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดี

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน

ที่ผ่านมากลุ่มได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศึกษาดูงานในหลายด้าน เช่น โครงการศึกษาเพื่อชีวิต จัดทัศนศึกษาเรียนรู้ที่ภาคเหนือ เพื่อเรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ สภาพสังคมวัฒนธรรม ประเพณีที่ต่างกัน มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในองค์กรต่างๆ เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง กรุงเทพฯ , มูลนิธิเพื่อลูกหญิง จังหวัดเชียงราย , ศึกษาดูงานด้านเกษตรปลอดสารพิษ การทำผลิตภัณฑ์

จากธรรมชาติในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่, การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ไทย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ศึกษาฐานงานด้านการสื่อสารและการผลิตสื่อรายการโทรทัศน์ บริษัท JSL.
กรุงเทพ เป็นต้น

ผลที่เกิดขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีสีสัน น่าตื่นเต้น สอดคล้องกับธรรมชาติของ
เด็ก และสามารถมองเห็นถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของเยาวชนอย่างมีพลัง

จุดเด่น เกิดการเรียนรู้เร็ว และสร้างฐานความเป็นเพื่อนมีกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันได้

จุดค่อย จดจำและรับวัฒนธรรมจากต่างกลุ่มได้ง่าย บางครั้งความมีสีสันของกลุ่มก็
หายไปดังนั้นในการเข้าร่วมกิจกรรมกับต่างกลุ่มต้องมีการพูดคุยอย่างรอบคอบมีการสรุปประเมิน
ภายในกลุ่ม

ข้อสังเกต การศึกษาฐานผู้จะไปศึกษาต้องมีพื้นฐานในด้านต่างๆพอสมควร โดยเฉพาะ
ควรมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของกลุ่มเอง นอกจากนี้การไปเรียนรู้จากองค์กรต่างๆที่กลุ่ม
เยาวชนสร้างสรรค์ ส่งคนรุ่นใหม่ไปเรียนรู้นั้นมีข้อจำกัด เนื่องจากหลายองค์กรมีการเติบโตไปมาก
แล้ว จึงมีแผนที่ชัดเจนของแต่ละที่ (กระบวนการของชาวบ้านก็มีมากขึ้น) ดังนั้นการไปเรียนรู้
จึงเหมือนเป็นการไปทำงานตามแผนที่องค์กรได้กำหนดไว้แล้ว

การเรียนรู้จากการซึมซับ

ภายในกลุ่มๆ มีการเรียนรู้แบบซึมซับค่อนข้างมาก ผ่านช่องทางระบบความสัมพันธ์ที่ดี
การร่วมกิจกรรมกันบ่อยๆ และที่สำคัญคือความสนใจสร้างการเรียนรู้โดยวิธีนี้อย่างจริงจัง โดยครู
และนักเรียนในกลุ่ม มีความเชื่อร่วมกันในหลักการสอนที่สำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส
คือ "การทำให้ดู อยู่ให้เห็น สงบเย็นให้เป็นแบบอย่าง" พร้อมด้วยคำสอนของท่านอาจารย์
รัฐจวน อินทรกำแหง ที่ขึ้นเตือนครูและเด็กๆในกลุ่มเสมอว่า "ให้แสดงธรรมมากๆ ไม่ต้อง
บรรยายธรรมมาก" การแสดงธรรมหมายถึงการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเป็นแบบอย่างได้ ส่วนการ
บรรยายธรรมหมายถึงการพูด สนทนา ซึ่งไม่ควรใช้มาก (โดยเฉพาะกับผู้ที่มีความเชื่อไม่ตรงกัน)

นอกจากนี้ธรรมชาติของกลุ่มตั้งแต่ช่วงก่อตั้งจนถึงปัจจุบันมีการดูแล เอื้ออาทรกัน มีการ
สร้างระบบที่ดูแลน้องในกิจกรรมทุนการศึกษา (มีเยาวชนที่รับทุนในกลุ่ม จำนวนปีละ 100 คน)
พร้อมด้วยระบบกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน ที่มีพี่เลี้ยง ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การ
สร้างวัฒนธรรมที่ชัดเจนภายในกลุ่มหลายอย่าง เช่น การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น การมี
น้ำใจช่วยเหลือ อ่อนน้อมถ่อมตน

ผลที่เกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมมาระยะหนึ่ง โดยส่วนหนึ่งจากกระบวนการที่สวน
โมกข์ทำให้มีการรับวัฒนธรรม และเอกลักษณ์บางอย่างมาสู่กลุ่ม มีการเชื่อมโยงประสานกับ
องค์กรอื่น เปิดโอกาสให้องค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เรามีเพื่อนเพิ่มขึ้นมีความหลากหลาย
สามารถเรียนรู้ได้ในหลายมุม มีแบบอย่างของวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี

จุดเด่น การเรียนรู้แบบซึมซับมีคุณภาพการเรียนรู้สูง สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับจิตใจได้ การเรียนรู้แบบซึมซับสามารถเรียนรู้ได้สองทางด้วย คือเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมด้วยการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ ได้ง่ายเช่นการเรียนรู้โดยการร่วมกันพิจารณาอย่างลึกซึ้ง (Dialogue)

จุดด้อย เท่าที่พบในกลุ่มคือ มีการเลียนแบบเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ การเลียนแบบนี้ ถ้ากระทำข้ามชั้น หรือเลียนแบบอย่างผิวเผิน จะส่งผลเสียในการพัฒนาตัวคนอย่างแท้จริงได้ โดยเฉพาะจุดด้อยที่สำคัญที่สุดคือบรรยากาศของโรงเรียนที่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ทำงานด้วย ไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับได้มากนัก เนื่องจากโรงเรียนมีระบบการเรียนที่เน้นด้านเนื้อหาวิชามากเกินไป เด็กๆใช้เวลาส่วนมากทำการบ้าน การทำรายงานที่ไม่เกิดประโยชน์ด้านการเรียนรู้ (ลอกเนื้อหาจากหนังสือเล่มเดียว) การเน้นแข่งขัน จำนวนนักเรียนต่อห้องสูงมาก ครูไม่รู้จักนักเรียน

จุดด้อยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ สมาชิกมักจะตั้งค่าคาดหวังกับสิ่งต่างๆ ไว้มาก มีความคาดหวังกับกลุ่มต่างๆ ในสังคม (เนื่องจากอยู่ในสังคมของกลุ่มที่ตนเชื่อ/ศรัทธามา) ทำให้มีปัญหาด้านการปรับตัว การยอมรับกระบวนการทำงานของผู้อื่น

ข้อสังเกต โอกาสในการร่วมกิจกรรมกันมาก จะทำให้มีการเรียนรู้แบบซึมซับได้ดี เช่น การเดินป่าร่วมกัน ได้ทำอาหาร ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ รวมถึงการสนทนา การใช้ชีวิตรวมหมู่ การซึมซับสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมเชิงบวกและลบ การสร้างสัญลักษณ์บางอย่างของกลุ่ม ทำให้มีการซึมซับพฤติกรรมที่ละเอียดขึ้นได้ด้วย เช่น มีสมาชิกบางคนบอกว่าเข้ามาทำกิจกรรมในช่วงแรกๆ เพราะเห็นเพื่อน-พี่ ที่อยู่ก่อนสละพายยาม ใส่เสื้อผ้าเก่าๆ ซึ่งดูแล้วเท่หีดี ต่อมาจึงค่อยๆ เรียนรู้ พัฒนาตนเองด้านอื่นๆ ตามมา

นอกจากนี้ เด็กๆ ยังมีโอกาสเรียนรู้ซึมซับแบบอย่างคนดีๆ ภายนอกกลุ่มด้วย เช่น พระสงฆ์ที่สวนโมกขพลาราม คนทำงานด้านสังคมในจังหวัด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติจากการปฏิบัติร่วมกันเช่นกัน

กิจกรรมการฝึกอบรมทักษะ

ในช่วงก่อนก่อตั้งกลุ่ม ได้จัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกอบรมที่สวนโมกขพลาราม ต่อเนื่องหลายครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาด้านการฝึกพึ่งตนเอง การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกการบันทึก การสื่อสาร ในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ได้สอดแทรกเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การอ่านบทกวี ภาพวาด การแสดงที่สร้างสรรค์ด้วย

ต่อมาได้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะค่ายฝึกอบรม การเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดประชุมเชิงสร้างสรรค์, การพัฒนาตนเอง, การวางแผนงาน Mind map, FSC ทักษะด้านการแสดง การสื่อสาร ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ส่งผลดีต่อผู้เข้าร่วมในด้านทักษะได้ดี

ผลที่เกิดขึ้น มีการฝึกทักษะการจัดเรียงตามสาย ละคร การทำงานด้านเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิเด็ก การจัดการประชุมอย่างสร้างสรรค์ ทำให้สมาชิกสามารถพัฒนาตนเองในด้านดังกล่าว

จุดเด่น มีการเรียนรู้โดยตรงเป้าหมาย รวดเร็ว สามารถปฏิบัติได้จริง มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ

จุดด้อย ยังมีกิจกรรมที่ฝึกน้อยโดยเฉพาะในเรื่องที่ตรงกับความต้องการของทีมงาน และการฝึกอบรมต่าง ๆ ต้องมีการนำมาฝึกใช้เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ยังขาดฝ่ายรับผิดชอบในงานฝึกอบรมที่ชัดเจน และควรมีเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ

ข้อสังเกต หากมีฝ่ายรับผิดชอบโดยตรงในงานฝึกอบรม จะสามารถพัฒนาแกนนำของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจได้มากขึ้น

การ Dialogue

กลุ่มเยาวชนฯ ได้ใช้กระบวนการ Dialogue ตามธรรมชาติ ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม การพูดคุย สนทนากันในประเด็นที่สนใจร่วมกัน ในบรรยากาศและโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยเริ่มจากกลุ่มพบปะในกิจกรรมชุมนุมเยาวชนสร้างสรรค์ ในปี 2540 “ช่วยกันแนะนำคัดค้านกัน ในทางที่ดี ร่วมกันคิดแปลงตนเอง ศึกษาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หาหนังสือที่ดีๆ มาอ่าน วิจัยเพื่อสร้างสรรค์บ้าง ใช้เวลาในการดำเนินชีวิตประจำวันในกลุ่มเพื่อนตามโอกาส” (บางตอนของบันทึกจากครู ฉบับที่ 1)

นอกจากนี้ มีการ Dialogue ที่มีการจัดการด้วย เช่น การริเริ่มวงพูดคุยในวันอังคาร และ พุธฯ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการทำงาน การประชุมอย่างสม่ำเสมอ ได้ร่วมสนทนากับผู้มีประสบการณ์ในการ Dialogue จากต่างกลุ่ม เช่น คณะจากมูลนิธิธรรมาภิบาล และ สอนอนันตะสยามะ ในปี 2543 คุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ ได้จัดประชุมฝึกปฏิบัติเรื่องเทคนิคการประชุมที่สร้างสรรค์ ได้ฝึกการ Dialogue อย่างจริงจัง ผ่านกระบวนการจับคู่สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการเสวนาตอนกลางคืน ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติที่หน่วยจัดการค่าน้ำพะโต๊ะ ต.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร

ในช่วงปีหลังๆ กลุ่มฯ มีระบบพี่เลี้ยง มีการพบกลุ่มในโรงเรียนและชุมชน ได้ร่วมกันใคร่ครวญ พิจารณา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเอง ซึ่งช่วยให้กลุ่มได้พัฒนาวิธีการทำงานมาตามลำดับ

ผลที่เกิดขึ้น เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในกลุ่ม มีความเข้าใจเรื่องหลักการ วิธีการ และประโยชน์ของการเรียนรู้แบบนี้มากขึ้น พร้อมด้วยการเติบโตของเยาวชน ซึ่งกระบวนการนี้มีส่วนสำคัญมาก